

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Tractatus II. De Peccatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

(IHS) (MRA)

TRACTATUS II.

DE PECCATIS.

CAPVT PRIMVM.

DE PECCATO PERSONALI ACTUALI.

CONTROVERSIA I.

Quid sit Peccatum actuale praescindens à Mortali & Veniali.

Propositum est quod Peccatum actuale sit diversimode. Primo enim per Metonymiam accipitur pro Fornicato peccati, qui est effectus Peccati originalis (ex presuppositione Naturae elevata integra) & causa peccatorum personalium, hoc est, que à libero cuiusvis arbitrio committuntur. Ita accepit S. Paulus ad Rom. 7: *Jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Ad quem locum alludens Tridentina Synodus Sess. 5. decreto de Pec. orig. prope finem: sic loquitur. *Hanc Concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta Synodus dedit, Ecclesiam Catholicam nunquam intellectissimum peccatum appellari, quod verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.*

Secundo sumitur Peccatum pro Hostia qua effatur pro peccato; quo sensu dicitur Christus pro nobis factus Peccatum 2. ad Cor. 5. & Osee 4. dicitur, quod Peccata populi commendent Sa- cerdotes.

Tertio sumitur pro Materia in qua vel circa quam perpetratur ipsum peccatum, sic Deuteronom. 9. *Vitulus aureus vocatur peccatum. Peccatum rebrum, quod feceratis, igne consumpsi.*

Quarto & propriè sumitur Peccatum pro forma seu positiva, seu negativa, seu intrinseca, seu aliquo modo extrinseca, denominante Naturam rationalem disponentem Deo, in ordine ad reatum penae inducendum; sub qua acceptio ne praescindit Peccatum ab Interno & Externo, à Mortali & Veniali, ab Actuali & Habituali, ab Originali & Personalis, de quibus speciebus agendum deinceps est, excepto peccato Externo, de-

quo precedente libro in fine tract. i. dictum est. Incipiendo nunc à peccato Personalis actuali,

397. Dicendum 1. Si supponamus non posse dari puram omissionem liberam, ut præced. libro afteriuimus, item, Malitiam formalem peccati Actuali confistere in aliquo positivo, vt inferius trademus, potest Peccatum Actuale personale commode definiri: *Actus liber voluntatis, elictus contra dictamen præcicum conscientiae: seu: Actus Elicitus cum advertentia ad disiplentiam seu improbationem supremi Legislatoris. Probatur. Quisquis operando non advertit ad disiplentiam supremi legislatoris, excusat à culpa per invincibilem inconfiderantiam seu ignorantiam, & materialis transgresio legis non est illi voluntaria, ut dictum est de Voluntario.* Ergo hæc advertentia requiritur ad contrahendam malitiam peccati. Econtra actus elictus enim hujusmodi advertentia, & amplectens objectum, non obstante prohibitiōne seu improbatione legislatoris, facit actum essentia- liter disiplentem Deo, & inducentem reatum penæ, quia est actus essentia-liter aliquo modo contemptivus ipsius legislatoris: ergo definitio sufficiens convertitur cum definito. Nam omne & solum peccatum Actuale personale est Actus elictus cum advertentia ad improbationem legislatoris.

Quodsi vélimus abstrahere ab hypothēsis in conclusione positis, poterit Peccatum actuale definiti cum S. Anselmo lib. de conceptu Virginali. Carenia debita iustitia (id est Rectitudinis) ex propria voluntate procedens.

Dicendum 2. Nihil est, cur definitio vul- garis desumpta ex S. Augustino rejiciatur: *Pec-*

D d 3

CATHER

catum est Diictum, factum, aut concupitum contra legem eternam.

398. Objicitur quidem primò. hæc definitio sit per membra plura disjunctivè posita, quod potius Divisioni quam Definitioni conveniens est. Nam à pluribus membris dividentibus abstrahenda est ratio communis, & subiectienda definitioni, priusquam dividatur. & Quòd hæc definitio non sit ad Regulas Logicas accommodata, compensatur claritate & utilitate illius, quatenus enumerat illa membra, secundùm quæ instituitur expeditè examen conscientiæ de peccatis commissis.

399. Objicitur 2. Hac definitione non comprehenditur peccatum Omissionis: hoc enim potest esse sine omni actu, tam interno quam externo, in sententia probabili, admittente puram omissionem, cui non debet definitio præjudicare. & Distinguendo antecedens: non comprehenditur formaliter & explicitè, concedo; implicitè & æquivalenter nego. Nemo enim tam cæcus aut hebes est, qui sciat, se loquendo aut agendo peccare, si lex prohibeat loqui & agere, quin hoc ipso sciat, se quoque peccare, si non loquatur aut non agat, si lex jubeat loqui aut agere, in quocunque tandem illud peccatum consilat. Ergo quoad instructionem sufficienter exprimitur etiam peccatum omissionis.

400. Objicitur 3. Peccata quæ sunt contra leges positivas & mutabiles, non comprehenduntur hac definitione, non enim sunt contra legem eternam. & Negando assumptum: existat enim lex eterna, vt obediamus præceptis quibusunque à legitimo Magistratu in tempore & pro tempore latis: jam ergo posito præcepto humano, ponitur materia legis eternæ, quia ponitur aliquid contentum sub illo genere.

Ojicunt aliqui 4. Quidquid est contra legem, est obnoxium poenæ. Non omne peccatum est obnoxium poenæ: ergo non omne peccatum est contra legem. Major est ex terminis clara, in hoc enim consistit Jurisdictio Legislatoris, vt transgreßorem subiectia Justitia Vindicativa, constituendo reum poenæ. Minorem probant. Non minus est possibile peccatum essentialiter impunibile, quam est possibile peccatum essentialiter irremissibile: sed hoc est possibile: ergo & illud, sed peccatum essentialiter impunibile est hoc ipso carens reatu poenæ: stultum enim est, fingere aliquem reum poenæ, qui tamen est essentialiter impunibilis. Majorem, (&c eadem operâ Minorem) probant argumento sibi familiari, ad varias paradoxas possibilitates aut impossibilitates probandas. Ponamus Deum revelare Petru, se nolle illi ullum peccatum amplius remittere: revelet itidem Paulo, se ipsum prædestinasse. Non minus potest discredere & discredere peccare Paulus quam Petrus: discredant ergo: peccatum vtriusque essentialiter supponit divinam revelationem, qua cum non possit reddi falsa, hoc ipso peccatum Petri erit es-

sentialiter irremissibile, peccatum Pauli enī essentialiter impunibile pœnâ eternâ, & tamen peccatum mortale.

401. & Hoc argumento involui quæstiones, quibus quidem ingenia discipulorum flagellantur egregiè, sed loco granorum colliguntur paleæ. & tamen non defunt, qui putes obsequium præstare Deo, Angelis, & hominibus, vulgando typis has quæstiones, tanquam principales in materia de Peccatis, eoque pogrediunt, vt ipsi vistum sit probable, defacto peccatum Luciferi cum suis afflisis, sufficere essentialiter irremissibile, quod, ratione cohæreat cum Scriptura, in sensu quo habemus SS. PP. & Interpretibus est intellecta, dum comparat severitatem divina Iustitiae non parcent Angelis cum misericordia erga genus humanum, alijs viderint.

Fundamentum Objectionis evertemus, Dantem, in Tractatu de Fide, vbi ostendemus, (a quidem inter plurima etiam ex hoc capite) falso sum esse principium, quod hi Recentiores alludent, nimirum, omnem revelationem passim necessariò confitentes in talibus signis exercitis que impossibile sit vñquam ponit, quin Deus illa loquatur, illisque essentialiter adaptari illud. *Hec vox non hominem sonat.* Deinde, si operi pretium videbitur, in Tract. de Pœnitentiâ redemus rationem implicantiæ, tam peccati impunitis, quam peccati irremissibilis.

CONTROVERSIÆ II.

*Vtrum ex natura rei detur differentia
Peccati Mortalis & Venialis.*

402. Circa hoc punctum fuerunt varij errores. Primus quidem Pelagi & VViclini, quos fecutus est Calvinius, omne peccatum esse naera sine mortale, & promereri penam eternam: addit tamen Calvinius, quædam ex Dei misericordia fieri venialia. Alter error est Lutheri de Captiv. Babil.: quod omnia Infidelium peccata sint mortalia, baptizatorum vero solum infidelitatis peccatum sit mortale, quem tamen error ipfem postmodum retractavit. Tertius error erat quorundam Catholicorum, & tributarum Germoni lez. 1. de vita spiriti, omne peccatum esse ex natura sua mortale, quædam tamen semper reddit venialia, sive perpetuantur à fideli siue ab infideli, eò quod Deus constituerit ea leviter punire. Damnatus est hic error à Pio V. & Gregorio XIII. inter propositiones Michaëlis Bay, quarum vna haec erat. *Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur penam eternam.*

403. Rejiciuntur hi errores communiter ratione. Est lumine naturæ perspicuum, inter optimos etiam amicos non nunquam intencdere aliquas leves offensio[n]culas, quas tamen am-

cus non

cus non posset rationabiliter ita graviter apprehendere, ut propterea dissolvet amicitiam; immo ipsa amicitia semel inita requirit, ut hujusmodi offendicula, moraliter vix evitabiles, facile remittantur; atqui Deus est amicorum syncerifimus, & moraliter est impossibile, nihil illi disdiscens committere, juxta illud Jacobi 3. in multis offendimus omnes. & 1. Jo. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, veritas in nobis non est: velerunt, amicitia Dei debet esse moraliter observabilis, alioquin in effectu perinde esset, ac si effectus impossibilis: ergo ex natura rei debent etiam respectu Dei esse quedam offendicula leves, & compositibiles cum ejus amicitia.

Ceterum, ut cum majori distinctione procedamus, primò est investiganda differentia essentialis inter Mortale & Veniale, præscindendo alibi, utrum vtraque species detur, necne, sicut priusquam investigamus, deturne aut possit dari numerus tam finitus quam infinitus, prius definita est differentia Finiti ab Infinito. Deinde videndum erit, an ex natura rei detur vtraque species.

404. DICO 1. Differentia inter Peccatum Mortale & Veniale, non potest ultimum & universaliter desumti ex objecto directo illius actus, qui dicitur esse peccatum Mortale vel Veniale; nempe quasi omne & solum illud esset Mortale, cuius objectum directè volutum exigit graviter displicere Deo, illud vero veniale, cuius objectum exigit leviter displicere Deo. Probatur. Sunt aliqua objecta, qua ex se non exigunt graviter displicere Deo, immo ne quidem leviter, eò quod sunt objecta indifferenter, qua seclusa omni prohibitione positiva, possint ex natura rei licet amari; cujusmodi est comedio suilla, &c. pollunt tamen hujusmodi objecta evadere objectum directum peccati mortalis, si ex fine, quem Deus libere intendit, graviter prohibeantur. Econtra sunt aliqua objecta, qua ex natura rei exigunt esse graviter prohibita, v. g. polygamia, fornicatio, repudium &c. & tamen possunt fieri licet, sive hoc fiat per dispensationem propriè dictam, sive non, (de quo præced. lib. dictum est) ergo possent etiam reddi solùm venialiter illiciti: ergo ex objecto directo non potest ultimata & universaliter desumti differentia inter Mortale & Veniale.

405. DICO 2. Non rectè explicatur differentia Peccati Mortalis & Venialis per hoc, quod Mortale sit incompositibile, saltem ex natura rei, cum gratia sanctificante, peccatum vero Veniale sit ex natura sua compositibile. Probatur. Incompositibilitas peccati cum Gratia Sanctificante, est prædicatum quoddam secundum, & est quædam imperfectio ipsius actus peccaminosi: ergo non potuit primò & per se intendi, sed debet fundari in aliquo prædicato anteriori magis primo, ex quo incompositibilitas cum gratia deducatur: sicut incompositibilitas amoris cum odio ejusdem objecti non est

primum prædicatum amoris, nec bene explicatur differentia amoris per incompositibilitatem cum odio, quia fundatur in alio prædicato, nempe in certo modo tendendi.

406. DICO 3. Differentia Peccati Mortalis à Veniali, consistit in hoc, quod si voluntaria seu affectiva aversio à Deo ut ultimo fine, præferendo nimis illi, ejusque possessioni Bonum creatum, cuius possessio hic & nunc cognoscitur repugnare cum possessione divina amicitia. Sive: est Voluntaria electio Boni creati pro amicitia Dei, cum qua cognoscitur repugnare. S. Thomas vocat Deordinationem ab ultimo fine, quatenus homo sciens contemnit gratiam Dei, qua est vita animæ. Alij ut P. Esparraga, dicunt quod peccatum mortale avertat simpliciter ab ultimo fine, sique quantum est de fe, reddit hominem irreparabiliter malum, sicut reddit imperfusibilis, qui errat circa prima speculationis principia; quibus æquiparatur quoad operabilia, ultimus finis. Veniale autem non continet in se tantam remotionem à rectitudine debita hic & nunc, quia solum deordinat circa media, retento ordine circa ultimum finem, vi cuius revocari potest à lapsu, sicut qui errat intellectualiter, salvatis primis principijs, potest per ipsa errorem depone. Alij alijs phrasibus eandem conclusionem exponunt, qui videri possunt apud Oviedo Tr. 6. Contr. 3. p. 2. n. 13, cuius loquendi modum fecutus sum. Probatur Conclusio, quia nullum aliud anterius prædicatum assignari potest, vnde proveniat exclusio amicitia divina, quam Voluntarius illius contemptus, qui ineft omni & soli peccato mortali, hoc est, illi actui, quem præcedit dictamen præticum, affirmans, quod sic operando operans fiat reus inimicitia divina.

Restat nunc altera quæstio, cuius sensus est; Vtrum sint aliqua objecta, qua ex se non exigant, nisi venialiter, prohiberi, ita ut ex natura rei non inducant gravem obligationem.

407. DICO 4. Dantur objecta, qua ex natura rei non exigunt graviter prohiberi, sed leviter. Probatur. Si omnia qua exigunt prohibiri, exigerent prohibiri graviter, & sub amicione amicitia divina, vilesceret amicitia Dei, & esset practicè (secluso errore) inastimabilis ab homine: item Natura hominis esset antecedenter ad omnem culpam miserè constituta: hæc sunt absurdâ, ergo & id ex quo sequuntur. Sequela quoad primum membrum probatur. Illud non est practicè à nobis astimabile, quod, secluso errore cognoscitur à nobis esse moraliter nobis obiectu impossibile, hoc est, tali impossibilitate, qua licet physice posset fallere, defacto tamen nunquam fallit: sed si ex natura rei omnia objecta essent graviter prohibita seu prohibenda, esset amicitia Dei nobis conservata moraliter impossibilis, & commissio semel peccato mortali, condigna satisfactio esset nobis simpliciter impossibilis, ut dicetur in Tract. de Incarn. ergo si

omne

omne objectum prohibendum esset ex natura sua graviter prohibendum, esset amicitia Dei practicè inastimabilis. Minor probabitur in Tract. de Gratia, & adverfarij eam supponunt: dicunt enim, ideo Deum defacto aliqua folium venialiter prohibere, quia cognoscit, non esse moraliter omnia evitabilia per ordinaria Gratia auxilia.

Probatur nunc facilè secundum membrum majoris propositionis, nempe quod natura hominis esset miserè constituta. Illa enim Natura est miserè constituta, que ex natura rei moraliter non potest consequi finem suum, ad quem ex natura ordinatur, qui respectu natura humana est felicitas, saltem naturalis, que vtique est incompossibilis cum summa miseria, que incurritur per peccatum mortale, tum ratione culpa, tum ratione pena annexa: atqui hinc finem non posset Natura humana morali possibilitate consequi. Ergo.

408. Confirmatur, & declaratur exemplo. Si furtum ex. gr. viius pomi, exigere graviter prohiberi, deberet in illo verificari regula (que traditur in Tract. de Justitia) cognoscendi quantitatem damni mortalem seu gravem, illam nimurum esse talē, que est apta per se cauſare tristitiam non facilē sedabilem, & animi avertisſionem &c. sed hec regula non verificatur de surto viuus pomi. Ergo.

409. Confirmatur 2. Extraditis lib. præced. circa Regulam Moralitatis. nam, vt ibi diximus, illud non exigit ex natura rei graviter prohiberi, quod non expedit ita prohiberi: sed multa sunt, que non expedit graviter prohiberi. Ergo. Minor probatur. Illa non expedit graviter prohiberi, in quorum gravem prohibitionem non fuissent consensuri homines, si antecedenter ad omnem casum eventualem, fuissent consulti, vt suffragium ferrent de ponenda prohibitione: atqui multa sunt, in quorum gravem prohibitionem non fuissent consensuri: ergo non expedit ea ex natura rei graviter prohiberi. Minor est manifesta: quis enim suo suffragio constitueret gravem prohibitionem, cuiusvis verbi otiosi, nemini damno nisi loquenti, & moraliter inevitabilis: verbo. quis vellet leges ita conditas esse, vt constituerent in morali necessitate excidendi fine legis, qui est felicitas & tranquillitas perpetua?

CONTROVERSIA III.

Quænam Peccata sint ex objecto semper Mortalia.

410. Sⁱpponendum est, aliqua peccata esse & dici ex genere suo Mortalia, alia vero ex genere suo Venialia. Illa dicuntur ex genere suo Mortalia, quæ semper sunt Mortalia, nisi vel parvitas materia, vel inadvertentia excusat. Et hac iterum sunt duplicitis generis: aliqua enim sunt, quorum genus admittit parvitatem Materiæ,

excusantem à mortali, vt furtum, detrac^{tio}, temperantia &c. Alia vero, que nullam impunt parvitatem Materiæ, vt Blasphemia, culum Dei, infidelitas &c. Illa dicuntur esse Venialia ex genere suo, quæ ex objecto formaliter propria direc^{tio}, nunquam ita crescunt in malitia sua ut evadant mortalia, sed solum possunt evadere mortalia ex circumstantia transferente ad aliam speciem peccati: v. g. Mendacium, quod, in quantum præcisè opponitur Veracitati, & oblationi conformandi verba menti, non evadet vñquam grave peccatum, quamvis posset evadere grave ex circumstantia alterius speciei, v. g. gravis documenti proximi. His suppositis

411. Duplex Regula desiderari potest: prima, ex qua cognosci possit, quanam Objectum Nullam parvitatem Materiæ admittant. Secunda ad cognoscendum, quanam ex genere sua sint Venialia. Vbi iterum monendum est, non posse Regulas tam explicitè tradi, vt earum applicatio pro omnibus casibus, & in omni materia evidens & indubitabilis.

Quod ad primam Regulam attinet, Supra lib. 2. de Legib. c. 28. n. 32. & Bonacina d. 2. de Peccat. q. 3. p. 13. n. 11. & alij, videntur tenere, quod non detur parvitas Materiæ in ijs, que immo^ttæ & direc^{tæ} circa Deum ejusque honorem ventur, vt contingit in odio & contemptu Dei, Infidelitate, Juramento afflato falso, Simoni &c. Hæc tamen Regula non est universalis, quia non complectitur materiam Luxurie, in qua non datur parvitas Materiæ, vt omnes DD. Societas tenent, & tamen peccatum hoc non ventur immediate & directè circa Deum.

Ferdinandus à Castro Palaio T. 1. T. 2. p. 7. n. 2. existimat, Regulam tandem delendum esse, ex communi sensu Ecclesiæ & fideliuum Fundatur autem, inquit, hic sensus Ecclesiæ in turis ipsarum rerum; aliqua enim ita de se ordinata sunt, vt in qualibet materia reputentur gravissima. Sed quæ sunt illa?

412. DICO 1. Illa omnia & sola objecta non recipiunt parvitatem Materiæ, que a recipiēnt parvitatem Materiæ, vel Deus non est infinitè perfectus, vel humano generi gravissimum præjudicium crearetur. Probatur Concluſio inductione per ea quæ communi sensu supponuntur non recipere parvitatem materiæ.

Imprimis Blasphemia non potest esse universalis ex parvitate Materiæ, quia quantumvis primum imperfectionis tribus Deo, vel perfectionis demas, jam hoc ipso Deus non esset summè perfectus, si talis esset, qualem Blasphemus afficeret: Ulterius, si non esset graviter in honore, vel in minimo Blasphemare Deum, non esset Deus Ens infinitè perfectum, sed esset excogibile Ens perfectius, nempe, quod sine gravi in honestate non posset in minimo blasphemare. Eodem modo de Perjurio surrendrum: nam ad infinitam perfectionem Dei ejusque Majestatem spectat, nunquam sine gravi piaculo posse in Tertium

in Tescem Falsi produci , etiam si id quod assertatur , sit levissimum. Item , semper debet esse graviter in honestum , vendere rem spiritualem pro re temporali , quia quantumvis res spiritualem in suo genere sit exigua , comparata tamen cum re temporali est sine proportione maxima : ergo omnis Simonia erat graviter prohibenda , qui continet gravem contemptum rei spiritualem , qui contemptus redundat in Deum.

Quoad peccatum Luxuria redditur ratio ex secundo capite conclusionis. Si enim vel minima voluptas venerea esset tantum venialiter prohibita , tunc ex vehementia propensionis , & exigua averseione à peccato veniali , sequeretur ingerens corruptio , in gravissimum prejudicium generis humani , qua est ratio Card. de Lugo , & Thome Sanchez , & à me alibi indicata.

Quoad secundam Regulam , cognoscendi , quoniam sicut ex genere suo venialia , ea ex alibi dicitur enim potest Itaque

415. DICO 2. Illa sunt ex genere suo venialiter tantum in honesta , quorum venialis prohibitio sufficit ad impediendam illam Præpondentiam malorum , quae sequentur , si eismodi ne quidem venialiter essent prohibita. Declaratur in mendacio. Mendacium debebat pro omni casu esse aliquo modo in honestum ; quis si vel in vno casu licet mentiri , intuitu aliquius boni , quod estimatur majus , quam sit deceptio intellectualis alterius , inde per consequentiam tanta fingeretur licentia mentiendi , tandem omni humana fides nutaret , labefactaretur utilitas contractuum &c. Ulterius , turpitudine venialis mendacij & mendacitatis est talis macula , quae ex naturæ instinctu hominibus admodum displicet , commodum vero quod ex mendacio plerumque speratur , non est tantum (seculo damno alterius) nec tam vehementer ex genere suo allicit , vt amore illius homines plerumque vellent se mendacium commaculare , sed ab hac macula per se loquendo , & vt plurimum sufficienter absterrentur , dum advertunt , plus danni quam emolumenti se consequi ex mendacio : ergo omnibus comparatis inter se expediebat quidem mendacium esse prohibitum , sed non nisi venialiter : hæc enim prohibitio sufficit ad impediendum illud malum quod eveniret humano generi , si mendacium nullo modo esset prohibitum.

CONTROVERSIA IV.

In quoniam consistat Malitia formalis Peccati Actualis.

416. Quidam est , an consistat in aliquo positivo , nimurum in ipso actu vitali libero , an in aliqua privatione subsequente , vel antecedente. Et quidem si dari posset pura omissione libera , de ea esset extra controversiam , eam confitere in privatione actus debiti omisisti , sed quia

E e

nos eam non admittimus , quæstio erit univer-
salis. In qua tot sunt sententiae diversæ , quot
via & modi loquendi excogitabiles. Tres sunt
principales.

§. I.

Referuntur variae Sententiae.

PRIMA Sententia est , Malitiam formalem con-
sistere in mera privatione actus debiti. Hujus
Authores sunt in triplici classe. Ad primam
classem spectant , qui docent , malitiam formalem
consistere in privatione consequente pro
posteriori naturæ , ad ipsum actum positivum.
Et hoc est valde communis.

415. Ad secundam Classem spectat unus
& vnicus P. Antonius Perez , qui dixit , quod ne-
mini alteri forrasse venit in mentem vel suspici-
ri quidem. Dixit inquam , quod quando homo
male operatur , primum ejus liberum exercitium ,
sit quadam omissione libera , omissione inquam o-
mnis actus positivi incompositibilis cum actu po-
sitivo necessariò subsequenti ex tali omissione:
v. g. quando homo peccat , volendo mentiri ,
illud quod est homini tunc formaliter & imme-
diatè liberum , non est hic actus : *volo mentiri* :
sed est pura omissione omnis actus positivi , qui si
existeret , esset incompositibilis cum hoc actu:
volo mentiri. hujusmodi esset actus charitatis val-
de perfectus , vel actus quo positivè dicerem:
nolo mentiri: ex hac ergo omissione dixit Perez
refutare pro posteriori naturæ necessariò actum
quo dico : *Volo mentiri*.

416. Ad tertiam classem spectat iterum
vñus & vnicus (quem ego sic loquentem legerim)
P. Martinus Esparza , qui docet , Malitiam formalem
consistere quidem in formalí privatione
actus debiti , sed hanc privationem non vult di-
stingui ullo modo realiter ab ipso actu positivo.
Docet enim hic author vñiverlim , nullam dari
privationem distinctam ab omni positivo (quod
jam ante docuerat etiam Card. Pallavicinus) sed
omnem privationem identificari cum aliquo
positivo , incompositibili cum alio positivo ,
cujus dicitur privatio. Hoc supposito docet
P. Esparza , Malitiam formalem consistere in
privatione identificata cum actu , quo dico :
Volo mentiri. Ratio illius est , quia quando duo
positiva sunt inter se incompositibilia , tunc illud
eorum dicitur esse privatio simpliciter , cui bo-
nitas alterius positivi oppositi præponderat : at-
qui omnis actus bonus incompositibilis cum actu
malo præponderat actu malo (in quo proban-
do prolixus est) ergo actus malus rectè dicitur
privatio respectu actus boni. Ceterum si in
hac sententia separamus id quod pure philosophicum est , ab eo quod in præsenti investigant
Theologi , potius ad sequentem Sententiam spe-
ctabit. Authores enim sequentis , hoc est secun-
dae Sententiae , hoc vnicè intendunt asserere , quod
Malitia formalis consistat in actu positivo , quo
dico : *Volo mentiri*. Vtrum autem hic actus vo-
candus

candus sit privatio actus boni incompossibilis, vel potius, an ad illum sequatur aliqua privatio distincta, nihil isti AA. curant, sed permittunt adversariis, & docent, quod etiam admisit tali subsequenti privatione, adhuc non in illa, sed in positivo consistat Malitia formalis, & sub hac hypothesi disputant hanc questionem omnes alij Theologi.

417. Secunda igitur principalis Sententia docet, Malitiam formalem peccati, esse ipsam entitatem positivam actus, eaque esse completam antecedenter ad omnem privationem subsequentem. Ita Cajetanus, Medina, Angles, Zumel, apud Salas. Vasquez, Perezius, Certan. 8. p. 1. Caspar Casalius, Aragonius, Curiel, Conink, Lef sis de Perfect. divin. lib. 13. c. 26. & est teste Lugo- ne communis apud DD. Salmanticenses, quos sequitur Oviedo, Comptonus.

Tertia Sententia est Card. de Lugo, qui docet, quod actus ipse, antecedenter ad privationem, habeat aliquam Malitiam, quam (inquit) possumus vocare implicitam seu radicalem, compleatur vero in ratione malitiae formalis & explicita, per privationem subsequentem rectitudinis debite.

418. Pro declaratione autem sua Sententia supponit Lugo ex Metaphysica, & S. Thoma q. 18. a. 1. Bonum transcendentaliter nihil aliud, esse, quam integratam seu complementum alicujus rei: ideo enim omne Ens est Bonum transcendentaliter, quia ad id quod quodlibet Ens est, nihil illi deficit. Nam licet Materiae prima ut sit in Ente completo, deficit aliquid, ut tamen sit Materia, nihil illi deficit, & ideo est bona Materia. Hinc fit, nullum posse dari Ens positivum ita malum, ut non sit bonum. Nam licet plura ei defint, id tamen quod habet, non deficit illi, sed in ea entitate integrum est, & complementum, & per consequens bonum. Contingit autem aliquid esse bonum, & tamen simul esse malum, quatenus deficit illi aliquid: sic Materia prima dicitur bona materia, & tamen est substantia imperfecta, quia non habet perfectionem & actualitatem formae substantialis. Item puer est bonus puer, sed imperfectus homo &c. Quodlibet ergo Ens consideratum in seipso est bonum, comparatum vero cum alijs melioribus, dicitur imperfectum & malum, quatenus caret perfectionibus, quae in illis reperiuntur: sic dicimus ranam esse bonam ranam, sed imperfectum animal: item animam Bruti esse imperfectam animam, quia non habet perfectiones, quas habet anima rationalis &c. Hoc supposito,

419. Declarat Lugo suam Sententiam. In actu malo vixque malitia reperitur, formalis & radicalis: Actus enim odij Dei v. g. sicut est Ens, est etiam bonus bonitate transcendentali, quatenus habet, quidquid requiritur ad actum odij Dei, sed tamen est imperfectus, quatenus est affectus imperfectus, quia caret perfectione quam habent alij affectus: haec autem carentia in actu

secundo denominat illum *imperfectum formaliter*, scilicet non habentem illam perfectionem: *dialetice* vero imperfectus denominatur *lumen entitatis positiva*, quae est radix necessaria intrens talium carentiam perfectionis, quae imperfectione positiva non potest explicari nisi in ordine ad imperfectionem negativam, seu ad negationem, quae ex illa Entitate positiva oritur.

Ex his constat, in hac Sententia malitia formalem non consistere in privatione reali actu boni debiti subiecto, sed in negatione identitatis actus mali cum actu habente perfectionem debitam: sicut enim, inquit, Entitas positiva est una radicaliter per seipsum, & per negationem identitatis cum alio est una formaliter, in actu odij secundum suum positivum esse, si malus radicaliter, quatenus vero haber negationem identitatis cum actu amoris Dei, habet esse malum formaliter.

Hac Sententia alijs deinde non placuit, di merito, quia questionem Theologiam trahit ad considerationem quandam Logican vel Metaphysicam, reipsa enim fateri debet hac Sententia, totam culpam in eo consistere, quod homo non posuerit actum oppositum; quod enim homo non identificaverit actum odij cum actu amoris, caret omni culpâ, cum sit aliquid impossibile: ergo non consilium culpa in positione negationis identitatis actus odij cum actu amoris, sed in exclusione actus amoris: ergo jam in vnam expeditibus Sententij relabendum est.

S. II.

Rejicitur sententia P. Antonij Perez.

420. VT hujus sententiae impugnatio melius percipiatur, primumendum est, quibus fundamentis inductus sit hic author, ad tam probandum sententiam tradendam. Existimat minimum, non posse aliter defendi, cum Deus non fiat causa peccati, neque etiam posse satisfieri telmonij Patrum, afferentium, peccatum esse Nihil, nisi dicendo, Malitiam consistere in privatione seu omissione formaliter libera.

421. Supponit autem primò, *Ens & bonum*, mutuo converti; quod quidem extra controveriam esset, si Perez loqueretur de Bonum transcendentali, tanquam proprietate metaphysica entis: Verum ille aliter definit, atque: Bonum esse illud omne & solum, quod ex amando prudenter, & etiam ab ipso Deo. Deus enim est prima regula boni; voluntas autem creatae moveretur aliquando etiam ad amandum malum ex errore: igitur, tamen malitia peccati habeat a prædicata, per quæ distinguitur à chymera, per hac tamen non evadit ens positivum, sed est mera negatio sui oppositi, quia non est amabilis a Deo, adeoque nec simpliciter bona.

422. Supponit 2. Duo tantum genera esse privationum, quae sint contradictoria ab omni positivo, nempe puram omissionem littera

ram, hoc est, non habentem annexum ullum actum politivum, & malitiam peccati commissio-
nis, qua habet necessariò annexum actum positivum, vt mox dicetur. Rationem hujus dat,
quia neutra ex his negationibus est volubilis à
Deo, ergo nec bona: ergo nec identificata cum
ente. Quia vero omnes aliae negationes sunt
volubiles à Deo, ideo identificantur cum aliquo
positivo. Hinc (vt hoc obiter dicam, & vel
hinc appareat hujus sententiae probabilitas vel im-
probabilitas) intulit hic author, negationem o-
mnium formarum, quas defactò non habet Ma-
teria prima, esse modum quandam positivum;
quia nimur ista negatio est voluta à Deo. Ex
quo scilicet colligo, hunc authorem tacite sup-
ponit, quod plures formæ substantiales possent
divinitus esse in eadem materia.

Supponit 3. Eidem formæ positivæ posse
eponi plures privationes, saltē disjunctivæ.
Actus amoris Dei v.g. potest excludi vel per
viam omissionem, qua sit carentia tam amoris
Dei, quam cuiuslibet actus positivi oppositi, vel
per aliam omissionem, qua sit omissionis amoris
perfecti, ita vt non excludat omnem amorem, sed
admitat amorem imperfectiorem (prout admit-
tit peccatum veniale) vel per aliam qua excludat
omnem amorem Dei, non tamen excludat
hunc acutum positivum: *Nec volo amare, nec odire.*
vel denique per aliam, qua excludat & puram
omissionem omnis actus, & insuper omnem ac-
tum politivum, oppositum amoris, præter solum
odium Dei. Et hæc est tandem illa omissionis,
qua trahit post se necessariò odium Dei (in sen-
tencia Perezii) quia hoc solum non excludit.

43. Quodsi huic authori objicijs, hinc
sequi, quod nec ipse actus odij Dei esset entitas
positiva, quia non est amabilis à Deo; negat ille
ronde sequelam, atque, cum esse verè bonum
& amabilem à Deo, quia ponitur pro posteriori
naturæ ad illam privationem, in qua refideret tota
malitia: quia privatione positâ non minus placet
Deo efficaciter, vt sequatur actus odij, quam illi
placet, vt ad voluntatem homicidij sequatur actus
extremus homicidij, ac proinde Deus est verè &
sed non aquæ verè. Omnia consequenter,
sed non aquæ verè.

44. DICO 1. Malitiam formalem pecca-
tionis consistere in negatione hujusmodi præce-
dente ad ipsum actum positivum, quo v.g. di-
to, *volo mentiri*. Probatur 1. Omne exerci-
tium formaliter liberum, debet esse tendentia vi-
talis, adeoque aliquid positivum, vt præcedente
libro probatum est, contra admittentes puram
omissionem liberam: sed talis negatio non est ten-
dentialis: ergo nec formaliter libera, atque
malitia formalis debet esse exercitium formaliter
liberum, vt adversarius ipse supponit: ergo &c.
45. Probatur 2. Ab experientia manife-
sta. Eodem prorsus modo, & non alterius, expe-
riior libertatem actus, quo dico: *volo audire fa-*
cuum: atque experior libertatem actus, quo dico:

Volo mentiri, neque in uno magis experior me in-
cipere exercitium libertatis per omissionem actus
oppositi quam in altero. atqui libertas formalis
prioris actus consistit in ipso actu positivo, etiam
juxta adversarium: est enim illud liberum exer-
citium prudenter amabile, etiam à Deo: ergo
etiam posterioris actus libertas formalis, debet
consistere in ipso actu positivo.

46. Confirmatur 1. Non est major ra-
tio, cur exercitium liberum possit incipere à pura
omissione actuum incompossibilium in casu quo
volo peccare, & non pariter incipere possit in casu
quo volo laudabiliter agere: atqui in hoc casu non
admittitur talis omissionis possibilis ab adversario
(quia esset prudenter amabilis, nulla autem pura
negatio est prudenter amabilis) ergo nec est possi-
bilis pura omissionis formaliter libera, quando vo-
lo peccare.

47. Confirmatur 2. Dum peccamus,
experimur nos malè agere, & quidem liberè, vt
etiam adversarius concedit: atqui pura negatio
non cadit sub cognitionem experimentalis,
quia nec immediate, nec mediante speciebus
proprijs concurrere potest & influere in actum vi-
talem: ergo exercitium liberum nunquam potest
esse pura negatio.

Ad Argumentum adversarij pro nunc re-
spondetur, negando illam acceptiōnem generi-
cam Entis, pro eo, quod est prudenter amabile:
nam licet omne honestè amabile sit ens, non ta-
men econtra. Bonum enim convertibile cum
ente dividitur in triplex bonum, Honestum, Utile,
Delectabile. S. Thomas, cùm in 1. p. q. 5. a.
vlt: secundo loco sibi objecisset, hanc divisionem
non esse bonam, quia non sit per membra opposita,
quia honesta sunt etiam delectabilia, respon-
det, illa propriè dici delectabilia, quæ nullam
habent aliam rationem appetibilitatis, nisi dele-
ctionem, cùm aliquando sint & noxia & inho-
nesta. Ecce! quā dixerit S. D. admittat Ens
bonum non amabile prudenter! Cætera inferiū
expedientur.

S. III.

*Statuitur nostra Sententia de Malitia for-
mali.*

48. DICO 2. Malitia formalis consistit ad-
æquatè in solo actu libero, & ne quidem
completur per privationem subsequentem actus
oppositi debiti, transmittendo pro nunc, dari
hujusmodi privationem. Probatur 1. Autho-
ritate S. Augustini, qui de duab. animabus con-
tra Manichæos c. II. approbat denuo definitio-
nem peccati à se traditam tract. de Gen. ad lit. c.
1. vbi dixerat; Peccatum non esse nisi superbum
liberæ voluntatis assensum, cùm inclinamur ad
ea qua Justitia vetat, vnde liberum est abstinere:
atque definitionem illam esse veram, & ad in-
telligendum facillimam. Item de Perfect. Just.
contra Cœlest. Ratiocin. 4. fatetur, peccatum di-
ci & esse actum qui vitari potuit.

E e 2

429. Pro-

429. Probatur 2. Authoritate S. Thomæ, qui quæst. 19. art. 1. & alibi sapienter ait, Bonum & Malum esse differentias per se actus voluntatis: atque differentia debet identificari cum genere quod ab illa contrahitur: ergo differentia malitia non minùs quam bonitatis debet identificari cum actu voluntatis. Et huic doctrinæ praluxit Aristoteles, In post. predic. c. de oppositis, dicens, Malum & Bonum morale opponi contrariae, quod tamen verum non esset, sed opponerentur contradictoriæ seu privatiæ, si malitia formalis consistaret in privatione rectitudinis debitæ. Deinde S. Doctor 3. c. gentes c. 9. & 1. p. q. 48. a. 1. sapienter ait, Malum in moralibus esse aliquid bonum in se, Malum autem homini.

430. Probatur 3. Ratione, pro cuius intelligentia adverto 1. quod sicut actus malus est exclusivus actus boni, ita actus bonus sit exclusivus actus mali, & per consequens sicut actus malus potest dici esse ad minimum radicalis privatio actus boni, ita econverso actus bonus possit dici radicalis privatio actus mali. Adverto 2. Quod nemo vñquam dubitaverit, formam adæquatæ denominantem hominem Bonum in tali specie, v.g. Continentia, Justitia &c. quod inquam forma adæquata sit ipse actus positivus, & non compleatur per superadditam privationem actus mali oppositi & exclusi, etiam deinceps hujusmodi superaddita privatio. Vnde sic argumentor. Actus malus consideratus secundum suam positivam entitatem, secundum quam est Radix privationis superaddite, jam habet aliquam Malitiam; arqui hæc malitia jam est forma adæquata denominans hominem vituperabilem: ergo est forma adæquata malitia moralis. Minorem probo. Actus bonus est forma adæquata denominans laudabilem: ergo actus malus est forma adæquata denominans vituperabilem. Probo consequentiam. Si actus malus compleatur formaliter in ratione mali per privationem actus boni, pariter dici posset, quod actus in ratione Boni formaliter compleetur per negationem actus mali: atque consequens etiam adversarij reputant absurdum: Ergo &c.

431. Confirmatur. Nemo dicit, quod Album formaliter in ratione Albi compleatur per privationem nigredinis, quia non est major ratio hujus quam oppositi: vnde si simul starent Nigredo & Albedo in gradu naturaliter incompositibili, diceremus, illud subiectum esse simul formaliter album & formaliter nigrum; ita planè si per impossibile simul starent actus honestus & dishonestus oppositus, esset homo simul moraliter & formaliter laudabilis & vituperabilis. Vnde, insistendo huic exemplo, sicut tò non esse nigrum habetur quidem formaliter à negatione nigredinis, hæc tamen negatio non est complementum effectus formalis Albi: ita tò non esse laudabilem in ratione amantis Deum, formaliter quidem habetur per negationem amoris, hæc tamen

negatio non est complementum effectus formalis: effe vituperabilem in ratione odio habentis Deum.

Aliud exemplum est in Error & Scientia de eodem objecto. Nemo enim dixerit, quod maior formaliter compleatur per negationem scientiæ, multò minus, quod adæquatæ consilii in hac negatione; hæc enim negatio non confituit errantem sed ignorantem, subluso: arqui licet se habet error ad Scientiam, sic se habet alius malus ad actum bonum oppositum, negatio enim actus boni non constituit formaliter malum, sed non bonum. Ergo &c.

432. Probatur Conclusio vñterius ratione. Malitia formalis non est aliud quam contrarias ad legem obligantem: atque hac contrarias formaliter consistit in actu positivo; nam quando peccatur per actum positivum, tempore immedietate praecedens obligat ad talen actum non ponendum, & per consequens ad ponendum oppositum; & tota obligatio formaliter tempore cedit supra liberam determinationem conformem legi: ergo libera omissione talis actus est formaliter contrarietas ad legem: atque privatio actus debiti, si distinguatur ab actu positivo, non est formaliter determinatio libera, vt etiam adversarij supponunt: ergo omissione libera prout est formaliter contrarietas ad legem, consistit in actu positivo.

§. IV.

Solvuntur Objectiones.

433. Objiciunt adversarij principiæ Santos Patres, qui videntur rationem formaliter constitutissimæ in privatione. S. Dionyssius de divinis nominibus c. 4. ait, Malum morale est declinationem veri appetitus, & privationem actionis bona. Item, Malum non esse ex illis quæ existunt, neque etiam inesse illis quæ existunt, sed esse boni proprij privationem. S. Augustinus lib. 2. de Moribus Manichæorum c. 7. Quidquid nocet, inquit, bono aliquo privare rem, cui nocet, nam si nullum bonum admittit, nihil prouersus nocet. Omisis aliorum responsionibus nimis operosis, responderi potest in genere, Santos Patres in suis loquendi modis abstractisæ à subtilitatibus scholasticis, que tunc temporis non agitabantur, qualis est distinctio inter privationem radicalem & formalem: quando ergo dixerunt, Peccatum consistere in privatione, accepérunt privationem prout abstracta à radicali & formalis, corumque locutiones sufficenter verificantur in privatione radicali, que est ipse actus peccaminosus. Peccatum etiam meritò dicitur esse Nihil, in estimatione felicitatis moralis, quatenus nihil afferit conducens ad ultimum finem, vt observat etiam Comptonus, iudicando hujus interpretationis authorem Jacobum Lobberium, & ego laudo S. Bernardum Sermonis de diversis affectionibus animæ, dicentem: Filii prodigos (cum voluntari peccat) jam proficiunt in rebus

in regionem verē longinquam, quia ab eo, qui summè C^o singulariter est, nihil longius eo, qui nullo modo est: multaque remotum magis ab eo, à quo, & per quem, & in quo sunt omnia, quām peccatum, quod nihil est in ter omnia. Ecce! ob recessum ab ultimo fine vocat peccatum Nihil, sicut prius ipsum peccatorum dixerat esse Nihil.

actū boni, ad quem nunc teneor. Secundo, opponitur tam actū bonus, quām actū malus, sua propriae privationi, sicut lux opponit te nebris, adeoque immediatē, privativē seu contradictoriē: vnde sicut actū formaliter excluditur per privationem sui, ita privatio formaliter excluditur per ipsum actū, sicut tenebrae formaliter excluduntur per lucem.

434. Quoad textum S. Dionysij respondetur, solemne fuisse tunc temporis, vt sola substantia dicentur simpliciter existere, & proprietates dicentur inesse: quapropter S. Dionysius, prout interpretatur S. Thomas 1. p. q. 48. a3. ad 1. dicit, malum non esse existens substantialia, nec proprietatem, sed accidentis, prout etiam loquitur S. Damascenus: l. 4. de fide: c. 27. vitium, inquit, non est substantia, nec proprietas substantia, sed accidentis. Non autem sine caussa sic locuti sunt, nempe contra Manichaeos, qui ponebant substantias ex malis, nempe Dæmones, contra hos dicebant, malum non esse aliquid, hoc est; non esse substantianum.

435. Objiciunt 2. Actus ideo est malus, quia causat privationem Actus debiti: ergo privatio est magis mala. R. Negando antecedens: nam ut supra dictum est, actus habet suam malitiam moralem distinctam à malitia privationis, ita quidem, vt si per impossibile non sequeretur privatio actus oppositi, sed actus oppositus poneatur simili, adhuc redderet hominem reprehensionem. Imò Odium Dei est peius quām sit præcisus privatio amoris debiti, nam gravius peccatum est Odium Dei, quām omissionis amoris debita.

436. Objiciunt 3. Ens vt Ens debet esse bonum, & quorū sunt gradus Entitatis, tot sunt gradus Bonitatis: ergo repugnat aliiquid quatenus est Ens, est malum: repugnat enim aliiquid quā bonum est malum.

Confirmatur. Bonum, quatenus bonum est amabile: quatenus malum non est amabile: ergo quatenus bonum non est malum: ergo quatenus ens nihil est malum, sed solū quatenus non ens, seu quatenus caret aliquo gradu entitatis & bonitatis debita.

Pro responsive obseruo 1. Quod actus bonus v.g. amor Dei, duobus opponitur, sed diverso modo. Imprimis opponitur actui malo opposito, v.g. Odio Dei, vel actui quo dico; vno amare Deum, quāris debet nunc amare, ac denique cuicunque actui mortaliter peccaminatio. His omnibus in quam opponitur amor Dei, sed non nisi mediatae seu causaliter, quatenus homini actuum privationem inducit (procedimus semper, vt jam monui, permittendo adversarij dari hujusmodi privationes sublequentes & contradicentes ab ipso actu) qua privatio immediata, & formaliter opponitur ipsi actui malo, sicut omnis privatio sue forma quā privat. Similiter contrario actus malus opponitur actui bono mediante causaliter, quatenus causat privationem

actū malorum homo formaliter constituitur non malus. Sic etiam in artificialibus negationes sunt sapè maxima pars pulchritudinis, quia figuræ pulchritudo completur per negationem partium redundantium, seu extensarum. His observatis

438. Respondeo ad Objectionem, Distingendo antecedens & Consequens. Ens vt Ens deberet esse bonum &c. ergo repugnat aliiquid quatenus Ens est malum, loquendo de bonitate metaphysica & transcendentali, concedo utrumque: loquendo de Bonitate Morali negatur utrumque. Ad Confirmationem Respondeo, nullum quidem nulū est amabile quā malum præcisē est, sed bene quā entitatē est bonum jucundum seu delectabile, que bonitas potest identificari cum malo morali. Nam ipse actus malus est quidem bonum jucundum, sed simili est malum morale, quia opponitur sua privationi, que faceret formaliter: Non malum: ergo actus facit formaliter malum.

CONTROVERSIA V.

Virum, & quomodo Deus fit Causa Malitia Formalis.

439. VIdimus superiū, aliquos ex adversarijs, nempe P. Antonium Perez, ideo pro Malitia formaliter constituere formalem Privationem, quia existimant alioquin concedendum fore, Deum esse causam peccati, cūm Deus verē & immediatē influat in omnes entitates positivas, adeoque etiam in actum positivum, in quo nos constituimus Malitiam peccati. Huic ergo Objectioni hac controversia occurrentum est, quā tamen, excepto Antonio Perez, omnibus est solvenda, quia fatentur etiam cæteri adversarij, ideo hominem esse causam peccati, quia est causa

actū

Ee 3

actus positivi, ad quem necessariò sequitur. contra quos fit idem argumentum, subsumendo: atqui etiam Deus est causa actus positivi: ergo &c.

§. I.

Rejicitur Sententia Durandi, & probatur immediatus influxus Dei.

DVRANDUS, & DOLA, secuti Aureolum, dixerunt, Deum non influere immediate in effectus causarum secundarum, & ideo non esse causam Peccati. Hanc sententiam tribuit D. Thomas Origeni, & Hieronymus Pelagianis. P. Vasquez citat pro ea Altisiodorens & Gregorium.

Huic sententia opponunt se ceteri tam Philosophi quam Theologi. Cum quibus

440. Dicendum est, Deum immediatè influere in omnes effectus, hoc est, immediatè respici determinatè Omnipotentiam Dei ab actione quacunque creatà. Probari solet hæc sententia primò. Ad Omnipotentiam, plenūmque Dominum in creaturas pertinet, posse, etiam posita entitate causâ creatâ, impeditre ejus effectum: sed hæc impedito non potest aliter fieri, nisi per suspensionem concursus: ergo Deus immediatè ad omnes effectus concurrit. Major videtur ex terminis clara. Sicut enim in moralibus & civilibus, ille censetur majore Potestate & Jurisdictione prædictus, qui potest alterius Potestatem & Jurisdictionem cohibere, etiam postquam illi semel est collata: ita in physicis, ad infinitum potentiam & dominatum spectabit, ut major & melior non sit excogitabilis potentia: est autem excogitabilis major potentia, nempe illa, quæ alias omnes potentias à se productas possit cohibere ab illis effectibus, sine quibus potest absolute intelligi existere talis potentia, adeoque sine quibus potest intelligi esse volita.

441. Cardinalis Pallavicinus existimat, huic argumento duplice solutione occulti posse. Prima. Quia multi putant, non omnes effectus subseqentes possè impediiri à Deo, posita causâ creatâ antecedente. Nam posita sua promissione, Deus nequit impediire objectum promissum, item posita qualibet entitate, nequit, in multorum sententia, Deus impidiere quamcumque vocationem, quæ res illa ponatur in loco.

Hæc responsio non satisfacit argumento. Nam quod attinet ad promissiones divinas, mirum non est, Deum non posse non ponere rem promissam, quia ob suam infinitam perfectionem non potest sibi ipsi esse contrarius, nec velle & nolle idem: quod tamen fieret, si promitteret, & promissum non servaret; nam, ut ostendam in Tractatu de Incarnat. Promissio Dei formulis nihil aliud est, quam propositum seu voluntas aliquid faciendi & ejusdem propositi revelatio, quia Deus non potest se promittendo obligare sicut homo: & præterea, ut ostendi in 1. p. Deus omnia vult uno indivisibili decreto,

nec vult unum pro priori, & aliud pro posteriori, prioritate & posterioritate Decretorum. Quoad Vocationem idem cum proportione dicendum est, loquendo de Vocatione indeterminatè sumptu; ideo enim posito subiecto debet necessariò ponit aliqua vocatione, quia Deus non potest velle existere subiectum, quin eadem indivisibili voluntate velit existere in aliquo determinato loco. Denique, demus esse aliquas causas, quæ necessariò coexistant alteri entitatibus hæc & nunc sit effectus illarum, hinc tamen non sequitur, quod pari necessitate sit effectus, quæ necessitate coexistit illis causis: certum enim est, Deum aliquos effectus posse impediti, ut patet in igne Babylonico, cuius calefactionem impeditivit, ergo saltem in illos effectus debet influere immediatè: atqui non est major ratio de uno quam de altero*, nam adversarij de omnibus negant: ergo etiam si ignis v. g. effector necessario connexus cum calore quod existentiam, adhuc tamen deberet posse impediti, quoniam calor esset effectus illius.

442. Secunda responsio Pallavicini et hæc. Etiam si Deus non influeret immediatè in omnes effectus, adhuc posset Deus illos impedire: dici enim posset, Nolitionem Dei esse impedimentum physicum, ne causa creata possit agere: sicut v. g. Voltio mea non influit in motum deorsum, qui fit à meo brachio per meam gravitatem, & tamen per nolitionem possum talem motum deorsum impeditire.

Hæc responsio posset tortidem verbis adferri argumento, quo ipse Pallavicinus in suis Physicis probat nostram & communem Sententiam. Ostendam autem paulo post, hac responsione nec argumentum commune, nec argumentum Pallavicini enervari. Itaque

443. Pallavicinus probat Conclusionem hoc argumento. Videmus effectus penderent tantum à rebus præsentibus, sed etiam à praeteritis, v. g. ab Vocatione, vel conservatione immediatè præteritâ, cum autem res præterita nihil sit nunc in se, non potest per se immediatè opulari productionibus rerum. Remanecego, ut id faciat mediata, hoc est, per illud esse intentionale præsens, quod res illa præterita retinet in mente alicuius substantia cognoscens & influentis in effectum: sed tales conditiones præterita sumpè non habent ullum esse intentionale in causa creata, quippe quæ est inanimata, ergo signum est, quod causa prima & increata, quippe cuncta cognoscens, atque adeo potest moveri à conditionibus præterit, influe in effectus causarum secundarum. Et quanvis multa fortasse intervenient conditio præterit, invenit causa secundæ, quæ conditio pertinet ad ponendum vel impediendum actum peccati, tamen ex ceteris effectibus bene potest inferri hoc idem de concursu Dei in actum peccati: quia nimur causa creata non plus habet virtutem efficacis quam alia causa, atque adeo non videatur, quare

fuit, quare minus indiget cooperatione Dei ad efficaciam quam alia causae. Ita argumentatione Pallavicinus.

444. Ad hoc argumentum, ut jam supra moniti, possent adverterij respondere eodem profus modo, que Pallavicinus putavat posse responderi argumento communii, defuncto ex supremo Dominio Dei. Si enim intelligi potest (ut putabat Pallavicinus) quomodo in potentia aliquis sit, inquit, aliud effectum praecise Nolendo, sicut nos impeditus nostrum motum brachij deorsum Nolendo, licet gravitas non cognoscat motivum propter quod ita nolumus, sic etiam intuitu Ubicationis vel conservationis præterite posset Deus determinare causam secundum ad operandum, præcisè dicendo: *Volo ut à te fieri effectus*. & impidere dicendo: *Nolo ut fieri effectus*: ab eo quod Deus influat. Neque potest affligari villa solida disparitas. Ergo vel virumque est concedendum, vel utrumque negandum, & cur negetur, est reddenda ratio.

445. Ratio autem negandi hæc esse videbitur. Ad hoc ut aliqua Virtus per suam Volitionem vel Nolitionem possit promovere vel impidere aliquem effectum, debet Principium Volitionis esse simile etiam principium effectus si ponatur, alioquin, cur ego non possum meā volitione obnire motum lapidis, nisi vires etiam adhibeam? Per volitionem ergo excitatur potentia subordinata Voluntati, & per eandem cohibetur ne operetur: ergo omne illud Ens deber physice influere, cuius volitus requiritur ad productionem effectus, & cuius Nolitus sufficit ad ejusdem effectus impiditionem. Quod Pallavicinus assulit de motu brachij deorsum, cuius adæquata causa sit gravitas, & tamen dependeat à volitione tanquam conditione, cum possit impediri præcisè Nolendo, non est absolute verum. Nam si obdormitcam, brachium movebitur deorsum, nulla præcedente volitione: quando autem motu Naturali Brachij deorsum impedio, non impedio præcisè Nolendo, sed imprimendo brachio aliquem impulsu contrarium, quo resistit gravitas; hinc experimur nos tenendo brachium supinum, valde fatigari.

446. P. Antonius Perez quoque novo argumento Conclusionem illustravit, & est hujusmodi. Omnis motus habet aliquid perfectionis, quod non est in villa ex suis causis secundis: est enim in diversa specie a sunt illæ: & omnis species constituitur per aliquam differentiationem, quæ dicat perfectionem & pulchritudinem, licet nos aliquando explicemus quasdam species per predicationem negativa, quæ tamen predicata non sunt vera differentia, ut monet Aristoteles.

& generatio quod omnis species habeat aliquam perfectionem sibi essentialem, & incommunicabilem: cuicunque alteri speciei creatæ, conatur ostendere Pallavicinus lib. 2. de Bono. c. 49. Ergo nulla causa creatæ potest esse adæquate produciva vilius motus. Probatur consequentia. Vi-

detur notum lumine naturæ, nullam causam posse dare illam perfectionem, quam non habet in se. Atque hoc spectat illa redargutio Davidis, ps. 93. adversus eos qui dixerunt. *Non videt Dominus, nec intelliget Deum Jacob.* ait enim contra eos David: *Intelligite insipientes &c. qui plantavit aurem, non audiet: &c.* Item Isaiae 66.

Nunquid ego qui alios parere faciam, ipse non pariam? Vbi ex eo quod Deus sit author ejusmodi perfectionum, infertur, ea perfectiones esse formaliter in Deo: ergo est impossibile, quod causa adæquata non habeat totam perfectionem quæ est in effectu, si loquamur de perfectione propria, & quam vocant Perfectionem simpliciter simplicem, quæ scilicet melior est, quam suum oppositum. Hinc est, omnem motum requirere immediatum influxum primi Motoris immotum, atque adeo quidquid moveretur, ab alio moveri, ut Aristoteles docet: quia scilicet nullum aggregatum causarum secundarum, habet omnem perfectionem simpliciter simplicem, quæ est in motu, & consequenter necesse est, ut ipse primus Motor includatur in causa adæquata motus. Hinc autem elicetur, primum Motorem esse immotum; si enim aliquo modo moveretur, utique per illum motum perficeretur, recipiens aliquam affectionem intrinsecam, qua carebat antea: ergo non haberet per suam entitatem quidquid perfectionis est in motu, & sic non posset causare illam, ac proinde non posset causare talis motus, cui ejusmodi perfectio est essentialis. Hoc est argumentum P. Antonij Perez, relatum à Pallavicino: qui tamen, cum bene adverteret illud solummodo procedere de speciebus, & non de singulis individuis, nec de effectibus habentibus causam univocam, ideo addit sequentia. *Idem argumentum*, inquit, *posset ita formari, ut probet immediatum Dei concursum etiam cum causis univocis, semper enim unum individuum habet aliquam perfectionem simpliciter simplicem, quæ caret omne aliud individuum creatum.*

Hac ille, & nihil amplius, omittens probationem illius, quod quidem ait probari posse, sed cuius probatio desideratur. Oportebat sanè offendere, vel ratione aliquâ generali applicabili singulis individuis, vel rationibus specialibus pro diversis generibus entium, quod singulis individuis convenientia aliqua perfectio simpliciter simplex, illi soli & Deo communis.

447. Censeo nihilominus, argumentum esse bonum, eoque usus sum in Philosophia, vbi conatus sum duplē hujusmodi perfectionem assignare in quovis ente creato, saltem in meis principijs, quibus admissi Potentiam obedientialem univerſalem, (quam contra Modernos propagabo in Tract. de Sacramentis) & præterea docui, quamlibet entitatem posse produce re concursu objectivo cognitionem sui in intellectu saltem Angelico, concurrendo vel immediatè, vel mediantibus speciebus intentionalibus. His suppositis: Prima perfectio assignari potest in igne

in igne A. v.g. nulli alteri creaturæ conveniens: Poste producere (abstrahendo an obedientialiter, an principaliter) quemlibet à se distinctum ignem B. C. D. & sic de alijs: si ergo A. comparetur cum B. C. D. A. potest producere B. & hanc perfectionem non habet, quia B. non potest producere scipium. Est autem perfectio simpliciter simplex posse producere B. quia melius est posse, quam non posse: ergo A. habet perfectionem simpliciter simplicem sibi & Deo communem, quam non habet B. & econtra. Altera perfectio est virtus concurrendi objectivè ad cognitionem sui: v. g. Albedo A. potest producere naturaliter species Albedinis A. nulla autem alia entitas creata potest illas naturaliter producere, Deus autem potest eas producere. est autem perfectio simpliciter simplex posse naturaliter producere tales species. Hac quidem in philosophia dixi.

448. Nunc autem alio expeditiore modo idipsum probabo, sed per diversas rationes, servientes diversis generibus Entium.

Loquendo imprimis de omnibus entitatis absolutis, quarum una non est essentialiter connexa quoad existentiam cum ceteris (& idem dicendum de Modis, comparatis cum illis, quorum non sunt Modi eò quod saltem divinitus possit existere sine illis) jam appareat clare ejusmodi perfectio simpliciter simplex: nam utique perfectius est, posse existere sine A. & imperfectionibus illi annexis, quam non posse: atqui A. non potest existere sine A. & imperfectionibus illi annexis, B. autem potest existere sine A. sicut etiam Deus: ergo B. habet perfectionem simpliciter simplicem, quam non habet A.

449. DICES. Deus etiam non potest existere sine Deo, & non per hoc caret aliquā perfectione: ergo etiam A. non possit existere sine A. non per hoc caret aliquā perfectione. Negando paritatem: Nam hoc quod est: posse existere sine Deo: est predicatum chymaricum: ergo non est perfectio, sed hoc quod est posse existere sine creaturā A. & ejus imperfectiōnibus, est quid possibile: ergo est perfectio: nam in Deo est maxima perfectio, posse existere sine omni creatura. Alteri idem ostendit potest. Posse existere sine omnibus actionibus collectivè sumptis, terminatis ad B. tanquam ad effectum, est perfectio simpliciter simplex: sed A. potest existere sine omnibus illis actionibus: B. autem non potest, quia indiger saltem unā quā producatur: ergo A. habet perfectionem simpliciter simplicem quam non habet B.

450. Loquendo nunc de Entitatis Modalibus, comparatis cum suis modificatis; & imprimis quidem de Modis substantialibus, his certe convenienter perfectio: Non posse existere nisi in statu completo: qua perfectio non convenit extremis: convenit autem Deo. Loquendo verò de Modis accidentalibus, & imprimis de Ubicatione; illa habet hanc perfectionem simpliciter simplicem, quam non habet Modificatum: esse

essentialiter hic: qua etiam convenit Deo. Idem de Durationibus respectu temporis dicendum. De actionibus verò loquendo, quilibet actio habet hanc perfectionem: non indigere ad existendum actione distinctā: qua non convenit terminus causæ create, convenit autem Deo. Hinc ergo infertur, nullam creaturam posse esse causam immediatam ad eam alterius, sed indigere concursum Dei, & per consequens, non idem Deum non esse causam peccati, quod non immediatè concurrat, quod erat probandum contr. Durandum.

§. II.

Alia quædam sententia rejiciuntur.

451. Prima sit P. Vasquez d. 129. c. 6. dicendum. Deum ideo non esse causam peccati, quia peccatum ut peccatum, est liberum: atque ut liberum non est à Deo, sed à voluntate crea- tæ sola operari liberè & moraliter actum per caminosum: ergo ut peccatum non est à Deo.

Sed contra est 1. Hac ratione probaretur, quod Deus non esset causa actus boni, quod est falsum, Deus enim verè est author omnibus, tam physici quam moralis, & opera nostra bona sunt & dicuntur verè opera Dei. Sequitur 2. modi patet, quia etiam actum bonum solus homo liberè operatur.

Contra 2. Ex eo quod solus homo libet operetur peccatum, plus non infertur, quia

quod soli homini possit tribui denominatio ageris liberè seu determinantis, sed non infertur, quod Deus non sit causa hujus ipsius effectus formalis hominem operari liberè. sicut, qui calcatur aqua, non denominatur quidem ipse calidus, & tamen est causa hujus effectus formalis: aqua calida ergo posset etiam Deus intelligi esse causula peccati, etiam non denominatur liberè ponens actum.

452. Secunda sententia est quorundam R.R. Deum ideo non esse causam peccati, quia Deus non habet debitum seu obligationem ponendi actum oppositum illi privationi, in qua consistit peccatum, homo autem habet hujusmodi obligationem.

Sed contra est. Nam hoc debitur requiri quidem in causa ad hoc ut venienter peccans, sed non requiritur, ut simpliciter denominetur causa peccati: unde sicut Deus dicitur causa actus boni, quamvis non denominatur ab illo bene operans, ita posset denominari causa peccati, quamvis non denominatur peccatum. Sic Deus rectè dicitur fuisse causa Tenebrarum, quia erant à principio mundi, etiam tunc non fuerit obligatus ponere lucem.

453. Tertia explicatio aliorum est. Deus ideo non esse causam peccati, quia concurrent tanquam Causa Universalis, & determinatur à Causa Secunda; unde dicunt, Deum esse Causam Gradus Generici, quia ut sic confideretur nec est Bonus nec est Malus.

Sed contra est: quia Causa Universalis ex eo quod sit Causa Universalis precisè, non excluditur à Causa per se & simpliciter dicta. Deinde etiam Potentia intellectiva determinetur ab objecto ad talen speciem cognitionis, nihilominus dicitur simpliciter Causa illius cognitionis, etiam quoad speciem. Denique secundum hanc explicationem non declaratur, quare Deus sit potius causa actus Boni quam Mali.

§. III.

Vera Ratio, cur Deus non sit Causa Peccati.

44. Cardinalis de Lugo, quem deinde ceteri fecuti sunt, solidam hujus rei Rationem exhibuit, quare influxus physicus immediatus in actu peccati, non sufficiat, ut Deus denominetur Causa & Author peccati, sicut sufficit in actu bono: qui loquendi Modus est Sanctorum PP. & Conciliorum, ac proinde fundamento carere non debet. S. Augustinus 3. de Civit. Dei cap. 9. Malvolentias, inquit, à Deo non sunt, quia contraria natura sunt qua ab illo est. Et c. 8. dixerat: à Deo sunt omnes potestares, quoniam ab illo non sunt hominum voluntates. & alibi. lib de Spiritu. cap. 21. Nunquam legimus: Non est voluntas nisi à Deo: & nisi scriptura non est, quia verum non est, alienum enim peccatorum (quod absit) author est Deus. Plura videri possunt apud Suarez Opusc. de concurrens &c.

45. Ratio ergo discriminis inter Actum Bonum & Malum, & quare Deus prioris non possessor Causa & Author simpliciter dicatur, definienda est ex indifference & intentione, quā Deus offert & preparat suum concursum in actu primo cum voluntate creata, applicando suam Omnipotentiam ad concursum disjunctivum, ita tamen, ut potius ex se intendat & desideret actu bonum. Causa vero quae cum hujusmodi indifference & intentione concurrit, non dicitur in rigore. Causa illius effectus; quia est contra inclinationem causas indeterminatè concurrentes; id quod exemplis declarari potest.

46. Primum exemplum. Qui sub visura peccatum à feneratore, non dicitur cooperari ad peccatum visura, quia tota illa cooperatio est de se indifferentis ad dandum & accipiens datum mutuum, vel cum, vel sine visura: quod autem defacto detur cum visura, non provenit à peccato, qui mallet Mutuum sine visura, sed provenit à feneratore, qui non vult dare sine visura.

47. Secundum exemplum. Si quis concurrit cum alio ad occisionem hostis, qui licet occidi potest, si alter occidat amore vindictæ privata, non propterea aliis, etiam conscientius hujus peccati, dicitur cooperari peccato alieno, quia concursus ipsius est ex se indifferentis ad occisionem licitam & peccaminosam. Simile exemplum est in Sacerdote ministrante Eucharistiam

occulto peccatori, quem ipse privatâ notitiâ scit esse in statu peccati.

458. Tertium exemplum familiare S. Thomas sumitur ex claudicatione, ad quam concurredit quidem & potentia locomotiva, & organum tibiae: sed claudicationis quā talis causa simpliciter dicitur esse curvitas tibiae, non potentia locomotiva, quia huic est claudicatio præter intentionem, & concurredit ex se indifferenter.

459. Porro iste loquendi Modus fundatur in definitione Causæ, communiter recepta: quæ nempe per se, non per accidentis influit esse in aliud. Vnde Causa per accidentis concurrentes ad aliquem effectum, seu ad aliquam formalitatem effectus, non dicuntur simpliciter, sed cum addito sensu alienante, Per accidentis esse causæ. Et hoc quidem est jam ita receptum, ut si quis concurrentis ad aliquem effectum præter suam intentionem, & concursu ex se indifferente, velit sibi tanquam causæ appropriare illum effectum, soleamus illum reprimere dicendo: quod se habuerit per accidentis.

460. Objicitur 1. Deus prævider actum malum ex sua cooperatione futurum: ergo non est causa per accidentis, sicut est fossor inventio Thesauri. R. Quod in fossore facit ignorantia latens Thesauri, ut dicatur eum invenire per accidentis, hoc in Deo facit aversio ab actu malo, & inclinatio in actu oppositum.

461. Objicitur 2. Causa universalis v.g. Sol, non solum est & dicitur esse causa gradus genericici v.g. Animalis, Viventis, sed etiam gradus specifici. Ergo etiam Deus concurrat concursu universalis & indifferente, adhuc debet dici causa gradus specifici, nempe peccati. R. Negando paritatem. Nam gradus specificus non fit præter aut contra intentionem solis, cum sit à Natura ordinatum ad illos gradus specificos producendos, & exigat, saltem ut est pars universalis, ut hanc diversimoda determinationes à causis particularibus ad diversas species.

462. Objicitur 3. Ex nostra explicatione sequitur, posse præscindi objective gradum genericum actus liberi à gradu specifico. Consequens est contra veriorem philosophiam. Sequela probatur. Nam de gradu generico verificaretur, quod Deus sit causa illius, & de gradu specifico peccati verificaretur, quod non sit causa illius. R. Prædicta contradictione non cadere supra gradus metaphysicos actus liberi, sed supra Modos diversos volendi, nempe supra Modum quo Deus defacto vult actu liberum, qui est peccatum, & supra alium Modum, quo Deus defacto non vult, immo non potest velle, actu peccaminosum: quare contradictione cadunt supra istos actus, quorum unus negatur de altero, sicut quando dicitur cognosci animal, & non cognosci Rationale, in re ipsa negatur identitas cognitionis discernentis hominem ab Angelo, cum cognitione discernente hominem à Bruto. Sic ergo quando dicimus, Deum esse causam

Ff

causam

causam actus liberi in genere, eumque intendere, non autem esse causam actus quam mali, nec eum intendere, volumus dicere, quod Voluntas Dei intendens actum liberum ut sic, sive; intendens ut fiat actus liber, vel bonus vel malus, cum inclinatione in Bonum & aversione a Malo, non sit volitio quam inclinaretur in actum Malum, & averfaretur actum Bonum; quam est voluntio chymica.

463. Objicitur 4. Deum esse causam indifferentem non obstat, quominus dicitur causa actus mali. Vel enim est sermo de indifference in actu primo, & hanc habet etiam nostra voluntas, & tamen hoc non obstante dicitur causa actus Mali: vel est sermo de indifference in actu secundo, & hanc sicut non haber homo, ita nec habet Deus, quia vterque per eandem actionem influit, & est determinatus in actu secundo. Ergo nulla indifference obstat.

464. Confirmatur. Si esset aliqua Indifferenta in Deo qua non esset in homine, esset haec, quod Deus determinaretur ab homine, & non econtra; sed haec non est. Nam Deum determinari ad operandum, sonat aliquam prioritatem ex parte determinantis: ergo homo operaretur prius quam Deus, quod est manifeste falsum: nam in nullo signo potest intelligi homo operans, qui in eodem signo intelligatur currere Deus.

Cardinalis de Lugo responderet, Deum ideo determinari, quia antecedenter ad nostram operationem applicat suam Omnipotentiam per voluntatem quandam indifferentem, hoc est, per Decretum disjunctivum, quo vult fieri vel actum bonum, vel actum malum, & sic subordinare suum concursum nostram voluntati, ita ut operante nostra Voluntate, eod ipso cooperetur Deus sine novâ Dei voluntate: sicut habitus Charitatis positus in nostra voluntate taliter subordinatur nostra voluntati, ut operante voluntate cooperetur habitus, non pro aliquo posteriore, sed pro eodem signo. Neque ad hoc necesse est, quod Habitus videat voluntatem operantem, & ideo velit cooperari: sed ex natura sua subordinatur Voluntati, ita ut voluntate operante operetur simul habitus. Quod ergo habitus ille habet per suam naturam, hoc habet potentia Dei per voluntatem indifferentem Dei, quam applicatur & subordinatur nostro arbitrio: atque ideo si per impossibile Deus non videret actualiem operationem nostri arbitrij, adhuc operaretur cum illo ex vi prioris illius voluntatis: visio enim nostrae operationis actualis per accidens se habet in Deo ad operandum. Ita Lugo.

465. Brevius tamen responderi potest, ideo Deum determinari ab homine, quia homo vitaliter influit in actu, & verè movetur ab objecto illius, eligique inter illa, habens in sua potestate proxima actu oppositum: effectus autem tribuitur illi causa tanquam determinanti, quam vitaliter movetur ab objecto, & quam ex-

peritur in se potest ad oppositum in fe-
diviso.

466. Objicitur 5. Qui vult aliquid dis-
junctivè, adhuc verè illud vult, & est causam illius: atqui ex concessis Deus suo decreto vel actum malum disjunctivè: ergo per disjunctivum hanc necdum Deus eximitur à ratione causa simpliciter dictæ. Major probatur. Id enim non licet mihi suadere Petro disjunctivè ut comedat die jejunij vel pisces vel carnes, &c. Principi ut gerat bellum justum vel iniustum nec Hebraeo ut fiat vel Christianus vel Idololatria, quia sic suadendo adhuc diceret causam illius peccati, ergo idem dicendum est de Decreto dis-
covo.

467. Confirmatur. Tunc solidum vol-
mus honestè aliquod disjunctum, quando que
libet pars disjuncti est honestior quam carens
virtus: atquid in nostro casu altera pars dis-
juncti, nempe actus malus, non est honestius
quam carens virtus, ut per se patet: ergo
tale disjunctum non est honestè volibile.

¶. Negando paritatem. Statim enim
disjuncti tunc solidum habet locum, quando unum
que membrum disjuncti potest omitti: nam
quando alterutrum est Necesarium, tunc fe-
lent sicut contradicitoria: ineptum autem est
alicui suadere, ut agat vel non agat, seu
verificet unum ex contradictoriorum, quodcumque ludi sit, ut per se patet. Quando jam ex du-
bus membris disjuncti unum est malum, & po-
test vtrumque omitti, est manifeste in honestum,
suadere alicui ut alterutrum faciat, & sic fe-
lent exempla in objectione allata. Quod
verò Deus offert concursum indifferentem, plus
vtrum extremum est Necesarium, & Deus da-
det bonum, & dissuader malum; & ex altera
parte interest Natura rationalis, habere hunc
concursum indifferentem, fine quo non po-
test operari laudabiliter: pertinet item ad Mlo-
statem Dei, posse creaturem intellectualem col-
gare suis præceptis, adeoque constitutre in illis
circumstantijs, in quibus necesse est agere vel
honestè vel in honeste: ergo non est paritas
exemplis in objectione allatis.

CONTROVERSIA VI.

*Vnde desumenda sit differentia specifica
peccatorum.*

468. Non querimus de differentia physica, sed
secundum considerationem physicam,
quo sensu in philosophia discipiatur, & regla
queritur dignoscendi quenam differentia possit
quam numero: hanc ergo considerationem phi-
losophis relinquimus, & querimus differentiam
specificam sub consideratione morali, seu ad mo-
res gubernandos pertinentem. In quo pando
regula traduntur ab auctoribus.

Prima est: Differentiam hanc specificam delumendam esse ex diversa difformitate actus ad rectam rationem, & quorum malitia mutat prudentis judicium. Ita in terminis Granadis tr. 2. in 1. 2. d. 1. s. 1. n. 2. Nec viderur haec regula differre ab illa, quam alij tum h̄c tum in philosophia tradunt, recurrentes ad Judicium prudentum, de differentia notabilis.

469. Haec tamen regula non aliter recipitur, quam quid in praxi recte procedatur ab eo, qui se hujusmodi iudicio prudentum, de quo ipsi confit, accommodat, in ordine ad explicantem vel diplicandam differentiam peccatorum pro tribunali sacramenti Poenitentiarum. De reliquo regula non est fundamentalis, qualis desideratur à Theologie Magistris, qui tanquam Prudentes consuluntur, & sui diversi iudicij rationem redere debent, non remittendo iterum ad alios Prudentes. Debent item inter partes litigantes de differentia specifica posse iudicium & sententiam ferre, pronuntiando pro vna contra aliam: ergo prater iudicium prudentum aliam regulam considerare debent Theologi.

470. Secunda Regula est, illa peccata differe species, que diversis dictaminibus conscientie prohibentur. Ita videntur loqui Pallav. Tex parte P. Epsara. Verilimma quidem est haec regula, sed non est ultimata quam quāritimus, vt in simili dictum, agentes de Regula Moralitatis. Quāritur enim fundamentum illius diversi dictaminis, quod debet esse in objecto. Præterea aquæ ignota est diversitas specifica dictaminum, atque est objectorum, & ideo quāritur ulterius, in quo consistat diversitas specifica moralis dictaminum.

471. Tertia Regula est, diversitatem specificam delumendam esse ex diversitate præceptorum formaliter talium. Ita Vasq. Laym. Palio. Verum haec regula reipsa non differt à priori, & ex iisdem capitibus non satisficit, vt considerant parat: praterquam, quid possit esse diversitas præceptorum circa idem objectum, & ex eodem fine, quo casu non erit duplex specie peccatum transgressio præcepti.

472. Quarta Regula vult delumendam esse diversitatem specificam peccatorum à diversa oppositione cum virtutibus seu perfectionibus quibus privant. Ita Valentia, Bécanus, Bonacina, alii. Verum, imprimis haec Regula non declarat, quomodo eidem virtuti possint diversa species peccata opponi, vnum per excellum, alterum per defectum, vt Liberalitati Avaritia & Prodigalitas. Deinde regula remittit ad aliquid aquæ obscurum, nempe ad diversitatem specificam Virtutum aut perfectionum, & restat redenda regula cognoscendi, in quo consistat diversitas perfectionis quâ privat detractio, à perfectione quâ privat furtum, aut temerarium iudicium, aut vulneratio, aut rapina; nam haec peccata opponuntur eidem virtuti, nempe Justitia Commutativa. Cum haec regula coincidit alia, recurrens ad diversos

fines. Vno verbo, vnum diversum, non recte explicatur per ordinem ad aliud diversum, nisi hoc ulterius explicitur; quod haec regulæ non præstant; sicut nec illa quorundam, recurrens ad diversam oppositionem cum summo bono, proprio, aut proximi, cujusmodi diversitas non consistat præcisè in circumstantijs individuantibus, vt numero, intensione, extensione quoad locum & tempus. Iti inquam explicitant Diversitatem specificam per hoc, quod est: non differre mere numero aut individualiter: Affirmativum per Negationem oppositum.

473. Omnibus consideratis, mihi videtur haec res declaranda ad eum fere modum, quo de Honestate & Inhonestate objectiva suprà philosophati sumus. Itaque

474. DICO, Regulam vniuersalem diversitatis specifica peccatorum, hanc esse. Illa omnia, & sola peccata specie differunt, in quorum vnoquoque specialis ratio illud prohibendi reperitur. Porro specialis ratio tunc adest in vnoquoque, quando in vnoquoque reperitur aliquod prædicatum seu formalitas, (vnde cunque proveniens, sive ex objecto materiali, sive ex motivo, sive ex fine extrinseco, sive ex modo tendendi, &c) propter quam expedite actum prohiberi, etiam si fingamus, alterius prohibitionem non existare, vel in eo esse dispensatum. Pro vnu Regulæ

Advertendum, quid ad deprehendendam hanc speciale rationem prohibendi, instituenda sit comparatio duorum peccatorum inter se; & imprimis videndum, an statim ex terminis apparat quid vnum eorum sit gravius altero, vel an hoc sit oblitus & dubium. Si appetat statim vnum esse gravius altero, v. g. furtum aureorum mille, est ex terminis gravius furtu decem aureorum, adulterium est ex terminis gravius peccatum quam violatio jejunij, &c. tunc comparandum est id quod est gravius cum minus gravi, & videndum, vtrum si id quod est gravius, tingatur, per dispensationem esse licitum factum, an inquam adhuc superest ratio prudenter potens mouere & defacto movens legislatorem, ad alterum minus grave adhuc prohibendum: si adest, different species: si non adest, non different species, vt in exemplis positis. Si furtum mille aureorum per dispensationem esset licitum, non superest ratio prohibendi furtum decem aureorum, immo esset reipsa licitum, quia cui conceditur quod est plus, est hoc ipso concessum quod est minus, contentum in illo. Econtra etiam si fingamus adulterium esse per dispensationem licitum, adhuc esset ratio præcipiendo jejunium, ob utilitatem illius ad reprimendam concupiscentiam, ad colendos sanctos, &c. Nec est opus comparare iterum minus grave cum majori, ex terminis enim constat, quod semper in magis gravi sit ratio prohibendi quæ non est in minus gravi. Quod si non appetat ex terminis excessus malitiae, tunc vnumquidque cum altero reciprocè comparandum est,

dum est, fingendo esse per dispensationem licitum. v.g. simplex fornicatio & inebriatio sunt peccata specie diversa: quia si fingamus fornicationem per dispensationem licere, adhuc est ratio ob quam expediat prohiberi inebriationem, nam privatio vtilizationis non facilè reparabilis, est malum nullo modo contentum in malo fornicationis; & econtra, si fingatur licita inebriatio, adhuc expedit prohiberi fornicationem, quia maius incertitudinis prolis, ejusdem malæ educationis, &c. est malum non contentum in malo inebriationis. Quodsi denique in duorum comparatione, non potest clarè comprehendendi hujusmodi separabilis ratio prohibendi, tunc erit dubium an differant specie, & poterit vtrumque oppositorum esse probabile. Nunc vt vñus Regula magis apparet, adhuc pluribus exemplis cam applicabimus, & sic erit sufficienter probata regula, constabitque eam à regulis aliorum, paulò autem relatis, non differre, nisi quid explicet illas. Itaque ex nostra Regula

475. Infertur primò, non differre specie desiderium merum rei alienæ, & furtum reale: nam licet opponantur diversis præceptis, vnum præcepto decimo decalogi, alterum septimo, & tam naturali, quam divino, & humano, quia tamen omnia hac præcepta eundem finem habent, vt quisque tranquillè & securè rebus suis frui possit &c. ideo, si, non obstantibus incommodis quæ ex licto furtu sequentur, adhuc fingamus licitum esse furtum prout opponitur legi naturali, nulla remanet ratio prohibendi desiderium mere internum: ex hoc enim nullum incommodum timeri potest ultra illa, quæ ex licentia furti consequentur.

476. Infertur 2. Furtum & Rapinam differre specie, quia in quovis invenitur ratio prohibendi adhuc permanens, etiam alterum fingatur per dispensationem licere. Etiam si enim fingamus licere Rapinam, quam soli potentiores exercere possunt respectu debiliorum, adhuc furtum, hoc est clandestina attricatio, quæ etiam à debilioribus fieri potest, haberet in se rationem vt prohibetur, propter incommoda præponderantia commidis, quæ ex ilius licentia sequentur. Econtra etiam furtum fingatur licitum, adhuc supersunt timenda specialia incommoda præponderantia, quæ ex licentia rapinæ timenda essent: & in hac diversitate & separabilitate incommodorum impeditientiam felicitatem humanam, fundantur illa diversa dictamina rationis, quæ pro regula diversitatis specificæ assignavit secunda sententia.

Infertur 3. Habentem votum Castitatis, duplex specie peccatum committere fornicando, & triplex se polluendo. Nam etiam si fingamus votum esse dispensatum, ita vt non amplius obligetur virtute religionis, adhuc est prohibenda fornicatio & pollutione; & econtra etiam si fingamus licitam esse fornicationem & pollutionem, si tamen quis sponte se voto astrinxisset ad absti-

nendum, ex motivo religionis, adhuc efficitur, nonsta violatio voti, quia ex terminis patet vota servanda esse, etiam facta in materia fecundum licita, vt patet in voto conjugum. Denique si fingamus pollutionem esse dispensative licentem, adhuc prohibenda est fornicatio, quia pollutione licita impediret quidem proli generationem, sed non redderet prolem incertam & perversam educationem, sicut fornicatio.

477. Infertur 4. Specie differre sumum detractionem, homicidium, etiam si videant eidem virtuti opponi. habent enim Justitia diversas perfectiones ex obligatione exercendas, quorum si una per dispensationem tolleretur, v.g. illesio in bonis fortuna licita fieret, adhuc efficietur prohibendi detractionem, & servandi illam famam, quia incommoda quæ ex licta detractione nascentur, non continentur in licentia furti, nec econtra, idem dic de bonis corporis, comparatis cum bono famæ & fortunæ, vt consideranti facile manifestum erit.

478. Infertur 5. Omnes blasphemie, quantumvis contra diversa attributa divina, etiam cognita vt talia, esse ejusdem speciei. Ratio est, quia non potest singi licita blasphemia contrarium attributum Dei, ita vt adhuc sit ratio prohibendi blasphemiam contra aliud attributum.

479. Infertur 6. Specie differre pollutionem, sodomitam, & bestialitatem. Nam in singulis his speciebus est ratio prohibendi non contenta in ratione prohibendi ceteras, ob diversa damna quæ ex talium licentia nascentur, & impeditent felicitatem humanam. Licentia pollutionis v.g. minueret affectum ad vsum conjugalem, & impedit generaciones, ipsasque generationes redderet proli nocivas. Sodoma, quæ suâ fæditate naturalem ingerit horrorem, ideo non ita est secundum naturalem propensionem sicut pollutione, ideo ejus licentia non inferret quidem proli tantum detrimentum, sed & medio tolleret verecundiam, & reverentiam, quæ inter homines ejusdem sexus est necessaria, ad quam conservandam meretur specialiter prohiberi, independenter à prohibitione pollutionis nude. Bestialitas, quam adhuc magis abhorret natura, meretur iterum ex alio capite prohiberi, quia ejus licentia transformaret affectum huminum in bestiale, cum ingenti prejudicio illorum bonorum, qua natura intendit per infinitum naturalis inclinationis hominis erga hominem. Scio, quosdam RR. hanc triplicem speciem cum Card. Pallavicino non explicare alienum quæ dicendo, ideo esse diversas species, quia in omnibus communissime apprehenduntur diverse species, contenta in his peccatis, sed acquisifere non possum: nam vel apprehenduntur folia fæditates diversæ physice, vel diversæ Moraliter. Primum non sufficit, alioquin species differentes bestialitates pro diversitate bestiarum (quod hi ipsi negant) quia non minus species differt equa vacca, quam ab homine. Secundum reddit pro ratione

ratione, quod est in quaestione, ut hi ipsi RR. prius alii objecerunt. Dicamus ergo, quod illa diversa omnium apprehensio feratur in diversa hujusmodi praejudicia ab invicem separabili, & ideo per diversas & ab invicem indpendentes prohibiciones erant cavenda.

480. Objicies. Nostra Regula non potest applicari Odio Dei & Odio proximi, quae sunt peccata specie diversa: nam licet fingi possit licentia habendi odio proximum, & tunc ad hunc lopere esset ratio prohibendi odium Dei, non videatur tamen econtra posse fingi licitum odium Dei, hoc enim idem esset ac fingere, quod Deo placet odium sui, videtur autem impossibile fingi per hypothesin vtilem Deo placere odium sui, nam hoc ipso fingerentur Deo placere omnia, quae quis ex odio Dei vellet facere, v. g. peccare: ergo fingerentur peccata placere Deo, sequi jani fingerentur peccata non esse peccata, quia formaliter tollitur ratio peccati per hoc quod placet Deo.

481. Respondeo, in Odio Dei comparato cum odio proximi, & quavis alia specie, regulam alterius in aequivalenti applicari posse, fingendo per illam hypothesin, quod sit impossibile odium Dei, eo quod Deus illud non possit permettere, aut quod homo non possit in Deo apprehendere aliquid odio dignum, aut quod homo semper clare perspiciat, se non posse quidquam mali inferre Deo &c. adeoque fingendo, etiam esse impossibilia illa mala ad que cavenda lex nature prohibet Odium Dei, adhuc remanent possibilia illa mala qua sequerentur si licenter odire proximum, & sic de aliis: ergo ad hanc esset ratio prohibendi Odium proximi ad cavadna specialia mala, non contenta in malis illis, ad que cavenda prohibetur odium Dei, & quorun diversitas faciliter apprehenditur & cognoscitur, quamvis explicari a qualibet non possit, quod in pluribus aliis contingit. Et hac in hac cōsulta quaestione sufficiant, in qua libenter ab alio meliora edocebor.

CONTROVERSIA VII.

Vnde nam desumenda sit Distinctio Numerica peccatorum.

482. Vples est Radix, sive Fundamentum, de quo dubitatur, quandam sufficiat ad diversificanda numero peccata, in ordine ad obligationem explicandi numerum in Confessione; quod addo, quia Theologus non debet multum follicitus esse de resolvenda quaestione in alio sensu, qui videtur vel ad considerationem physicam pertinere, vel facere questionem de nomine. Vnde nulla mihi controversia erit cum P. Azorio & P. Suarez alisque nonnullis, qui docent, quod qui vno impetu & designatione actu continuato occidit decem homines, debeat quidem numerum occisorum explicare in Con-

fessione, sed tamen non commiserit nisi unum peccatum, quia non posset cum veritate dicere: feci homicidium Decies: sed bene: occidi Decem. Duplex, inquam, radix seu fundamentum est, vnde potest ejusmodi Multiplicatio Numerica desum: Prima radix est, Multiplicatio Objecti, seclusa multiplicatione actus, vt in exemplo alato de homicidio. Secunda est Interruptio actus, stante unitate objecti, hec autem Interrupcio iterum tribus modis contingere potest. Primo, retractando Voluntatem peccaminosam, deinde iterum in eandem relabendo. Secundò, non quidem positivè retractando, sed tamen voluntariè desistendo ad tempus ab illa voluntate, applicando deliberatè animum ad alia. Tertiò, non quidem deliberatè desistendo, sed determinatione & avocatione ad alia objecta, à causis extrinsecis proveniente, v. g. per indeliberatam distractiōnem, per supervenientem somnum, aut ebrietatem.

483. Quaritur nunc primò, & circa primam radicem, an inde multiplicentur peccata in ordine ad confessionem, quidquid sit, an sit una numero malitia propter unitatem actus. Negant aliqui: & imprimis Ledesma in *Summa de Peccatis*, lib. 1. c. 37. docet, Vnicum Peccatum communissimum eum, qui una deliberatione integro Mense vel Anno non recitaret Horas Canonicas. Zanardus, magis tamen explicans, i. p. *Directorij de Sacra Peccatis*, c. 18. §. quinto loco; docet, eum, qui cum fæmina per totam noctem plures copulas habuit, non teneri exponere in Confessione, quot vicibus eam carnaliter cognoverit, si non fuit interruptum opus aut intentio, sed sufficere, si dicat: Feci, quod potui. Id ipsum docent alii Summis apud P. Andream de Mendo *dissert.* 2. q. vñ.

484. Verum, propter horum Authoritatem non est recedendum à communī Sententia, docente, Numerum esse explicandum, si quis unā deliberatione & actu occidit plures homines, habet plures copulas, committit vno calore ira plures Blasphemias, unā detractione detrahit pluribus. Pro qua sententia stat sensus Fideium, & qui timorata conscientia sunt, solent se de Numero accusare, quaquam recordantur. Ratio alia non redditur, nisi quod sicut in uno indivisibili actu, aequivalente tamen duabus species distinctis, potest contineri duplex species peccati, ita in uno indivisibili actu, aequivalente pluribus Numero actibus, poterunt contineri plura peccata Numero distincta, in ordine ad obligationem confitendi.

485. Huic tamen doctrina objicitur satis difficulter paritas defumpra ex laetiori Bonorum Fortuna. Nam in sententia negantur, debere explicari circumstantias Aggravantes, qui furatur centum, non tenetur numerum hunc explicare, sed satisfaciet dicendo: accepi Magnam Summam: vnde subsumitur: atque in tali summa non minus continentur plures Graves Quantitates &

Læsiones, quarum singulæ sufficerent ad Mortale, quām in casibus allatis plura homicidia, copula, &c. Ergo si in furto non sunt explicandæ, nec erunt explicandæ in casibus allatis.

486. P. Andreas Mendo videtur admittere omnimodam paritatem, & non minùs esse exprimendam quantitatem laetionis in Bonis Fortunæ, quām numerum Occisorum, Blasphemiarum, Copularum &c. Verū, contraria sententia est communis apud eos, qui negant esse explicandas circumstantias Aggravantes. Itaque

487. Communis responso est, assignans hanc disparitatem, quōd singuli Aurei de iure sint indifferentes, ut vel constituent objectum totale furti seorsim ablati, vel partiale, si per actionem furis conjungantur. Verū nemo non videt, posse hoc ipsum de occidente plurim dic. Nam occisio vnius est indifferens ut conjungatur cum occidente alterius per actionem occisoris. Quapropter aliqui Recentiores melius exprimunt disparitatem, dicendo, quōd bona fortuna semper sint capacia augmenti, & eodem modo donna eorundem, & quidem in eodem genere: Econtra conservatio vitæ, in suo genere est summum bonum, & consequenter privatio vitæ est summuni malum in suo genere, & ideo continebit rationem malitiae & injuria totalem, respectu ejusdem subjecti indivisibilis, eti posset constitutre tanquam pars integrum cladem hominum.

488. Mihi videtur paulò aliter declaranda disparitas, eaque perenda ex Natura Objectorum. Aliqua enim sunt, quæ ita sunt capacia multiplicationis, ut eorum multiplicatio seu augmentum, si vel à Natura, vel ab hominum vnu, aut naturali impulsu, ordinatum tanquam Medium ad aliū finem melius obtinendum: Alia verò non item; quorum multiplicatio est prorsus per accidens; & ideo non dicuntur propriè. Recipere Augmentum, sed puram multiplicationem, quia non sunt communiter ordinata ad vnum. Prioris generis sunt Bona fortuna, quæ recipiunt astimationem, majorem & minorē in ordine ad illum finem, ad quem melius obtinendum est instituta rerum astimatio, functio, & commutatio. Ejusdem generis sunt v.g. oscula & tactus impudici, qui ex communi consuetudine, & naturali propensione, solent magis minùsque multiplicari in ordine ad obtinendam copulam, quæ habet rationem finis. Item multiplicatio percusionum ordinari solitarum ad augendum dolorem in eodem supposito: item pluralitas horarum Canonicularum praescriptarum pro vno die. Et horum multiplicationem non est necesse explicare, si hanc vñā animi deliberatione. Posterioris generis sunt Bona Fama, corporis, & vitæ; item plures copulae, plures blasphemiae: quapropter, qui vñā detractione pluribus graviter detraxerit, vel vni apud plures, item qui plures blasphemias vno impetu effuderit, plures occiderit, mutilaverit &c. tenetur

Numerum explicare, quantum illi confitent, ita tamen ut Vnitatem physicam actus etiam exponeat, alioquin non satis exponeret individualitatem actus. Sicut enim, qui decem viros acciperet summan gravem, que omnes simul facerent centum florenos, non satis explicant individuationes actuum, & multiplicationem, ascendendo præcisè: furatus sum centum florenos, sed deberet dicere: se accepisse decem actibus, & Semper Summam Gravem, & econtra, si vnu actu centum acciperet, non satis explicaret, ascendendo, se gravem summam accepisse (posse enim accepisse per plures veniales ablationes) sed deberet dicere: se vñā vice accepisse summam gravem; ita qui vñā actione tres occideret distinatè, non videbitur satis expofuisse summum peccatum individuale, dicendo: occidi tres: sed deberet dicere: vno actu occidi tres definitè: Iloquin Confessarius formabit judicium de tribus diversis actionibus, quia communiter solent esse disparates. Quodsi praxis seu Penitentium, seu Confessariorum alia est, illa defendi potest probabilitate contraria sententia: spectat tamen ratione, authoritate, & consequentiâ doctrina, videtur dicendum ut diximus: & in re ipsa manifestat P. Andreas Mendo, & plures apud ipsum. Et hæc circa primam Radicem. Circa secundam Radicem,

489. Quaritur nunc 2. Vtrum retractatio prioris actus semper sufficienter interrupcat actiones, ut multiplicentur peccata. Rg. Regulariter sufficienter interrupci. Ratio est, quia hujusmodi retractatio facit, ut prior voluntas ne formaliter, nec virtualiter, nec moraliter permaneat & influat in actum subsequentem, sed novâ voluntate opus sit.

Dixi regulariter. Si enim revocatio sit tacite conditionata tantum, & non absoluta, & interruuptio brevis, qualis etiam in alijs actionibus moraliter continuo solet intervenire, erit moraliter vna continua actio. v.g. si quis ludat ludo prohibito, vel legat librum prohibitum, & jam volens finire, invitatur iterum à socio ad pergamum, si perget, & interruptio non fuit major, quam soleat quandoq; hujusmodi lufus aut lectio per confabulationem, aut haustum interrupci. ent vnicum numero peccatum, & satis erit dicere legi famel librum prohibitum. Ita censem Layman, Lessius, Fililiucius, Lugo, afferens aliud exemplum: Si quem pugnis cederes, & à pulsando cessares nonnihil, animo non amplius persecutiendi, pulsatus tamen verbis consumellos de novo lacesseret, & tu parirer ad pulsandum redires, satisfaceres dicendo: te aliquem famel pugnis excepsile. Colligit hoc Lugo ex simili: si quis die jejunij sumptu cœnâ statueret non amplius comedere, sed prater expectationem inferatur cibus valde gratus, comedendo denū, non censeretur bis in die comedisse, sed cœnam continuisse, quia voluntas finiendi fuit tacite conditata; nisi novus cibus superveniat.

490. Quid.

490. Quæritur 3. Quanta debet esse interruptio per voluntariam animi ad aliud objedium conversionem, sine revocatione prioris actus. *q.* Hoc defumendum est à commun modo operandi hominum, secundum diversitatem animalium, quarum aliqua patiuntur majorem interruptionem physicam, alia minorem, ut tamen adhuc moraliter censeantur esse continua: *v.g.* quando inter Missarum solemnia fit Concio etiam per horam, & ibi Officialis attendit, immo etiam obdormiscit, adhuc censetur actio contumaciam moraliter: econtra, si quis die jejunij, poligam pro cena tantum sumpsit, quantum sufficeret, si inquam, tunc avocatus aliò per hanc aut medianum interrumpere comestionem, non posset, salvo jejunio ad comedendum redire; bene tamen, si avocatus aliquantis per alio loqueretur, aut litteras legeret, ut observat Caud. de Lugo: d. 16. de Pœnit. f. 14. n. 142. nam

tanta interruptio solet etiam fieri, quando cibi tardius inferuntur vnu post alium. Ad hujusmodi exemplorum normam de pluribus alijs judicandum est, vt in exemplo communi, quando quis animo occidendi alium domo egreditur, armam comparat, inimicum per aliquot dies querit, si interea aliquores dormiat, comedat, litteras scribat &c. censabitur vnum peccatum continuatum commissile, & satisfaciat dicendo: se occidisse hominem. Econtra, si hodie statuat occidere inimicum post mensem, & interea nunquam aut raro cogitans, nec ad hunc finem media comparsus, si post mensem occidat, non vnum sed duo peccata commissile censabitur, vnum purè internum, alterum exterius consummatum. Et hec sufficiente de hac questione, in qua communis hominum sensus & vius plius valere debet, quam scrupulosa consideratio scholastica.

CAPUT II.

DE PECCATO HABITUALI.

CONTROVERSIA I.

In quonam consistat ratio Peccati Habitualis, remanentis post transactum
Peccatum Actuale.

§. PRIMVS.

Referuntur Tres Sententiæ.

491. Prima tribuitur Gregorio Ariminensi, quod Macula Habitualis consistat in Habitu vitioso, reliquo ex peccato præterito.

Dicendum tamen est, peccatum Habituale esse realiter distinctum ab Habitu Vitioso. Probanus 1. Habitus vitiosus reliquo ab actu præterito, potest manere in homine justificato, & liberato à peccato habituali: ergo potest vnum ab altero separari: sed quæ possunt separari sunt realiter distincta. Ergo.

492. Respondebis, Justificationem non fieri sine actu retractionis, & per hunc actum destrui habitum, & peccatum habituale. Sed contra primò. Posset Justificatio fieri divinitus absque illo actu retractionis, ut dicitur in Tract. de Pœnit. atque tunc non destrueretur habitus vitiosus, & tamen destrueretur peccatum Habituale. Contra 2. Quando homo retractat peccatum per actum attritionis, vel destruitur habitus vitiosus vel non destruitur. Si primum: ergo per solam attritionem homo justificaretur,

quia destrueretur peccatum habituale, quod est erroneum. Si secundum: ergo homo non justificabitur per Sacramentum Pœnitentia cum sola Attritione; quia tunc non destruetur habitus: nisi velis fingere miracula inaudita, & incredibilia, nempe, quod Deus destrueret habitum vitiosum sine omni actu contrario.

493. Probatur Conclusio 2. Si Deus susperderet omnem concursum ad productionem habitus vitiosi, adhuc daretur peccatum Habituale, remanens ex peccato precedente, neque enim hac suspensio concursus esset condonatio culpa commissa, quod iterum sine fundamento fingeretur.

Secunda Sententia tribuitur Scoto, Peccatum Habituale consistere in deputatione seu ordinatione divina libera peccatoris ad pœnam propter culpam præteritam.

Dicendum tamen est, neque in hac deputatione consistere peccatum Habituale.

494. Probant aliqui cum Vasquez hoc modo. Multi prædestinati peccant quandoque mortaliter,

mortaliter, & in peccato habituali inde reliquo aliquamdiu perseverant: atqui prædestinati non deputantur ad villam pœnam aeternam: immo contingere potest, ut ne quidem temporalem incurant, si lucentur indulgentias: ergo Peccatum Habitiale non consistit in hujusmodi depuratione.

Ad hoc tamen argumentum respondere possent Scotisti, illos deputari ad pœnam aeternam conditionare, si sine applicatione mediorum justificantium decelerint e vita. Neque refert, non dari in Deo formaliter Decreta conditionata, satis enim est, dari aequivalenter & virtualiter seu radicaliter, hoc est; in ipso præfetti Decreto Prædestinationis cognoscit Deus, quid ipse esset facturus, si homo talis sine justificatione dederat, quod nempe esset eum damnaturus. & hoc esset illa deputatio Scotistica.

495. Probatur ergo Conclusio. Deputatio divina absolute ad pœnam, non sit præcisè propter peccatum præteritum, sed quia homo non fuit ab eo justificatus: deputatio vero conditonata sit sub hac conditione: nisi fuerit à peccato justificatus: atqui hominem non esse ab illo justificatum, est hominem existere in peccato habituali: ergo ideo deputatur ad pœnam, quia habet peccatum habitualis: ergo peccatum habitualis est aliquid praesuppositum ad divinam deputationem.

496. Tertia Sententia, quorundam fuit, Peccatum Habitiale confidere in quadam prava qualitate, relicta à peccato, quæ sit contraria Naturæ Rationali, & per quam redditur homo formaliter exosus Deo, sicut econtra Gratia sanctificans est qualitas supernaturalis, quæ reddit hominem pulchrum, & amabilem Deo. Sententiam hanc jam antiquatam paucis ab hinc annis restituere quidam conati sunt, sed irrito conatu.

Dicendum, Peccatum Habitiale non consistere in hujusmodi qualitate. P. Arriaga probat Conclusionem ex eo, quia cum ejusmodi qualitas non sit formaliter operatio nostra, sed aliquid quasi mortuum, non potest hominem reddere formaliter aversum ab objecto honesto, & adhærentem objecto inhonesto. Verum hoc nihil vrget. Non enim requiritur in horum authorum sententia, ad peccatum habitualis; ut sit formalis aversio, sed tantum ad peccatum actuale: sicut licet Gratia actualis consistat in aliqua operatione nostra, sive intellectus sive voluntatis, Gratia Habitualis tamen non consistit in hujusmodi operatione, sed in qualitate quasi mortua, juxta phrasim P. Arriaga.

497. Vrget tamen Arriaga, & negat paritatem, etenim bonitas honesta potest reperiri non solum in operatione, sed in ipsa etiam substantia: sic Deus secundum suam substantiam est honestissimum objectum, sic etiam Angelus; hujusmodi etiam est Gratia habitualis. Econtra vero in malitia morali id non potest fieri,

quia entitates omnes in se bona sunt physice, & non possunt concepi ut mala, nisi relisperire a subiectum, cui vel physicè disconvenientes sunt, (qua tamen disconvenientia non pertinet ad genus moris) vel sunt disconvenientes moraliter, hoc non potest concepi, nisi per voluntariam minus à ratione deviationem.

In hac responsive confunditur honestas in honestas objectiva cum formalis. Deus & angelus sunt objectum honestum objectivè, hoc est, honestè amabile, pœna autem inferni non est honestè eligibilis ab homine. Eodem modo (accident adversarij) qualitas relicta à peccato, non est honestè eligibilis: & licet ipsi non sit formicte aversio aut amor objecti in honesti, quemadmodum haber intrinsecum respectum ad peccatum præteritum, possit intelligi esse quædam turpido physica animæ, propter quam Deus est versus ab homine, sicut Gratia sanctificans producitur in homine etiam absque omni actu boni, est quædam physica pulchritudo animæ, propter quam Deus homini bene vult.

498. Probatur ergo alter Conclusio. Sclausa per conceptum omni hujusmodi deuterum, & qualitate, præcisè ex eo, quod intelligimus peccatum, & pro peccato nec satisfecisse, nulli gratis esse condonatum, intelligimus homo habitualiter maculatus: ergo frustane est qualitas superaddita. Probatur antecedens. Evidens est, hominem post peccatum manere habitualiter maculatum & dignum odio: sed non est evidens, dari in peccato virtutem producendi hujusmodi qualitatem: neque hæc ab illo assereretur, nisi supponeretur dari peccatum. Habitiale: ergo male infertur peccatum Habitiale, ex virtute peccati actualis ad producendam qualitatem virtutis: ergo non potest Peccatum Habitiale constitui in hujusmodi qualitate, sed conceptus existens antecedenter ad hujusmodi qualitatem.

499. DICES: hoc argumentum effabile illi, quod fieri solet contra Relationem Modalem prædicamentalem, quæ tamen iam diuinum incipi quibusdam valde placere. Siue ergo isti Modorum Multiplicatores dicunt, facili omni modo supperaddito vnum pariter alienum fore similem alteri albo fundamentali, non item formaliter, ita pariter ad argumentum factum responderi posset, scilicet illa qualitate virtutis fore quidem hominem peccatorem fundamentaliter, non autem formaliter.

500. Sed contra. Præterquam quod illius sententia de Modo Relationis, non sit magna probabilitas intrinseca, eam tamen pro nunc permisam, non est paritas pro casu nostro: difformis desumitur ex fundamento illius Sententia, atque per quod ille Modus Relationis, tanquam vinculum omnium partium universi, requiratur non quam ultimum complementum pulchritudinis universi. Pulchritudo autem consistit in aliquo positivo, & quidem (ut hujus Modi Patroni volunt) in aliquo indivisibili reducente plura ad unum.

quam unitatem. At vero turpitudine peccatoris non est cur consistat in aliquo positivo comple-

mento, sed potest consistere in privatione pul-

chritudinis, hoc est, alicuius entitatis incompos-

sibilis cum peccato, prout in progressu magis pa-

tebit.

§. II.

Rejiciuntur due aliae Sententiae.

⁵⁰¹ Quarta Sententia vult, Peccatum habituale adaequatè consistere in negatione retractationis cum praeteritione peccati, seu: esse peccatum praeteritum non retractatum. Sed hæc sententia rejicit ex jam dictis. Potest enim di-

vinis remitti peccatum sine illa retractatione, quo casu adhuc esset hoc totum; peccatum præ-

sum non esse retractatum; nec tamen existeret Peccatum Habituale. Deinde potest peccatum retractari, & tamen non condonari; quo casu existeret peccatum habituale; & non existeret: peccatum non esse retractatum.

⁵⁰² Quinta Sententia est quorundam Thomistarum, Peccatum Habituale consistere adaequatè in privatione Gratiaæ sanctificantis. Rejicitur tamen primò. Peccatum Veniale habitual non constitut in privatione Gratiaæ sanctificantis, quia cum Gratia existere potest, ergo conceptus Genericus peccati habitualis non potest consistere in privatione gratiaæ. Rejicitur 2. In statu pure naturæ si homo peccasset, etiam contrarie peccatum habituale: atqui illud non fuisse adaequatè privatio Gratiaæ sanctificantis: Ergo non omne peccatum habitual est privatio Gratiaæ sanctificantis. Minor probatur. Eo modo quo in statu pure naturæ daretur privatio Gratia (sive dicatur esse privatio propriæ dictæ, sive negoti) eo inquam modo daretur illa privatio in homine qui nunquam peccasset: Ex-goc. Rejicitur 3. Si Peccatum Habituale consistet adaequatè in privatione Gratia, tunc qui mille mortalia commisisset, vnicum haberet peccatum habituale, quale etiam haberet, qui vnicum mortale commisisset, quod est absurdum. Sequela probatur. Nam privatio Gratia semper est eadem: non enim se habet ad gratiam sicut privatio lucis ad lucem, cum quâ in gradu remitto conjungitur: Nam privatio Gratia prout constituit peccatum habituale, excludit omnem Gratiam: ergo ut sic non suscipit magis & minus. His ergo sententijs obiter rejicitur restant duas celebriores, ambae valde probabiles, si recte intelligantur.

§. III.

Fertur judicium de sexta Sententia.

⁵⁰³ Sexta Sententia, ante hac celebris, aliter explicit Peccatum Habituale Mortale, & aliter Veniale. Quoad veniale convenit fere cum sententia inferius ultimo loco tradenda: quoad

Mortale dixit consistere in privatione Gratia non quomodocunque, sed vt dependente à peccato præterito, sive, vt connotante peccatum præteritum tanquam causam. Hanc sententiam tenent Cajetanus, Capreolus, Medina, Sotus, Ledesma, Bellarmenus, Valentia, Toletus, Azor, Martinus Esparza. Eam pluribus impugnârunt Card. de Lugo disp. 7. de Penit. s. 2. C. 3. Oviedo, Arriaga.

Priores duo putant, ultra privationem Gratia & peccatum præteritum, adhuc aliam privationem includendam esse, prout in ultima sententia declarabitur, Arriaga vero existimat, privationem Gratia nullo modo includi in peccato habituali Mortali. Incipiendo ab hoc ultimo

⁵⁰⁴ DICO, privationem Gratia Sanctificantis esse partem constitutivam peccati Habituali Mortalis. Probatur, supponendo sententiam inferius tradendam, nempe Gratiam habitualis esse formam adaequatam Jusificationis, incompossibilem cum peccato Mortali; quo supposito sic argumentor. Illud est constitutivum peccati Habituali, quo solo non posito, positis quibuscumque alijs, non est positum peccatum habituale: sed solâ privatione gratia non positâ, positis quibuscumque alijs, non est positum peccatum habituale: ergo est constitutiva illius. Major propositio est Regula cognoscendi constitutiva, quam omnes RR. admittunt, saltem eosque, quod fateantur eam non posse verificari nisi de constitutis, quavis aliqui existimant, eam non esse omnibus constitutivis applicabilem, adeoque non satis idoneam, & univeralem. Minor propositio declaratur. Non positâ privatione Gratia ponitur formalissimè Gratia: sed positâ gratia, quibuscumque alijs positis, non est positum peccatum habituale: ergo non positâ privatione Gratia non est positum peccatum habituale. Minor probatur. Gratia est forma adaequatè Jusificans hominem, & denominans sanctum, amicum Dei, dignum amore, & non odio, ut nunc suppono. Sed positâ formâ adaequatâ in subiecto, quibuscumque alijs positis vel non positis, est politus effectus formalis. Ulterius, effectus formalis Jusificati, Sancti, amici Dei &c. formaliter excludit peccatum habituale Mortale, à quo denominatur homo peccator, injustus, iniustus Dei, dignus Odio &c. ergo positâ Gratia sanctificantis formalissimè excludit peccatum habituale: atqui per Gratiam non excluditur formalissimè nisi privatio Gratia: ergo privatio Gratia est constitutiva peccati habitualis.

⁵⁰⁵ Dices. Posito peccato præterito, & negatione condonationis divinæ, homo est habitualiter peccator, etiamsi per impossibile haberet Gratiam sanctificantem: Ergo falsum est, quod omnibus alijs positis non esset positum peccatum habituale. ⁵⁰⁶ In Sententia docente, quod privatio Gratia sit ipsum Decretum Dei non lenti dare Gratiam, in hac inquam Sententia hypothesis est inepta, & manifestè inutilis, quia Decretum non condonandi, est formalissimè de-

Gg

cretum

cretum non dandi Gratiam, in peccatum peccati præteriti: Si enim Deus vellet dare Gratiam, aut nollet eam negare in peccatum peccati præteriti, jam condonaret peccatum præteritum, ut declarabo, acturus de condonatione extrinseca: ergo in facta hypothesi, poneretur formaliter simul Gratia & privatio Gratiae.

Verum abstrahendo ab hoc, aliter respondeo: Negando antecedens: Sicut enim, si per impossibile sine illa condonatione poneretur condigna satisfactio, formalissime tolleretur peccatum habituale, & ideo negatio condigna satisfactionis est pars constitutiva peccati habitualis, ut dicemus: ita si per impossibile poneretur Gratia sanctificans, sine illo decreto condonativo, tolleretur peccatum habituale, & omne jus ad odium.

506. Videndum nunc est, an Peccatum Habitualis consistat adæquatè in Privatione Gratiae, ut connotante peccatum præteritum (prout volebat sententia sexto loco relata) vel an aliquid superaddendum sit. Referam tamen prius Argumenta aliorum, quibus hæc tenus illa sententia oppugnata fuit, & conabor ostendere modum ea disolvendi.

507. Impugnari solet primò. In statu puræ Naturæ, si homo non fuisset elevatus ad finem supernaturalem, adeoque Gratia sanctificantis proximè incapax fuisset, tunc si peccasset, incurrit peccatum habituale non minus quam in statu Natura Elevata: atqui tunc non existisset privatio Gratiae ut dependens à peccato præterito, quia independenter ab illo eodem modo existisset: neque enim, si homo in illo statu non peccasset, Gratiam supernaturalem adeptus esset: ergo in illo statu peccatum habituale aliquid praeterea inclusisset: Ergo illud ipsum includeret etiam in præsenti statu.

508. Ad hoc Argumentum, quod est ferè principale, respondeat P. Esparza, quod in statu puræ Naturæ esset aliud peccatum habituale, quām est in statu elevationis: In genere autem (inquit) peccatum habituale est privatio formæ dispositio habitualis ad ultimum finem, est Gratia supernaturalis (quā secundum hunc Authorem non differt à Charitate) ita in statu puræ Naturæ dispositio habitualis ad ultimum finem, esset dispositio habitualis dilectionis Dei Naturalis.

509. Verum hec Responso mihi non videtur sufficiens. Nam habitualis dispositio naturalis ad amorem naturalem Dei, consideret in facilitate diligendi Deum, acquisita per frequentatos actus: neque potest aliud assignari, quia non daretur in illo statu ullum donum supernaturale: atqui in illo statu non consideret peccatum habituale in privatione hujusmodi habitus naturalis acquisiti: Ergo neque consideret in privatione dispositio habitualis ad dilectionem Dei. Minor probatur. Si considereret in

privatione illius habitus naturalis, vel considereret in privatione alicuius tertæ, & determinata intentionis, vel in privatione omnium graduum totius habitus: uestrum dici potest. Non primum: tum quia hac ratione non posset homo contrahere peccatum habituale, quād non pervenisset prius ad illam intentionem; quia defectus illius intentionis ante peccatum non penderet à peccato, tum quia sequeretur, quod qui haberet habitum intensiore, quām cui oppositur peccatum, sequeretur, inquam, quod talis peccando non contraheret peccatum habituale, quia non expelleret intentionem oppositam peccato habituali, sed solum excessum. Sed neque secundum dici potest. Nam habitus nemoralis non expellit totus simul uno actu contraria, ergo peccando non contraheretur peccatum habituale, quia non induceretur privario totius habitus. Quidquid tamen sit de responsione Martini,

510. Pro solutione Objectionis, Adversus 1. Ejusdem rei privationem, quā modò pendet à causa A. posse postmodum pendere à causa B. Ita ut ab utraque pendaat tanquam à causa moralis totali, hoc est, quarum vnaquaque sufficiens est absente altera inducere hujusmodi privationem. In exemplo. Si aliquis, qui deficit careat omni beneficio Ecclesiastico, absque omni culpa, sed quia v. g. nullius acquirendi occasio fuit. Is ipse committat deinde delictum, vel incidat in defectum animi vel corporis, cui si annexa irregularitas & privatio omnium Beneficiorum: ecce! privatio beneficiorum incipit pendere ab alia causa totali, licet jam ante ex alia causa existiterit, & pergeret existere, etiam irregularitas non superveniet.

511. Adverso 2. Et recolo, quod dixi in primo libro de Deo, nempe Deum in suo præsenti decreto cognoscere, quid ipse factum sufficit in alijs circumstantijs, sub hac vel illa conditione, v. g. quid facturus fuisset, si hominem in statu puræ Naturæ reliquisset: Vnde infero econtra, si Deus defacto hominem in statu puræ Naturæ reliquisset, cognovisset tunc in suo decreto, quid facturus fuisset, si hominem elevarisset ad statum supernaturalem, & homo peccasset.

512. Adverso 3. Quod defacto, quando homo successivè, sine illa intercedente iustificatione, committit plura peccata mortalia, quid, inquam, non solum primum, sed etiam subsequentijs peccata caussent suo modo privationem gratiae, ita ut privatio gratiae à singulis penderet moraliter, quatenus, etiam si primum peccatum non existisset, secundum sufficienter expulisset gratiam, & sic de ceteris. Nunc ergo

513. Ad Objectionem responderi posset, negando, quod in statu puræ Naturæ careat gratia in peccatore, non penderet saltem virtutiter à peccato in illo statu commissio: quia tunc Deus negaret quidem Gratiam ex causis ab quis noluisse.

noluissest hominem elevare, sed in illo ipso decreto, ejusque tendendi modo, cognosceret, quod si hominem elevasset ad statum supernatum, adhuc hunc peccatori denegaret gratiam sanctificantem, propter peccatum commissum, sicut defacto, quando homo superaddit peccatum peccato, Deus ita negat gratiam, vt si primum peccatum non exstisisset, adhuc gratiam negaret propter secundum, & in privatione hoc modo pendente à peccato praecedente, consistit peccatum Habituale.

¶ 14. Objicitur 2. Qui commisit plura aut majora peccata, habet etiam plura aut maiora peccata habitualia: atqui haber aequalē privationem Gratiae cum eo, qui minus peccavit: quia utique omni gratia privatus est; item qui commisit novum mortale, habet novum peccatum habitualē, & tamen non habet novam privationem gratia: ergo debet peccatum habitualē in alio consistere. Ad hoc argumentum jam supra responsum est, eo efficaciter probari, quod peccatum habitualē non consistat in Privatione Gratiae quomodoconque, sed, vt dependente à tal peccato; quidquid superaddat hanc dependēt, sive refectum transcendentalē, sive ipsum peccatum præteritum in ratione præteriti, quæ erit controversia philosophica.

¶ 15. Verū, juvat audire respcionem P. Esperza, quā non obscurè approbat ea, quæ ego ad priorem objectionem respondi. Omnia, inquit, peccata lethalia, quæ vnuusquisque committit non interposita justificatione, perseverant habitualiter per eandem Gratia privationem: quia hac privatio ab omnibus illis & singulis inducit in genere cauſa demeritoria. Vnde tot & talia vnuusquisque habet peccata habitualiter permanentia, quot & qualia actualia committit antequam justificetur; quia Deus ratione eorum omnium & singulorum subtrahit gratiam. Hac ille, quæ utique sunt intelligenda, de inductione & subtractione virtuali, juxta ea quæ hic ipse auctor tradit de Simplicitate Decretorum divinorum. Pergit vltiſius. Quapropter forma, seu quasi forma, per cuius actualē & physicā perseverantiam perseverant habitualiter ac moraliter peccate physice præterita, est omnino simplex in vnoquoque peccatore. & prorsus æquals in omnibus peccatoribus: peccata vero quæ sic perseverant, sunt multa ac disprias, pro multiplicitate & diversitate peccatorum actualium. Datur proinde simplicitas & uniformitas quod durationē & habitualitatē peccatorum habitualium, coniuncta cum multiplicitate & diversitate quod malitiam & causalitatem demeritoriam eorundem. Ita ille. In forma breviter ita distinguenda est hæc propositio. Si peccatum habitualē consistet in privatione Gratiae, non darentur plura peccata habitualia, pluralitate tenente se ex parte formæ dominantis, concedo: pluralitate tenente se ex parte subjecti dominanti, nego. Potest etiam aliter distinguiri.

¶ 16. Objicitur 3. Ideo Deus privat hominem Gratia cū peccat, quia peccat. & ideo Deus perseverat privare gratia, quia homo perseverat in peccato: ergo tam actuale quam habitualē peccatum præcedit privationem Gratiae tanquam ejus causa: ergo sicut peccatum actuale non consistit in privatione Gratiae, ita nec habitualē. Ad hanc objectionem P. Esperza respondet in forma hoc modo. Ideo Deus perseverat privare gratia, quia homo perseverat in peccato, rō *Quia*, dicente solam perseverantiam prioris malitiae moralis, solamque logicam prioritatem ejusdem perseverantiae, conceditur antecedens: rō *Quia* dicente novam malitiam moralē, aut prioritatem realem durationis & perseverantiae, convenientis eidem malitia, Negatur Antecedens. Simili modo distinguitur primum consequens quod peccatum habitualē: peccatum habitualē præcedit privationem Gratiae, vt hæc privatio est pena peccati, idque realiter quod totam malitiam moralē, & logicē quod perseverantiam ejusdem malitiae, conceditur consequentia; præcedit realiter etiam quod ad perseverantiam malitiae, negatur consequentia. Vnde absoluē negatur secunda consequentia, vel distinguitur ejus consequens: Ergo peccatum habitualē non consistit in privatione Gratiae, quatenus hac privatio est à Deo vt Judice puniente peccatum, conceditur consequentia: quatenus est ab homine illam inducente per vim demeritoriam peccati actualis, & movente Deum per malitiam ejusdem ad subtrahendam Gratiam, atque hinc habente prioritatem Logicam respectu privationis Gratiae, negatur consequentia. Hæc est responsio P. Esperza. Clarius fortassis

¶ 17. Ad Objectionem responderi potest, negando paritatem inter peccatum Actuale & Habitualē; & concedendo, quod a actuali sit verum dicere: ideo Deus privat hominem gratia, quia peccat. ita quidem, vt rō *Quia*, dicat prioritatem Logicam, vel etiam prioritatem Naturæ peccati respectu privationis Gratiae: & quia peccatum actuale non potest consistere cum Gratia, ideo privatio Gratiae pro instanti quo exsistit peccatum actuale, est effectus necessarius ipsius peccati. At vero in sequenti instanti, quo definit peccatum actuale, Deus liberè privat hominem Gratia, cū posset illam gratis infundere & condonare peccatum: quando ergo Deus non infudit, in penam præcedentis peccati, tunc incipit peccatum habitualē existere, & de hoc pro primo ejus instanti non est verum dicere: ideo Deus perseverat liberè privare hominem gratia in hoc instanti, quia homo in hoc instanti perseverat in peccato: nam

ipsa perseverantia peccati est ipsissima privatio Gratiae, quae non potest esse prior seipsa, fundans caualem *Quia*, in sensu proprio. Debet ergo causalis ita formari: Ideo Deus in secundo instanti liberè perseverat privare Gratiam, quia homo immediatè antè actualiter peccavit. par modo loquendo de tertio instanti, vera est hac propositio: *Ideo in tertio instanti Deus privat Gratiam, quia homo in primo instanti peccavit, & in secundo neendum fuit illè peccatum condonatum*: Hoc enim est illud quod tribuit Deo ius privandi hominem Gratiam in tertio instanti, quamvis Deus, si vellet, posset in tertio instanti destruere hoc ius, infundendo Gratiam. Vnde patet argumenti fallacia.

518. Objicitur 4. Deus est Author privationis Gratiae, quia privatio Gratiae est pena peccati: atqui Deus non est author peccati nec actualis nec habitualis: ergo peccatum habituale non est privatio Gratiae. Respondet P. Espanza, quod in privatione Gratiae sint distinguenda duas formalitates, nempe quatenus illa est à Deo, & quatenus est ab homine: sicut ergo, inquit, ipse actus peccaminosus tribuitur Deo quoad actualitatem & bonitatem physicam, quoad malitiam verò totam tribuitur soli homini, & ideo absolute negatur Deum esse auctorem peccati actualis, tametsi actualitas & bonitas ejus physica sunt realiter indistinctæ à malitia morali, ita privatio Gratiae haber auctorem Deum, quatenus est pena peccati, & quatenus est debita peccatori ex suppositione peccati. Non tamen est author ejusdem privationis, quatenus est ultimò completiva peccati habitualis, & quatenus absolute vitari & impediri debebat.

519. Contra hanc responsonem vrgeri potest hoc modo. Ideo homini potius quam Deo tribuitur simpliciter peccatum actuale, quia homo determinat ad illius existentiam contra inclinationem & beneplacitum Dei, Deus autem concurret concurrit concurrit indifferenti: atqui ad existentiam peccati habitualis determinat Deus liberè, nempe non producendo Gratiam in secundo instanti, & sic conservando privationem illius: homo autem concurret aliquo modo indifferenter, hoc est, ponit solum actum peccaminosum, qui est indifferentis, ut subsequatur vel non subsequatur privatio Gratiae: ergo neendum fatis declaratum est, quare Deus non sit author peccati habitualis.

Respondeo ergo ad Objectionem, & concedo, Deum esse causam, quare ex suppositione peccati actualis incipiat existere peccatum habituale, quia scilicet liberè non producit Gratiam: absoluè tamen & simpliciter nego esse causam peccati habitualis. Ratio est, quia peccatum habituale duo includit, peccatum Actuale præteritum, & privationem Gratiae: hoc totum ergo complexum tribuitur potius homini quam Deo, quia homo est aliquo modo causa vtriusque, & habebat obligationem impediendi hunc effectum

formalem, Deus verò tantum est causa vnius partis, quam non tenetur impedire, sed habet per eam ponendi ex suppositione prioris partis. Declarat in exemplo. Combustio domus potest procedere à duobus, quorum unus applicet ignem obligatus non applicare, alter vero ignem applicatum non extinguit, quia ob incommoda secutura non obligatur extingue, quavis posset. In isto casu licet applicatio ignis si indifferens ut conjungatur vel cum extinctione, vel cum negatione extinctionis, quia tamen prout simpliciter obligatur ad impedientiam combustionem per ignis applicationem, & consequentem non extinctionem, ideo soli priori & non posteriori imputatur combustio. Sic ergo quia homo tenetur impedire privationem gratiae, reducendam per peccatum, Deus vero supposito peccato habet ius privandi gratiam, ideo homini non Deo imputatur simpliciter torum peccatum habitualis.

520. Objicitur 5. Peccatum Veniale Habitualis non potest consistere in privatione alicuius doni supernaturalis, quia cum omnibus potest conjungi quae homini conferuntur in via neque etiam potest assignari privatio alterius formati, quae sit incompositibilis cum peccato veniali actuali, & ad quam habendam homo obligatur: sicut ergo Peccatum Veniale Habitualis explicandum est sine recurso ad aliquam privationem, si explicari poterit Peccatum Habitualis Mortale.

521. Respondet P. Espanza, peccatum veniale non privare animam villo dono supernaturali permanente, & ideo non inducere maculam animæ oppositam pulchritudini stabili, sed solum privare pulchritudine actus debiti, & his perinducere maculam obscurativam tantum, non ablativam pulchritudinis, permanentis in anima etiam cum illo peccato: ad eum modum quo legitum aut pulvis obscurat pulchritudinem corporis, ut habet S. Thomas 3. p. q. 87. a. 2. ad. 3. Quia verò privatio illa rectitudinis debite ineffe actus tolli non potest absque actu penitentia, quo implicite vel explicitè retrahetur actus precedens, venialiter peccaminosus, ideo peccatum veniale perseverat habitualiter ratione talis privationis.

522. Contra hanc responsonem argumentor. 1. Ex ea sequitur, nec divinitus posse remitti peccatum veniale sine retractatione, cum item in sententia etiam hujus auctoris (comm. Thomistas) possit remitti mortale sine retractatione: consequens est contra communem, & nomen scio, qui concesserit, Mortale posse remitti sine retractatione, non tamen Veniale, & S. Thomas loco citato codem modo loquitur de Mortali in Corp. dicens, quod habentibus ultimationis, nunquam infundatur Gratia sine mortali arbitrii: adeoque vel loquitur tantum de legge ordinaria, vel si deseritur in uno, est etiam deferrendum in altero: & ratio est, quia peccatum veniale non est contra Deum sub conceptu amici, sed solum sub conceptu Legislatoris: transgressio ante

tem legis tantum facilitus intelligitur posse remitti sine actuali retractatione, quam transgressio legis & violatio amicitiae simili. Sequela vero probatur. Privatio non potest tolli nisi per formam oppositam: arqui per P. Esparza peccatum veniale habituale constituit in privatione restitutionis debitis, sicut mortale constituit in privatione Gratiae habitualis: & forma opposita privationis retractationis est ipsa retractatio: ergo siue habituale mortale per hunc auctorem non potest tolli sine infusione gratiae, ita veniale non poterit tolli sine retractatione.

§3. Argumentor 2. Ex eadem responsione sequitur, quod vel peccatum veniale nullo modo possit remitti (quod est hereticum) vel quod veniale actuale non transeat in habituale, quod est contra hypothesin. Sequela quod virumque membrum probatur. Vel enim peccatum habituale veniale constituit in privatione actus debitis ut debiti pro instanti quo quis actu peccat, vel in privatione actus debiti pro tempore posteriore. Si dicas primum, sequitur, ut dixi, quod peccatum veniale habituale sit indestrutibile: impossibile enim est ponere postea actum ut debitu pro priori instanti: sive: est impossibile, ut postea faciam, ut in priori instanti elicuerim actum oppositum peccato commisso. Si vero dicas secundum, sequitur, quod veniale actuale non transeat in habituale: quia nullum est debitus aut obligatio statim retractandi: ergo non ponitur privatio actus debiti.

§4. Argumentor 3. Qui existit simili in peccato Mortali & Veniali, non potest delere peccatum veniale, quamdiu non deler peccatum mortale, atque secundum datam responsonem id potest, quia dum perseverat in peccato Mortali, potest retractare veniale, & quidem tali actu, qui est deletivus peccati venialis, si absenter mortale. per talen autem actum tollitur privatio restitutionis debitis, hoc est, retractationis, quam requirit P. Esparza: ergo tolleretur peccatum habituale.

§5. Argumentor 4. Vel per privationem retractationis intelligis privationem retractationis satisfactiva de condigno, vel praescindens a satisfactiva & non satisfactiva. Si dicas primum, sequitur, quod per Sacramentum pœnitentiae nunquam primò deleatur nec deleri possit veniale peccatum, sed vel supponeretur jam deletum per condignam satisfactionem, vel remanet etiam post Sacramentum suscepit, cum retractatione non satisfactiva de condigno; quod, est aliqui concedant, rectius tamen oppositum assertur cum pluribus. Si vero dicas secundum, sequitur, quod extra Sacramentum possit tolli Veniale per actum non condigne satisfactivum, absque gratuita condonatione: quod in terminis repugnat. Pater autem sequela: nam per te gratuita condonatio non constitueret formam expellivam peccati venialis, sed haec adaequare conserteret in retractatione etiam non satisfactiva.

Propter hæc Refutatio P. Esparza non videtur nisi satis expedita. Alter ad objectionem respondere posset consentaneè ad ea, quæ ad primam objectionem respondi: Peccatum Veniale Habituelle constituit per privationem cuiuscunq; entitatis supernaturalis incompossibilis cum ipso actu peccaminoso, cujusmodi sunt Lumen Glorie, Visio beatæ, Vno hypostatica, & si quod aliud: nam licet Peccatum Veniale non inducat, nec inducere possit primò privationem illarum entitatum, vipe qua necessariò praexistit (nemo enim semel beatus potest labi in veniale) potest tamen Veniale impedire, quominus dentur illa dona pro instanti quo ponitur peccatum, & etiam pro sequentibus; pro instanti peccati quidem impeditur tanquam à forma incompossibili, pro sequenti vero ex libera voluntate Dei, non lentis eam conferre, nisi positis ponendis, v. g. condigna satisfactione, aut Sacramento pœnitentia vel alterius &c.

Hacenus in favorem sententia constituentis Peccatum habituale mortale in privatione Gratiae; à qua tamen aliquatenus recedo, ut jam dicam.

§. IV.

Statuitur Verior Sententia.

§26. DICO 2. Melius explicari Peccatum Habituale, prout praescindit à Mortali & Veniali, quod aliud non sit, quam actus peccaminosus præteritus, cum negatione condigne satisfactionis, & gratuita condonationis. Ita communis RR. Pro cuius intelligentia & probacione,

§27. Scendum est, controverti inter Theologos in Materia de Justificatione, vtrum Deus possit homini remittere & condonare peccatum absque illâ actuali infusione Gratiae, aut alterius boni incompossibilis cum peccato, vocaturque *Condonatio extrinseca*. Negat cum quibusdam alijs P. Esparza; sed communior affirmat, quam & ego infra sequar. Huic communis sententie præjudicat sententia constituens Peccatum Habituale in privatione Gratiae adaequatè, prout à Recentioribus defenditur: volunt enim, Deum non possa remittere peccatum mortale, quin destruat privationem gratiae, adeoque quin infundat Gratiam: censent itidem, dependentiam privationis Gratiae à peccato præterito, non posse tolli, quin actu ponatur Gratia, cuius oppositum insinuavi in response ad primam objectionem, & inferius probabo. His suppositis evidens est, in horum auctorum principijs non posse dari Condonationem extrinsecam. Nostra vero sententia & explicatio plenè subsistit, sive possit, sive non possit dari condonatio extrinseca: dum enim requiri mus Negationem condonationis, præscindimus à condonatione intrinseca & extrinseca, & vtriusque negationem requiri mus, si

vraque condonatio possibilis est; si vero tantum intrinseca possibilis est, ejus solius negationem includimus ijsdem terminis, vt patet. Est ergo ex hoc capite nostra explicatio sub terminis conclusionis praeferenda.

§28. Probatur jam Conclusio. In illis omnibus & solis rebus constituitur Peccatum Habitiale, in quibus fundatur moralis estimationem, quā homo post peccatum perinde habetur pro peccatore & reo pœna, ac odio digno, ac si actu peccaret, vel in peccato actualiter perseveraret: atqui fundamentum propter quod homo post transactum peccatum adhuc censetur odio dignus & peccator, aliud planè non est, nec clarioribus terminis concipi aut exprimi potest, quā quod pro commissio peccato nec condigne fatisficeret, nec sit villo modo condonatum: ergo hæc requiruntur & sufficiunt. Minor probatur. Quamprimum aliquis certificaretur, Petrum pro peccato condigne fatisfecisse, statim determinaretur ad judicandum, non esse amplius odio aut pœnam dignum propter culpam præteritam, nec esse amplius habendum pro peccatore aut reo; hoc enim est de conceptu condigne satisfactionis, vt eā exhibita cesseret titulus aversionis, nolente volente illo cui fatisit. Item si quis certificaretur, Petrum non quidem fatisfecisse pro peccato, sed tamen illud fuisse ab offenso liberaliter condonatum, sive, quia in Petro producta est forma reddens illum dignum amore amicitia, sive quia sine tali dono intrinseco offensus cessit jure suo ad odium per solum affectum extrinsecum, qualis inter homines reperitur, & sufficit, quomodoque explicetur: it, inquam, aliquis de hoc certificaretur, determinaretur ad judicandum, quod Petrus non sit amplius adnumerandus reis: sicut si cui creditor condonat debitum, non venit amplius nomine Debitorum. Econtra, quamdiu Petrus intelligitur nec condigne fatisfecisse, nec culpam illi esse liberaliter condonatum, perinde numeratur inter reos, ac numeratur inter debitores ille, qui muruum acceptum nec solvit, nec est illi liberaliter remissum. Ergo sicut satisfactione condigne vel condonatio disjunctivè tollunt fundamentum estimationis hominum, vt dictum est, ita utriusque negatio copulativè accepta præbet fundamentum estimationis ejusdem.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

§29. Objecies 1. Peccatum Habitiale est quædam macula animæ: sed macula animæ debet esse intrinseca animæ, non minus quam pulchritudo: atqui privationes à nobis assignatae non sunt intrinseca animæ: & quidem si privatio Gratiae est aliquid positivum, non potest esse aliquid intrinsecum, quia nihil intrinsecum naturale vel supernaturale animæ repugnat cum Gratia, sicut cum Gratia repugnat privatio Gratiae: ergo deber est aliud extrinsecum, nec

potest aliud assignari, quām nolitio divina dant Gratiam. Deinde negotio condonations intrinseca æquè non est intrinseca, quia est nolitio condonandi.

¶. Distinguendo Majorem. Peccatum habitualē est quædam macula Physica, nego, Moralē, & secundum estimationem, concedo Majorem, & distinguo Minorem: debet esse intrinseca physicē, nego, in estimatione, concedo Minorem, & nego consequentiam. Non debet ergo aliter esse intrinseca, quām sunt aliae maculae civiles, v. g. esse infamem, illegitimum, & communicatum, proscriptum &c. quas denotiones certum est non esse à forma physicē intrinseca subiecto denominato.

§30. Objecit 2. Illud, in quo, & per quod durat peccatum præteritum, debet esse effectus illius peccati: atqui Negatio condigne satisfactionis, non est semper effectus peccati præteriti; nam etiam si homo post transactum peccatum non elicit actum quo dicat: *Nolo facere*; adhuc datur negotio condigne satisfactionis, & durat peccatum habitualē: ergo Negotio condigne satisfactionis non est id, per quod durat peccatum præteritum. ¶. Negando Marem, cuius falsitas patet ex alijs instantijs. Utum emissum durat habitualiter & mortaliter per negationem dispensationis, & tamen hoc negotio dispensationis non est effectus voti: eodem modo leges durant per negationem revocationis, quæ tamen non est effectus legis latæ, quia eristeret, etiam si nulla lex latæ esset.

§31. Objecit 3. Si Negotio condonations constitueret peccatum habituale, sequeretur, quod esset terminus divina displicientia, sed odiij quo Deus hominem odi: consequens effundit: nam illa negotio condonations effundit divina nolitio condonandi, quia utique non potest esse terminus divina displicientia & odiij.

Respondi potest primò, negando sequalam cum Arriaga, pluribus enim exemplis ostendit potest, aliquid esse partem constitutivam causam, & tamen non respici à relatione cuius est causa sic approximatio constituit Causam, vt expeditum ad agendum, & tamen non respicitur ab actione: absentia objecti est pars constitutiva objecti, nō potest movere ad actum Desiderij, & tamen non attingitur à desiderio, vt desiderium est. Ego etiam dici potest, quod, licet negotio condonations pro instanti A, si pars constitutiva illius formæ propter quam Deus odio habet hominem, negando illi gratiam pro instanti B, non tamen hinc sequatur, quod ipsa negotio sit terminus odiij, sed erit mera conditio, vt Deus nolit dare Gratiam propter peccatum præteritum.

Respondet tamen melius 2, distinguendo sequelam: Negotio condonations effert terminus odiij, prout est pars aliquis totius complexi, ad quod impediendum tenebatur homo, & propter quod non impeditum displaceat, concedo sequelam: esset terminus odiij secundum fe-

vel prout ex suppositione peccati, vna cum peccato constituit jus & titulum ad odium, nego secundum. Declaratur in exemplo vulgari. Potest aliqua facies displicere & esse turpis, cuius tamen nulla pars secundum se sumpta sit turpis, nempe ob improportionem partium ad invicem: sic etiam potest esse turpis concentus plurium, cuius tamen nullus cantus seorsim sumptus turpis esset: & tunc displicenter fertur in omnes partes quae sunt hujus totius: pari modo, & longe magis, poterit terminari displicentia Dei ad totum complexum peccati habitualis, adeoque etiam ad ipsam negationem condonationis, que etiam ad ipsam negationem condonationis, tamen non displaceat, sed propter conjunctionem cum alia parte secundum se displaceat.

¶ Objicitur 4. Illud non potest ingredi constitutionem peccati habitualis, per cuius opusculum non potest auferri macula habitualis: sed per condignam satisfactionem non potest auferri macula habitualis: ergo negatio condignae satisfactionis non potest ingredi constitutionem peccati habitualis. Minor probatur. Nam condigna satisfactione saltem pro mortali, est puro homini impossibilis: ergo quam parum potest auferri macula per chymaram, tam parum per condignam satisfactionem. ¶ Me in Conclusione sollempniter à Peccato Mortali & Veniali; pro Veniali autem potest condigne satisficeri in quorundam sententiis, cui non debebat Conclusio praedicare.

¶ Ceterum possit hic queri, an, permissa interea impossibilitate satisfactionis condigna etiam pro Veniali, adhuc dicendum esset, quod negatio condignae satisfactionis ingredere tur constitutionem Peccati habitualis. Respondeo, in sententiis admittente hypothesēs impossibilis, eo modo quo communiter admitti solent in philosophia, posse & debere cum Card. de Lugo disp. 7. de Punit. à n. 73. admitti, quod adhuc ingreditur. Probatur imprimis ab exemplo. Tamecum aliqui actus intellectuales sint essentialiter veri, quia tamen per hypothesin impossibilem fingi potest, objectum alter se habere, quam affirmet actus, ideo asseritur, quod statim objecti sit pars constitutiva Veritatis formalis: unde ad casum nostrum subsumitur: atque etiam per hypothesin fingi potest, hominem condigne satisficeri pro peccato mortali, quo casu non esset peccatum habituale, etiam adhuc reliqua omnia manarent, nempe etiam esset peccatum præteritum, & negatio gratuita condonationis: ergo negatio condigna satisfactionis est pars constitutiva peccati habitualis. Hinc pater etiam responsio ad instantiam de negatione chymarae. Quid enim intelligis nomine Chymarae: vel ponis speciem pro genere, & intelligis omnem Ens rationis in genere, vel intelligis tale determinatum Ens rationis. Si primum: tunc distinguo: negatio chymarae cujuscunque, non est pars constitutiva peccati habitualis, con-

cedo: negatio chymarae, qua si daretur, tolleret formaliter titulum odij, nego. Si dicas secundum, nego paritatem inter negationem chymarae & condignam satisfactionis, quia chymara non est tale ens rationis, cuius existentia formaliter tollit titulum aversionis. Satisfactione autem est Ens rationis cuius existentia formaliter tollit titulum aversionis.

¶ In solutionibus hactenus exhibitis saepius transmisi, quod Privatio Gratiae consistat in aliquo positivo, & quidem in Decreto Dei nolendi date Gratiam. quid recipiat dicendum sit, est quæstio magis universalis, & à Philosophis tractatur. Placet tamen referre, quod, eti P. Martinus Esperza (quem honoris causa specialiter adduco) in libello de Actibus Humanis fatus clare insinuat, omnem privationem identificari cum aliquo positivo, & hanc esse ejus mentem testetur ejus discipuli, nihilominus in libello de Justificatione, quem tribus annis ediderat ante libellum de Actibus Humanis, cum agit de Peccato Habituali, prolixè probet, constitutivum peccati habitualis ultra peccatum præteritum non posse esse aliquid positivum, neque creatum neque in creatum, sed debere consistere in pura privatione. Dabo illius doctrinam in compendio. Imprimis ergo longa & eruditæ inductione probat, quod non possit alignari ullus effectus positivus, nec intrinsecus, nec extrinsecus, relictus à peccato actuali, per quem compleatur Peccatum Habituale. Deinde ex instituto probat, hoc ultimum complementum non posse esse aliquem actum divinum. Non quidem, inquit, potest esse notitia & scientia Dei, quia hæc secundum se permanet eodem modo ante & post deletum peccatum. Sed neque odium Dei & voluntas puniendo completer formaliter & immediate peccatum in ratione Peccati Habitualis. Quia actus divina voluntatis sunt similiiter eterni, & æqualiter adhuc secundum quamlibet temporis differentiam, si secundum le præcisè considerentur, ideoque non possunt diversimodè quidquam denominare aut afficere, pro alio, & alio tempore præcisè in genere Caussa formalis, sed solum adiungendo aut removendo aliquid in genere Caussa efficientis, quatenus pro uno tempore causant unum effectum, & pro alio aliud, id est, quatenus volunt aut nolunt, exequuntur aut suspendunt aliquid vel essentialiter determinatum ex se ad unum tempus, & repugnant ut sit pro alio tempore, vel quod est similiiter determinatum & repugnant respectu temporum aliorum. Deinde ultima formaliter differentiationis hominis mali, immundi, & abominabilis, ab homine bono, mundo, ac diligibili per amorem appetitativum, non potest constitui formaliter ac immediatè per ullum actum aut prædicatum divinum. Quia omnis actus atque omne prædicatum divinum, essentialiter est ipsa bonitas, ipsa mundities & pulchritudo, ipsaque estimabilitas. Repugnat autem malum in ratione mali compleri formaliter.

ter per efficiam munditiae ac pulchritudinis in ratione immundi ac fidei &c: Hæc ille, quæ deinde etiam infra sunt Tomo. I. lib. 5. q. 5. ar. 6. vbi concludit his verbis: *Necessè igitur est, peccatum complexum in ratione habitualis per aliquid privativum.* In quibus clare contradicit Recentioribus, arbitrantibus se in identificandis privationibus cum actu divino, doctrinam hujus auctoris ad uniuersum sequi.

CONTROVERSIA II.

De Peccato Originali.

§. I.

Quædam faciliora præmittuntur.

535. **Q**uartitur 1. Vtrum posteri Adami peccaverint in Adamo per solum actum internum Adami, quo consentit in eum fructus prohibiti, ita ut etiam actus externus comestionis secutus non esset, adhuc à posteris contractum esset peccatum Originale: vel an peccaverint in Adamo per actum internum ut conjunctum actui externo, ita ut hoc deficiente Adamus posteris non nocuerit per actum internum, tempore præcedentem.

536. Respondetur, longè verius, & fideliū sensu conformius est, quod antecedenter ad actuum comestionem, nondum nocuerit Adamus Posteris per solum actum internum, quamdiu eum revocare potuisse. Colligitur ex S. Scriptura. *In quounque die comedeleris:* quæ verba non sufficiunt verificata per solum actum internum. Sanè, non persuaderi mihi, quod, si Deus voluisset voluntates posterorum alligare actui interno Adami, independenter ab actu externo, quod, inquam, elegisset actum qui ex natura sua consummatur exterius, sed alium qui ex natura sua consummaretur interius.

537. Objicies. Si non peccavimus in Adamo per actum internum, antecedenter ipsum actum externum, tunc neque per accessum actus externi peccavimus in illo: quia accessus actus externi ad internum non auget malitiam. Responderi potest dupliciter. Primo, non omne quod intrinsecè constituit Peccatum originale, seu, quod requiritur ut illud contrahamus, non omne illud, inquam, debere in se continere formalem malitiam: nam ad contrahendum peccatum Originale requiritur, ut quis non solum generetur, sed ut descendat ex femine Adæ per naturalem propagationem & generationem, qua propagatio est utique posterior peccato Adami, nec in se continet formalem malitiam: ergo pari modo poterat Deus velle, ut actus internum non noceret posteris, nisi ut consummatus exterior: & ita ferè responderet P. Arriaga. Responderi potest 2. Deum alligasse nostras voluntates voluntati Adami, non quidem illi, quæ tem-

pore præcessit comestionem actualē, & quæ pertuisset ante comestionem retractati, sed illi, quæ actualiter imperaret comestionem, ad quam Deu codem decreto obtulit suum concordium, id est que fuit ille actus incompossibilis cum negatione comestionis, neque revocabili ante comestionem, aut in ipsa comestione, ut patet. Semel quid dicam acturus de efficacia Sacramenti Circumcisioonis, ut conjuncte cum actu interiori meritorio de congruo parentum.

538. Quæritur 2. Quanto tempore dixerit illa lex lata Adamo, de non comedenda fructu, ita ut si comedeter intra illud, toti humano generi noceret (excepta excipienda B. V. illo vero elapsò non noceret. Ex Sacra Scriptura nullum terminum colligi posse, sed potius quod indefinitè sit lata, adeoque tamdiu dixerit, quamdiu non fuerit revocata. An non Deus aliquando ante mortem Adami suos revocatus, si Adamus dixit simile præceptum defervasset, non nisi divinando afferri potest. Hinc tamen

Quæritur 3. Si Abel, Cain &c. fuissent ante lapsum Adami, virum labente postmodum Adamo contraxisserint peccatum Originale. Negativè, quia quando conceperuntur accepserint Justitiam Originalem, hac autem mel accepta non amittitur nisi ex propria culpa. Verum hinc

539. Quæritur 4. & difficilius. Si Abel natus cum Justitia Originale; genuisset filios post lapsum Adami, an hi nepotes Adami natucepti essent cum justitia Originale, vel potius cum peccato originali. P. Adamus Tannerus pro certo supponit, quod fuissent contractum peccatum originale. P. Arriaga econtrario docet, longè probabilius esse, quod non sufficiunt contrarii. Videamus vtriusque partis argumenta in re dubia.

Argumentatur P. Tannerus hoc modo. Omnes illi sunt obnoxii peccato originali, quinuscunq; seu immediate seu mediata ex Adamo peccatore & prævaricatore præcepti de non comedendo fructu arboris scientie boni & mali. Sed illi nepotes essent hujusmodi: nam tunc primù dicuntur & denominantur mediata natiuti Adamo ut Avo, quando nascuntur immediata parentibus: sed dum nascerentur immediata parentibus, Adam esset prævaricator, ut potius in casu questionis: ergo nascerentur ex Adamo prævaricatore.

540. Hoc argumentum, quod magnum vim facit in modo loquendi, retroruerit P. Arriaga, & inde pro se argumentatur hoc modo. Imò illi nepotes non essent geniti ex Adamo peccatore, sed potius justo & sancto. Nam causa mediata & remota non dicitur causata, nisi per causam ratione causationis mediatae, quam exercit in causam immediatam: atque Adamus quando generat causam immediatam, hoc est, summum illum Abel, erat sanctus & innocens, ut fingitur in causa.

in casu: Ergo. Ceterum haec retorsio aequè pardum stringit: clarum enim est, quod hæc denominatio: genuisse Nepotem, non compleatur adæquare & ultimo per generationem filij: hæc enim posset esse, quin nasceretur Nepos.

§41. Confirmat Arriaga argumentum, ex humanis tam physicis quam moralibus, quibus probabiliter debemus dicere, Deum se accommodare in decreto de peccato originali. Etenim si Petrus v. g. natus sit à parente adhuc nobilis, ideoque retineat adhuc suam nobilitatem, postquam parens ob aliquod delictum infamis redditur, à fortiori filium Petri retinebit eandem nobilitatem. Ratio, inquit, à priori est, quia non vitatur quidquam à causa remota, nisi vitium translatum per medium. In physicis autem eadem veritas offendit: etenim si avus meus primùm acquisivit mortuam postquam meus parens natus erat, non poterat ego vi generationis morbum illum acquirere, quamvis à meo parente genitus sim, postquam avus contra eum morbum, nec ullus dicer, tunc me generatum esset ab avo morbido. Ita Arriaga.

§42. Contra hanc Confirmationem argumenterum cum ex moralibus, tum ex physicis. Ex Moralibus hac ratione. Si Deus per omnia se accommodaret humanis, sequeretur, quod si Abel innocens natus ab Adamo, hoc est, ante lapsum Adami, si, inquam, duxisset vxorem suam fororum, quam Adam genuisset post lapsum, quod filij inde nati non fuissent concepti in peccato originali, consequens est contra ipsum Arriagam, nam medium faltem partiale, esset vere vitium. & quis dicat, quod si Beatisima Virgo sine labore originali concepta conceperet filios ex Josepho, quod, inquam isti non contraxissent peccatum originale? neque ad hujus transfusionem intereat, Maternæ an Pater infectus fuerit. Sequela vero probatur. Nam in humanis filij nascuntur nobiles (nisi specialis lex obfert) modò puer retineat nobilitatem, etiam si mater non sit eisdem nobilitatis. Sequeretur 2. quod nos non deberemus concipi in peccato originali, si nostri parentes jam sine ab illo liberati: si enim aliquis nascatur illegitimus ob vitium parentis, si deinde legitimatus fuerit, illius filii omnes nascuntur legiti, non obstante vitio parentis aliquando in me transfu.

§43. Ex physicis argumentor hoc modo. Si Deus se accommodaret physicis transfusionibus morborum, sequeretur, quod Adam non possit transfundere originalem labem in Abelem, conceptum quidem post lapsum Adami, sed jam per miraculosam justificationem ab eo lapsu facti: consequens est erroneum. Sequela probatur. Si enim parens quantumvis laborans posdagia, lepra, morbo caduco, calculo & quibuscumque morbis ex se contagiosis & hereditariis, si, inquam, ab illis miraculose liberaretur radius antequam filii conciperentur, non est, quare

filij inde nascituri sibi quidquam de contrahendis à parente morbis illis timerent. Nihil ergo evidenter probavit Arriaga.

§44. Magis ergo placet Sententia P. Teneri. Ratio autem est, quia lex fuit lata in ordine ad omnes posteros Adami, quibus expediebat, vt eorum voluntates alligarentur voluntati Adami immediate, quomodounque se haberent parentes intermedij. Probatur inde: quia si Cainus esset natus ex Adamo innocentem, & perpetuo manente in innocentia, etiam deinde Cainus sexcentis peccatis originalem iustitiam amisisset & fadatus fuisset, adhuc filij ejus nati fuissent in Iustitia Originali. Econtra, etiam si non solum Beata Virgo, sed etiam B. Josephus sine peccato originali concepti fuissent, & deinde filios genuissent, adhuc filij concepti fuissent cum originali culpa. Ratio ultimata est, quia generationes intermediae tantum considerantur ut formæ denominantes filios posteros Adami, ad quod nihil facit vel innocentia vel perversitas parentum.

§. II.

De Alligatione Voluntatum Posterorum Voluntati Adami.

§45. Veneratur 1. An possit unius voluntas ita alligari voluntati alterius, vt in astimatione morali perinde sit in ordine ad certos effectus, ac si ipse vellet, quidquid vult alter in certa materia.

Dicendum, Deum posse ita constitutere voluntatem unius in alterius voluntate, vt ita Quæsito positum est. Probatur. Potest Magistratus humanus constitutere voluntatem pupilli in voluntate tutoris, & voluntatem minorenis in voluntate curatoris, & filij fam: in voluntate patris fam: & voluntatem adoptati in voluntate adoptantis, & voluntatem impuberis in voluntate testatoris, quod Substitutionem Pupillarem &c. vt in certis actionibus obligetur prior per voluntatem posterioris: ergo etiam, & multò magis poterat Deus constitutere voluntatem posterorum in voluntate primi parentis, in ordine ad derivandam Gratiam vel privationem Gratiae, ita vt in astimatione morali perinde sit, ac si ipsi posteri illam actionem exercuisserint. Probatur Consequientia. Non minus Deus est Dominus voluntatis nostra, & etiam actionum internarum & liberarum, atque est Respublica voluntatis & bonorum suorum subditorum.

§46. Dices: Magistratus humanus non potest ita constitutere voluntatem unius in voluntate alterius, vt per hujus peccatum etiam prior censeatur peccare, & esse pœnâ dignus: ergo instantia non est ad rem. Concedo antecedens, Nego Consequen. Nam ideo illud non potest, quia

H h

quia Magistratus non habet in sua potestate & dominio actiones liberas internas subditorum: at vero Deus habet, ita quidem, ut operationes bonas possit praedefinire, malas autem permittere & indirecētē procurare: nec enim Deus obligatur vlli ad dandam gratiam efficacem, sed cuiusque & quandocunque hanc confert, semper est beneficium speciale: quapropter nemo potest conqueri, si ejus voluntas constitutatur in voluntate alterius, præfertim si major spes & probabilitas adsit, quod alter esset bene operaturus, si que suo subdito profuturus, quam sperari possit ab ipso subdito.

547. Quæritur 2. Vtrum defacto Deus ita transfuderit voluntates posteriorum in voluntatem Adami, ut hoc obserante præceptum de non comedendo fructu Scientiæ Boni & Mali, omnes posteri conciperentur sancti, & cum innocentia originali, hoc est, perfectâ subjectione partis inferioris superiori, & cum immortalitate &c. econtra vero eo non observato conciperentur cum privatione Gratia, propter peccatum Adami, perinde ac si illud in propria persona & propria voluntate ac libertate commisissent.

Respondendum est affirmativè. (exceptâ semper Matre Dei). Nam licet P. Oviedo referat non paucos, quasi hoc negâssent, cō quod dixerint, Adami peccatum non fuisse posteris voluntarium, re ipsa tamen non credo quemquam negare posse, qui in posteris peccatum originale agnoscit: quia ne quidem concipi aliter potest, nisi suppositâ hujusmodi alligatione voluntatum. Probatur autem non solùm testimonijs Scripturæ, sed etiam Authoritate Patrum. Scriptura quidem. Job. 14. *Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine.* Psal. 50. *Ecce! enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepi me Mater mea.* Osee 7. *Ipsi vero, sicut Adam (id est, in Adamo, ut notat S. Hieronymus) transgressi sunt pactum meum, ibi (id est in paradiſo) prævaricati sunt in me.* Ad Rom. 5. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes prævaricati sunt.* & paulò post, per unius delictum in omnes homines in condemnationem &c. sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi. 2. ad Cor. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt.* Sanctorum PP. vero authoritate: S. Augustinus de peccatorum meritis & remissione: c. 10. *Manifestum est, inquit, alia esse cūque propria peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt, aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, in quo omnes illi unus homo fuerunt.* Hac S. P. sapientis alibi hoc ipsum repetens, quod parvuli fuerint unus homo cum Adamo, & sic in illo peccaverint.

S. Basilii hom. 1. de laudibus jejunij: *Quia inquit, non jejunavimus in primo parente, ideo exulamus à paradiſo.*

S. Ambrosius de fide resurrexit. *Lapſus fini*
inquit, *in Adam, ejeſtus de paradiſo in Adam, mor*
tus in Adam.

548. Dices. S. Paulus ait, nos per obedienciam Christi constitui iustos, sicut per inobedientiam Adami constitutimur peccatores: aegri nemo dicit, quod nos in voluntate Christi eruerimus obedientiam: ergo neque in voluntate Adami peccavimus. Re. Negando patrem omnimodam, quam nec S. Paulus afferre potuit: certum enim est, singulos homines habere peccatum originale cuivis proprium: certum itidem est, à peccato Adami provenire, quod in conceptione careamus Gratia sanctificante: ergo non habemus singuli ex obedientia Christi meritum, ut concipiamus in gratia, alioquin fierent simul Gratia & peccatum originale. S. Paulus itaque voluit dicere, quod sicut omne nostrum peccatum, tam originale quam personale, debemus aliquo modo inobedientiam Adami, in omnem nostram iustitiam debeamus meritos & obedientiam Christi.

549. Quæritur 3. Vtrum simpliciter & solutè expediens fuerit, & optabile humana geni, Adamum constitui caput omnium posterorum in ordine ad transfusionem Gratia. Re. Affirmativè. Non est autem quæſtio, vtrum hoc optabile fuerit, suppositâ scientiâ conditionis Dei de lapsu Adami futuro: nam esto sub hac hypothesi fuisse cuivis optabilius relinqui propria electioni & optioni libere, hoc tamen in praesenti non quæritur, sed, quid nullâ factâ iusmodi hypothesi optabilius fuerit: sicut illi reprobis Christianis, factâ suppositione quidem fuisse damnandi, si baptizarentur & veniret ad ætatem adultam, optabilius fuisse non venire ad ætatem adultam, immo & non baptizari, sibolum tamen erat optabilius venire post baptismum ad ætatem adultam.

Probatur ergo Conclusio, advertendo, quod Deus non fuerit vllâ lege, hoc est, vllâ exigentia rerum necessitatis, ad elevandum hominem ad finem supernaturalem: quin, etiam cum voluisse elevate, non fuit tamen vllâ lege constrictus, ut ipsius præveniret Justitiam originale: hoc est, perfectâ subjectione partis inferiores, sicut defacto homo quantumvis elevatus, haberet tamen intrinsecam rebellionem, quæ licet defacto sit effectus & pena peccati originalis, absoluere tamen est fundata in ipsa naturali coniunctione hominis, ut alibi declarabitur.

551. Ulterius advertendum est, quod homo ex naturalibus principijs nullo modo posset sperare elevationem ad finem supernaturalem: quin, etiam supposito quod esset elevandus, non potuit vllâ probabilitate sperare, quod singuli essent constituendi in illo perfectissimo statu, quo fuit constitutus Adamus, sed probabiliter fuisse.

frasset, homines posteris esse permittendos ordinario curfui rerum & caussarum secundarum, que modis innumerabilibus variari possunt, & deficere, vt patet.

552. Hinc autem sequitur, quod antecedenter ad omnem hypothesin alicuius miraculi, respectu nullius ex posteris Adami fuerit tam probabile, quod esset permanens in innocentia, quam fuit probabile de ipso Adamo, utpote cum nullus ex posteris potuerit habere probabilem spem, quod ipse esset in tam perfecto statu collocandus, sicut fuit Adam immediatè creatus à Deo: nam caussæ secunda sunt innumeris defensionibus & impedimentis obnoxiae. His observatis,

553. Probatur Conclusio. Illud est homini simpliciter optabile præ opposito, quod præ opposito afferit illi majorem spem & probabilitatem consequendi ultimi finis, & perfectæ felicitatis: aequi hoc quod est, voluntates posterorum transfundi moraliter in voluntatem Adami tam perfectè constituti, afferebat majorem spem & probabilitatem consequendæ perfectæ felicitatis, quam si non transfunderentur, vt declaratum est. Ergo &c.

554. Dices. Beatissimæ Virgini fuit optabile, non inclusam fuisse in pæsto, & tamen de illa videatur procedere totus discursus factus. Antecedenter ad omnem hypothesin, quod esset eligenda in Matrem Dei, fuisse illi optabile includi. Carterum in pæsto inito cum Adamo, non oportebat includi illam personam, qua esset futura Mater Dei, si qua esset futura, & consequenter sub hac hypothesi non fuit optabile Beatissimæ Virgini, includi. Ratio est, quia dignitas Maternitatis Dei exigebat, vt majoribus donis cumularetur, & ad omnes operationes preveniretur, quam primus homo, sicut de facto Beatissima Virgo præventa fuit. Quapropter in tali Persona potius verificatur oppositum, nempe quod optabile illi fuerit non fuisse includi, vt iterum declarabitur in Tract. de Incarnatione.

555. Hinc jam reddi potest ratio, quare non possit transfundi voluntas vnius in voluntatem alterius pro illo statu & tempore, quo quis ipse est potens & expeditus ad operandum circa illud objectum in ordine ad quod fieret transfusio. Sequeretur enim, quod talis posset simul velle contradictoria, vnum moraliter, nempe in voluntate alterius, alterum physicè, voluntate propriæ: aequi non minus repugnat, vt quis in ultimatione morali simul velit contradictoria, quam ve id physicè velit efficaciter. dico: efficiaciter: nam sine efficacia potest utique pupillus velle oppositum illi, quod vult tutor. Verum, quidquid sit de possibili, certè non esset expediens ita transfundi; Ratio est, quia talis

transfusio tantum posset nocere, non autem proficere. Vel enim ille, cuius voluntas transfundetur in alterum, operaretur Bene circa tale objectum, vel Malè. Si bene, tunc transfusio posset nocere, non proficere, quia alter posset malè operari & sic noceret; non autem proficeret si bene uterque operaretur, non enim conveniens est, ratione aliena voluntatis mihi aliquid tribui, & non potius ratione propria, si aque bene operor. Sin verò malè operaretur qui subjectus est, & alter cui subiectus est, bene, alterius bona operatio etiam non deberet proficere, quia operatio propria semper est fortior & prævalens, vt bene notavit Arriaga.

556. Hinc vterius ratio reddi potest, quare in Angelis non fuerit facta talis transfusio. Omnes enim sunt immediatè producti à Deo, & quidem simul, ac simul etiam proximè dispositi ac preventi proportionatis auxilijs, juxta cujusque perfectionem, & expediti ad amandum Deum, illique obediendum per proprium actum.

§. III.

In quoniam confusat Peccatum Originale.

557. Prima Opinio Catholicorum (omitto referre errores hæreticorum) fuit Gregorij Atriminensis & Okami in 2. dist. 30. & 31. Peccatum originale aliud non esse, quam fomitem peccati, quem vocavit morbidam qualitatem, ex prævis qualitatibus carnis contractam. Conatur P. Tannerus mitigare hanc sententiam, quasi hi autores solùm voluerint, hanc qualitatem esse ipsum materiale peccati Originalis, formale verò esse ipsam destinationem ad peñam propter illum qualitatem morbidam, & per baptismum quidem non tolli ipsum materiale, tolli tamen ipsum formale. Caussam hujus qualitatis aliqui dixerunt fuisse pomum, alij afflatum venenatum serpentis, alij ipsum actum peccaminosum, alij denique Deum. Quæ omnia ejusmodi sunt, vt in ijs rejiciendis nemo debeat occupari.

558. Secunda Sententia est Pigij Contr. 1. de peccato orig. & Catherini Tract. de fine hom. Peccatum originale aliud non esse, quam peccatum Adæ posteris imputatum; vnde intulerunt, peccatum originale non dividit in plura singularia, singulis hominibus respondentia. Verum sub his terminis non potest defendi post Trid. vbi sess. 5. can. 3. definitur, Peccatum originale inesse cuique proprium, & sess. 6. c. 3. propagatos ex Adamo propriam iniquitatem contrahere.

559. Tertia Sententia est Rofensis, Altisiodorensis & Durandi apud Salas, peccatum Originale esse Concupiscentiam non secundum se solam (hæc enim non meretur nomen peccati, vt ex Trid. constat) sed habere se tanquam materiae

teriale peccati originalis, & hoc pro formaliter dicere reatum pœna. Verum hæc sententia non explicat aut resolvit quod queritur, nempe in quibusnam Entitatibus vel privationibus constat peccatum originale, quæ quæstio de ipso reatu formari potest.

560. Quarta Sententia est P. Vasquez d. 132.
c. 7. n. 36. qui affirmit, Peccatum Originale consistere in privatione Gratiae, quatenus hæc est vitium Naturæ, non Operationis aut personæ propter Operationem. Hæc tamen Sententia videatur peccare in modo loquendi, et si fortassis re ipsa non differat ab alijs, constituentibus peccatum originale in privatione Gratiae. Omne enim peccatum est vitium Personæ, propter aliquam operationem displicentem Deo, & ab eo prohibitam sub intermissione pœna: sed peccatum Originale est propriè dictum peccatum: ergo &c. Verum quidquid sibi velit hæc sententia,

Dicendum est, juxta ea quæ suprà de peccato habituali dicta sunt, Peccatum Originale consistere in peccato Adami cum negatione condonationis respectu posteriorum, qui includebantur in pacto, præscindendo à condonatione intrinseca & extrinseca.

561. Consistit hæc Conclusio tam cum sententia docente, quod B. Virgo non solum fuerit immunis ab ipso peccato Originali, quatenus in primo conceptionis instanti fuit prædicta Gratia sanctificante, sed etiam à debito illud contrahendi, quæcum etiam cum Sententia docente, quod B. Virgo non contraxerit quidem peccatum Originale, contraxerit tamen debitum proximum, ut consideranti statim appetet.

562. Confirmatur Conclusio ex eo, quod Baptismus destruet Peccatum Originale: sed baptismus nihil aliud producit pertinens ad sanctificationem hominis, quæcum Gratiam sanctificantem: ergo Gratia sanctificans opponitur formaliter & privatice peccato originali: ergo privatio Gratiae est pars constitutiva peccati Originis. Major probatur ex Concilio Milevitano can. 2. vbi hæc habentur. Parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere posuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, vi in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

563. Obijici posset primò, pro tertia Sententia superiori relata, S. Augustinus, qui non semel, sed pluribus in locis (ut videtur licet apud Salas) docet, peccatum originale dicere pro materiali ipsam Concupiscentiam, & pro formaliter reatum pœna. R. Mensem S. Augustini eandem esse, quæ fuit S. Thomas q. 82. a. 3. in C. vbi S. Augustinus interpretatur, & dicit, quod privatio originalis Justitiae, per quam voluntas subdebatur Deo (scilicet per Gratiam & Charitatem)

est formaliter in peccato originali: omnis autem alia inordinatio virium animæ, se haberet in peccato originali sicut quiddam materiale. Advenit, quod dicat: sicut quiddam materiale: non quasi velit, Concupiscentiam esse id, quod peccatum originale importat in recto, sed in alio sensu, neceps, si comparentur inter se duo effectus causati à peccato Adami in posteris, qui sunt: concupiscentia, & privatio Gratiae; inter hos habet se concupiscentia tanquam materiale quid respectu privationis tanquam forma, hoc est: concupiscentia est indifferens ut conjugatur vel cum gratia, vel cum privatione Gratiae. Adhuc in alio sensu, quem magis indicat S. Thomas, post dico, quod concupiscentia se habeat sicut materia peccati, & privatio Gratiae sicut forma. Duo enim prædicta inveniuntur in peccato & etiā, converitus ad creaturam, & avertito à Deo, sic habent se ad invicem sicut materiale & formale peccati. Ceterum non est contrarium S. Augustino, quod successu temporis magis magisque conati sunt DD. conceptum Peccati originalis planare; nam libro de moribus Ecclesia terminem instituens de peccato orig: Peccato antiqui, inquit, nihil est ad prædicandum promptius, nihil ad explicandum difficultius.

564. Obijicies 2. Privatio Gratiae est prima peccati: ergo non potest esse pars constitutiva illius. R. privationem Gratiae esse pœnam peccati prout ab Adamo, & in Adamo committi, & hujus non est constitutiva, quia peccatum ab Adamo & in Adamo commissum esse, plus non dicit, quæcum: Debitum proximum contrahendi peccatum originale proprium; hoc autem aliud non est, quæcum, Adamum peccasse, & voluntates posteriorum illius voluntati fusse alligatas: cum hoc verò sit, quod sit pars constitutiva ipsius peccati Originis, quæ talis, hoc est, peccati Adami & mortaliter perseverantis in posteris.

565. Obijicitur 3. Si peccatum originale consistet in privatione Gratiae, hoc ipso etiam consistet in privatione ceterorum bonorum, quæ includebat Justitia Originalis: atque non consistit ne partialiter quidem in horum privatione: Ergo nec in privatione Gratiae. Sequitur probatur, quia non est major ratio de una parte constitutiva illius Justitiae Originalis, quam de altera. Minor etiam probatur, quia una pars constitutiva illius Justitiae erat subordinatio partis inferioris ad superioris, & immortalitas: atque negatio hujus subordinationis (que aliud non est, quæcum Concupiscentia) item mortalites

non sunt partes constitutivæ peccati Originis.

¶ 56. *R.* Negando sequelam: quin potius oppositum probatur, à posteriori & à priori. A posteriori quidem hoc modo. Si Concupiscentia esset pars constitutiva peccati originalis, sequeretur, eā solum ablatā, positis omnibus alijs, non manatur peccatum originale: consequens est falsum: si enim Beata Virgo caruisset in primo instanti Conceptionis Gratiā sanctificante, in omnium sententia contraxisset peccatum originale, etiam caruisset omni concupiscentia & fornicatione. Probatur etiam à priori. Nam extinctio concupiscentia & Immortalitas non sunt forma iustificativa, nec habitualis conversio ad Deum: quapropter stare posse cum habituali aversione ad eodem: ergo cum peccato habituali. oppositum verificatur de Gratia habituali.

¶ 57. Objicitur. Si Privatio Gratiae, quae est pena peccati Adami, esset in nobis peccatum, sequeretur, quod si ex Adami obedientia fuissest in nos derivata Gratia, tanquam primum illius meriti, sequeretur, inquam, quod tunc Gratia sanctificans effet etiam in nobis meritum: cum enim privatio Gratiae habeat rationem demeriti, semper peccati, & non forma opposita, nempe Gratia, habeat rationem meriti, cum non minus in nos deriveretur pro obedientiam, quam privatio per inobedientiam? *R.* Negando sequelam & paratam: pro declaratione disparitatis adverso, quod aliud sit, querere: an per alligationem nostrorum voluntatum voluntati Adami, possimus inde moraliter denominari observantes & promoventes Gratiam, & hoc vltro concedo; non enim fuit nostra voluntas transfusa in Adamum præcisè ad peccandum, sed etiam ad merendum: & aliud est querere: An hoc quod est:

Adami meritum esse meritum nostrum moraliter, debet compleri per ipsam Gratiam, sicut Adami peccatum, ut fiat moraliter nostrum peccatum, debet compleri per privationem Gratiae, & hoc est negandum. Dilparitas est desumenda ex natura meriti, & natura Peccati. Natura meriti est ejusmodi, ut semel possumus meritum, licet per peccata subsequentia mortificetur, nunquam tamen omnino extinguatur, quin reviviscere possit, ut dicetur in Tract. de Pœnit. Peccatum vero commissum est omnino deleibile, ut nunquam reviviscere possit: ergo ut habitualiter durer, debet durare per negationem extinctionis, quæ proinde negotio est pars constitutiva peccati habitualis: at vero nulla ejusmodi pars constitutiva requiritur ad hoc, ut meritum semel possumus perseveret, sed sufficit esse semel possum. Quomodo autem mortificetur, & reviviscat, loco indicato dicetur.

¶ 58. Objici potest vltimò, ad probandum, quod vel omnino non deruit Peccatum originale, vel non sit peccatum propriè dictum. Si daretur

peccatum Originale, & esset peccatum propriè dictum, sequeretur, quod homines non possent licet dare operam generationi: consequens est hereticum, jubente Apostolo reddi debitum. Sequela probatur. Quia homo generando esset causa peccati alieni, & quidem peccati mortalis, immediatè ponendo partem constitutivam, nempe propagationem ab Adamo, quod est contra Charitatem. *R.* Negando sequelam; cuius falsitas duplenter ostendi potest: primo, quia ut patet ex dicendis, incomparabiliter melius est infanti, concipi cum peccato originali, quam omnino non concipi. Velenim infans perveniet ad ætatem adultam, vel non perveniet: si perveniet, habebit postulatam procurandi iustificationem, & attingendi ad æternam felicitatem. Si non perveniet, vel certe si perveniet quidem, sed decederet cum peccato originali solo, tunc adhuc melius est, ita decedere quam omnino non existere, vt infra dicemus. vel deinde liberabitur ab originali, quia liberatio est facilis, & tunc nullum damnum, sed maximum lucrum habebit ex generatione: non est ergo contra, sed magis juxta Charitatem, dare operam generationi, & manifeste verificatur nostra regula Moralitatis, quod etiam stante peccato originali, expedita licet dare operam generationi. Secundò, declaratur à pari. Nam ne quidem ipse peccans tenetur impedire inceptionem peccati habitualis in ratione habitualis, supposito peccato actuali, quia non tenetur immediatè agere penitentiam post commissum peccatum. ergo multò minus tenetur alij homines impedire peccatum originale, quod etiam est habituale, supponens actuale comissum in Adamo, in quantum infans erat moraliter unus homo cum Adamo.

S. VLTIMVS.

Quam Pœnam sustineant Infantes decedentes cum Peccato Originali.

¶ 59. Certeum est, parvulos non baptizatos etiam resurrecturos à mortuis, dicente Apostolo: *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. 1. Cor. 15.*

Quæritur primò, quo loco sint parvuli illi tune detinendi. Quidam, ut Bellarminus, Tannerus, volunt esse includendos loco subterraneo obscuro; idque videntur colligere ex quibusdam locis SS. Patrum, praesertim S. Augustini. Alij, ut Suarez, Lessius, Salmeron, Salas, Comptonus, volunt esse collocandos in superficie Terræ, inque loco valde ameno. Immo P. Salas existimat, quod se esent recreaturi natando per aquas sine periculo submersionis, cum sint futuri immortales. Alij, & quidem communius, tradunt, quod sint quidem inhabitatu locum

subterra.

Hh 3

subterraneum supra infernum, non tamen obscurum, sed lucidum totum, eò quod ipsa terra, teste S. Thomâ cum Magistro sentent. sit futura terra pellicula in star Crystalli: in eo ergo loco habebunt satis spatij, ad obambulandum, colloquendum &c. Fundatur hæc vltima opinio in eo, quod terra tota sit aquis regenda: est autem incredibile, quod illi parvuli deberent per totam æternitatem natare: neque enim debet in illis singi donum levitatis.

570. Quod autem locus ille non sit futurus obscurus, bene probat Arriaga. esset enim gravissima violentia & molestia, nec videre posse, nec se mouere hoc potius quam illuc, ad hunc potius quam illum accedendo. Confirmatur ab eodem. Si Deus nollet illis concedere vsum sensuum, ad quid eos excitasset à mortuis? Beati enim ad gaudium, damnati verò ad pœnam truntur sensibus. Addit insuper, vel illorum infantium animabus separatis statim, vel post generalem resurrectionem, Deum daturum notiam alicujus idiomatici, quo inter se vtantur. Retuli hæc, vt appareat, quousque liceat in hac materia divinare.

571. Quæritur 2. Vtrum illæ animæ patiantur aliquam pœnam sensus, & eandem sint passus post resurrectionem per totam æternitatem. In hoc puncto ingerit difficultatem autoritas S. Augustini Serm. 14. de Verb. Apostoli, qui dixit, parvulos ituros in ignem æternum, & combustionem æternam.

Dicendum tamen est cum recepta jam sententia, eos non passuros pœnam sensus. Ita post Magistrum S. Thomas, q. 5. de Malo, Scotus, Bonaventura, Richardus, Durandus, Dominicus Sotus, & plures antiqui: videturque aliquibus definitum in cap. Majores, 5. sed adhuc de Baptismo & ejus effectu, ubi Innocentius Pontifex distinguit inter pœnam peccati actualis, & Originalis, & ait, pœnam peccati actualis esse cruciatum gehennæ, sed pœnam originalis esse privationem visionis.

572. Authoritatis S. Augustini (de quo, an constanter ita senserit, merito dubitatur, quandoquidem in Epistola 28. ad Hieronymum ita scribit: Cum ad pœnas ventum est parvolorum, magis, mihi crede, coarctor angustiis, nec quid respondam, prorsus invenio, doce ergo, quid sentire, quid dicere debeamus.) opponitur auctoritas S. Ambrosij in illud ad Rom. 5. Propterea sicut per ynum hominem &c. vbi sic scribit. Est & alia mors, quæ secunda dicitur in gehennam, quam non peccato Adæ patimur, sed cuius occasione propriis pecocatis acquiritur.

573. Probatur ratione. Pœna sensus non convenit nisi illi, qui propter delictum est reprehensione dignus: sed parvuli non sunt reprehensio-

nâ sensus. Major & minor est declaranda potius quam probanda. Major quidem declarat à Vasquez. Pœna sensus est quadam exprobratio & vituperatio, sicut, quando quis flagellatum, fed exprobratio & vituperatio realis, non convenit nisi illi, cui à fortiori convenit reprehensio verbalis, nam hujus loco substituiatur. Minor etiam declaratur. Propter illud non potest quis jure reprehendi, de quo non potest habere dolorem retractativum: sed parvuli non possunt retractare per propriam voluntatem, qui non nisi per alienam commiserunt. Vnde dicunt Theologi, quod adulterus antequam penaliter peccet, non possit habere formalem contritionem, quâ debeat peccatum originale, & ratio à priori est, quia retractatio supponit fides in mea potestate, vt non ponere illi alii quem detecto. Non fuit autem in parvulis parvolorum impedit peccatum Adami, aut in ipsi includerentur in ejusdem voluntate per pœco, aut ne ab eodem descenderent. Ergo de Pœsto quidem aliquis dicere: Velle Adam non peccasse: sed hoc non est retractare pœccatum Originale, alioquin etiam Beatissima Virgo posset illud retractare, & quivis homo poteret reuectare pœccata totius mundi.

574. Objectiones 1. Parvuli isti sunt vestimenta, juxta illud ad Rom. 5. Per ratiōne delictum in omnes homines in condemnationem: Sed minis verè damnatus est dignus pœna, sicut omnis peccator habet reatum pœna. Ergo &c. 2. Parvulos puniri pœna damni, hoc est, privatione Visionis Dei, quâ pœna potest affligi ille, qualibet in aliena voluntate peccavit, quia etiam subtrahit & denegatio alicujus boni ab soluendo debiti.

Replicabis. Privatio boni indebet non vello modo pœna. 1. Est pœna, quando erat proxime ad illud bonum destinatus: per hoc enim privatio ejusmodi boni potest esse maxima tristitia, nisi hæc per accidens impediatur. sed ut quando quis ob aliquod delictum privatur hereditate, ad quam erat jam destinatus, & quando cum obligatione habendi, ita ut si non haberet esset aliquo modo miser; sicut revera illi parvulus & commiseratione dignissimi sunt, in quantum carent felicitate summa, quam poterant habere, & in proximo erat, vt haberent; quidque fit, an habeant felicitatem aliquam naturalē, imperfēctam, de qua paulo post dicetur. Hoc ultimum addidi, ne quis inferret, etiam beatis aliquos defacto pati pœnam aliquam, quatenus carent aliquo gradu beatitudinis, ad quem habendum erant proxime dispositi, & aliquo modo obligati, sed eo carent, quia non fuerunt gratie cooperati: non tamen ideo patiuntur penitus, quia habent beatitudinem satiatiān, & impeditivam omnis tristitia per excessum gaudij provocat.

illud bonum, quod Deus ex omissione & negligentiā à beatis in via commissa elicit, ut in pri-
mo libro probatum est.

575. Objicies 2. Ex conclusione & proba-
tione data sequitur, quod parvuli non potuerint
propter peccatum originale puniri pœnā sensū
temporali v.g. purgatoriū, etiamē Deus pœnam
damni condonaret, dando illis Gratiam sanctifican-
tem, & denique Visionem beatificam, nam
ad hanc illa pœna temporalis haberet rationem ex-
probationis: consequens autem videtur absurdum:
nam qui potest puniri pœnā graviore, po-
tentius etiam puniri pœnā leviore: atqui que-
cumque pœna sensus est levior quam pœna damni,
telle Chrysostomo. *Hom. 24. in Matth. C. 47.*
ad populum, & epist. ad Theodorum, dicente,
pœnam infantum esse omnium gravissimam. Et
ratio est, quia gravitas pœnae mensuratur à malo
quod infert: malum autem eò est gravius, quod
majus est bonum quo privat: atqui pœnae damni
privat summo Bono, non item vlla pœna sensus.
Ego &c. g. Distinguendo Minorem: pœna
damni est gravior quam pœna sensus, si spe-
cetur materialiter, & in ratione mali, prout malum
est mera privatio boni, conceditur, spectando
formaliter, in quantum pœna est afflictiva & ve-
xativa, negatur: quo sensu dixit S. Augustinus
in *Enchiridio c. 93.* pœnam damni esse omnium
minissimam.

576. Objicies 3. Parvuli possunt graviter
tulsi, & tisque defacto tristitia de aeterna beatitudine perdita, qua sanè tristitia reputatur inter
penas acerbissimas damnatorum in inferno: ergo
patuerunt parvuli salem aliquam pœnam sensus.

g. De hoc puncto esse diversas opiniones.
Admissibile videtur hujusmodi tristitiam in par-
vulis S. Augustinus & Fulgentius, quos secuti
sunt Abulentus, Aureolus, Petrus Sotus, Bellarm.
Valent. Tannerus. Verum communior opinio
etiam hanc tristitiam parvulus negat. Ita post
S. Thomam S. Bonaventura, Scotus, Halensis, Du-
randus, Gabriel, Salmeron, Vasquez, Salas, O-
viedo, Arriaga, Comptonus. Imò Zumel ausus
est hanc sententiam dicere certam, Catholicam, &
omnium Theologorum; in quo vtique exce-
fit. Ratio autem huius opinionis admodum di-
versa redditur ab auctoribus, vndenam ple-
nitatem proponit, quod impeditius ab hac tristitia.

577. Imprimis aliqui existimant, parvu-
los per rotam aeternitatem ignorare se fuisse ca-
paces & deputatos ad felicitatem supernatura-
lem; hec enim capacitas & deputatio cum pro-
veniat ab elevatione supernaturali, non potest
venire in suspicione absque revelatione, que
tamen nulla facta est parvulus. Verum hoc ple-
tisque non videtur credibile: sunt enim post
resurrectionem interfuturi extremo iudicio: quo-
modo ergo non cognoscunt duas partes homi-

num, alteram aeternū beandorum, alteram aeternū damnandorum?

578. Alij cum P. Vasquez & Oviedo re-
currunt ad divinam Providentiam, & occultum
judicium, cui non desunt plures, iisque mirabili-
les modi, quibus potest in parvulis hujusmodi
tristitiam impedire; & hanc etiam rationem vi-
detur insinuasse S. Bonaventura dicens, quod
Deus parvulos constituit medios inter Beatos &
Damnatos ad pœnam sensus: sicut enim cum
Beatis convenient in hoc, quod non decesserint
cum vlla culpa propria, ita debent cum illis con-
venire, vt non tristentur. & sicut cum Damna-
tis convenient in hoc, quod decesserint cum ali-
qua culpa, saltem aliena, ita debent cum his
convenire in pœna damni.

579. Alij tamen ulterius progrediuntur &
causam physicam investigant, seu modum quo
probabilis videtur hujusmodi tristitia impediri;
nempe cum non sint subjecti inordinatis passio-
nibus & affectionibus, libenter se accommodant
divina Providentia, qua circa illos ita disposuit.
Verum hæc ratio non videtur planè satisfacere:
nam aliud est, quod non tristentur voluntariè ac
deliberate: & aliud, quod non tristentur involun-
tariè, ex apprehensione objecti contristativi: i-
llud prius bene declarat ratio allata, non item
posterior. Nam & animæ in purgatorio se con-
formant plenissimè divina voluntati, & tamen
de carentia & dilatione Beatitudinis graviter tri-
stantur.

580. Alij dicunt, eos ideo non tristari,
quia cognoscunt, se non propriâ culpâ, sed alienâ
carere beatitudine. Hæc tamen ratio adhuc
minus satisfacit. Experientia enim nos docet,
non minus, immò sèpe magis nos tristari & in-
dignari, propter bonum alterius culpâ amissum,
quam propriâ.

Alij denique probabilis dicunt, ideo par-
vulos non tristari de amissa beatitudine, quia si-
mul vident, & gaudent, se evasisse tormenta in-
fernī, quorum periculo expositi fuissent, si ad
ætatem adultam pervenissent.

Confirmari potest ex dictis de Beatitudine:
Diximus, inquam, quod tristitia non hoc ipso
enascatur, quando quis cognoscit objectum ex se
contristativum, quia licet sit contristativum in
absentia objecti delectativi, potest tamen eva-
nescere, ejusque vis inhiberi per præsentiam ob-
jecti valde delectativi. Porro quod infantes illi
habent objectum valde delectativum jam indica-
tum, declaratur. Vel enim sunt concepti inter
infideles aut hereticos, vel inter Christianos Ca-
tholicos: de prioribus sanè probabilius fuisse,
illos aeternū perituros, si ad ætatem adultam
pervenissent, quam esse salvandos. De poste-
rioribus etiam (demus plures ex Catholicis sal-
vari quam

vari quām damnari) et si major aliqua probabilitas sit fuisse salvandos, hac tamen fortasse parvulis non innotescit, sed solum, quod ex illis etiam innumeris pereant; unde non leve etiam periculum fuisse pereundi. Quando autem probabilitas quantumvis major boni obuenturi conjungitur cum aliqua etiam probabilitate aut periculo ingentis mali incurriendi, tunc si illius amissio conjungitur cum certissima evasione gravissimi mali, non est objectum vehementer contristatum. Denique addi potest, quod in potestate parvulorum sit, deponere omnem tristitiam notabiliter afflictivam; & quia cognoscunt, hujusmodi tristitiam ad nihil servire, sed tantum affligere, eam utique impedit. Modus autem impediendi erit, si suum intellectum occupent circa alia objecta, & quidem tam varia, ut propter suam limitatam virtutem, non possint simul attendere & applicari ad considerandam felicitatem supernaturalem ejusque amissionem: neque enim ad hanc considerandam necessitantur sicut necessitantur damnati ob tormenta quae patiuntur, & quia Deus illos determinat ad memoriam peccatorum commissorum, ut semper conscientiae vermen experiantur.

§81. Objici possent ultimò quædam Scripturae S. Testimonia, ad probandum, quod parvuli sint ab igne torquendi. Comparatur enim in Evangelio universum genus humanum areæ, in qua simul existunt grana & paleæ, ex quibus grana colligenda dicuntur in horrea, hoc est, viam aeternam, paleæ vero comburendæ igni inextinguibili, Math. & Luca 3. Ideni probari potest ex eo, quod omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Denique in extremo die Christus dicitur divisurus genus humanum in duas clasæ, & illi quæ collocabitur à dextris, dicit: *possidete paratum vobis regnum: illi vero quæ à sinistris: discedite à me maledicti in ignem aeternum.* Cùm ergo parvuli non sint intraturi in regnum, eundum illis erit in ignem. ¶ Hæc omnia fuisse à Christo dicta & intellecta de adultis, quibus ea prædicabat, & colligitur ex adjectis: *Esuriri enim, & non deditis Tc.* quod utique parvulus non poterit objici. Et hæc de Peccato Originali.

CONTROVERSIA III.

Vtrum defacto contingat, ut ob reatum pœnae temporalis sustinenda sit per accidens pœna aeterna.

§82. Pro quæstionis intelligentia sciendum est, contingere, ut homo decedens in peccato mortali, adeoque aeternum damnandus, simul etiam decedat cum reatu pœnae alicuius temporalis, quæ illi persolvenda fuisse in purgatorio, si

in statu Gratiae decessisset; & hæc quidem pœnæ temporalis potest esse residua ex duplice causa. Primo, si homo ille commiserat etiam aliud mortale, sed ab illo fuit justificatus, statim, vt remaneret reatus aliquis pœna temporalis, quod idem de veniali dici potest. Secundo, si homo commisit veniale, & ne quidem ipsius culpam delevit, adeoque tota pœna illi possum respondens remansit solvenda. Quæritur ergo, an talis deinde puniatur pœna aeterna, cujus pars respondeat reatu ad pœnam temporalis, vel an post aliquod tempus minuatur illius pars, & quod satis passus sit pro illo reatu pœnæ temporalis, remanente reliqua pœna aeternæ datur quæ responderet peccato mortali in quo decessit.

§83. Triplex est sententia: Dua extrema, & una media. Prima est Scotti, Gabrielis, Maris, Medinae, Navarri, Vega, quos sequuntur Arriaga: hi docent, in inferno cessare penitentiam tempus quoad eam partem, quæ responderetur ad pœnam temporalem, sive culpa fuerit dimissa, sive non. Secunda docet, nullam pœnam in inferno remitti, sive culpa prius fuerit remissa, sive non. Hæc est valde communis. Tertia, distinguit inter pœnam temporalem residualum ex culpa jam dimissâ, & inter pœnam temporalem residualum ex culpa veniali non dimissâ. Priorem pœnam docet in inferno non esse aeternam, sed post tempus cessare; Secundam ait esse aeternam. Hujus sententia, quam tenet Durandus, non nisi S. Thomas, eam præcisè referendo, nihil differendo. in 4. dist. 22. q. 1. a. 1. ad 5. Durandus ergo manet, in qua Sententia fuerit S. Thomas, quidquid pro certo supponat Arriaga, cum Suarez & Vasquez, qui S. Thomam probabile pro secunda Sententia citant, dist. 21. q. 1. a. 2. quæst. 3. quamvis deinde in sua summa ratione loquatur utcumque in favorem tertie Sententiae, q. 87. a. 5. in resp. ad 2. Q. 3. in fine.

§84. Quoad rem ipsam, tercia Sententia ideo mihi non placet, quia dum utrique eam sententia aliquid tribuit, utriusque incommoda incurrit. Prioris quidem incommodum incurrit, quia si quid contra illam probatur fidelium, quod in inferno nulla sit pena de minuto, etiam probat contra tertiam: alioquin rationes nihil evincunt, vt dicimus. Secundæ itidem sententia incommodum incurrit, quia sensus fidelium etiam alienus est ab hoc quod peccatum Veniale puniatur pœna aeterna, & etiam quandoque majore, quamvis per accidens, quæm mortale propter quod homo damnatur.

§85. Inter duas vero extrebas sententias, equidem difficultis est electio. In primam sententiam non solum inclinat ratio aequitatis, sed etiam, quod nullâ efficaci ratione probetur, con-

cunda Sententia, cui tamen incumbit onus probandi, quia affirmit aeternam punitionem, quam prior sententia negat. In secundam vero sententiam trahit magis auctoritas, & sensus communior Theologorum. Theologorum inquam; nam sensus fidelium non videtur esse circa poenam, de qua disputatione in praesenti, sed de poena respondentis illis peccatis, propter quae homo damnatur. Ceterum, neque prima sententia debet sua auctoritas, ut ex relatis liquet: & insuper plerique ad veritatem patentur esse probabilem. Venianus ad Argumenta, quibus secunda sententia probari solet.

86. Primò aliqui probant hoc modo. Quandiu culpa Venialis peccati manet, & maleficia illius, tunc qui eam habet, dignus est supplicio: atqui decedens ex hac vita cum Veniali & Mortali, nunquam justificabitur à veniali: ergo semper pro illo punietur. Imprimis hæc ratione probat illam partem, in qua tertia Sententia convenit cum secunda; non autem probat de pena residua ex peccato remisso. Verum, nec hanc partem efficaciter probat: distinguenda est major: manet digna supplicio, si needum est condigne punitus, conceditur; scilicet negatur. Ratio est, quam paucis verbis dedit Card. Pallavicinus lib. de Penit. n. 237. quia perseverantia habitualis peccati, quæ non est voluntaria, non auger meritum poenæ: atqui talis est perseverantia peccati Venialis in inferno. ergo &c. Neque ad tem facit, quod damnata illa peccata ratificant; nam per hoc peccant quidem de novo, sed haec peccata pertinent ad terminum, ac proinde non puniuntur villo poenæ augmento. De hoc reabilit in fr. sermo.

87. Secundò alij probant ex eo, quod omnis pena ordinetur ad correctionem illius, qui punitur; quandiu ergo non emendatur, non debet Index desistere à punitione: atqui damnati nunquam emendantur: ergo nulla debet unquam pena diminui. Hæc ratio etiam est manans, procedens tantum de Venialibus non dimissis. Sed neque hoc evincit: Duplex enim est pena, Medicinalis, & Exterminativa, vt aliqui vocant. Prior tendit ad emendationem, posterior non tendit ad emendationem illius qui punitur, v. g. quando quis capite plectitur, sed ad summum ad emendationem vel terrorem aliorum: quamvis nec hoc sit necesse; nam qui damnabuntur in fine mundi, & qui defacto damnantur nemini conscientia, eorum damnatio ad nullius emendationem conductit. Ratio à priori est, quia sunt aliqua penæ quarum interminatio est necessaria ad absterendum, & ne interminatio sit mera ceremonia, sed idonea ad absterendum, debet subsequente delicto pena infligi, etiam si reus sit inemendabilis.

88. Tertiò alij dicunt, ideo nullam penam remitti in inferno, quia Deus potest penam temporaneam, quæ efficit intensa v. g. vt quatuor, ita extendere per totam aeternitatem in

gradu remissiore, sed semper æquali, vt hac extensio æquivalat illi intentioni. Verum hoc est manifestè falsum: omne enim temporaneum est in aliquibus circumstantijs prudenter contemptibile, vt pugnat quavis pena aeterna quantumvis remissa, ac proinde non est contemptibilis: ergo infinitè excederet priorem, quæ in illam commutaretur. Ratio vltior est, quia pena temporalis aliquando finietur, & per totam aeternitatem non erit: ergo per totam aeternitatem erit objectum gaudij, quod fuerit prelecta præ pena aeterna, vt pugnat quæ semper duraret.

89. Quartò denique, Vasquez probat sententiam hoc discutit. Ille, qui partitur in inferno absque Charitate & Gratia Dei, non dicitur propriè satisfacere, sed satispati: vt autem remittatur debitum pena natum ex peccato, non sufficit pati quantum quis meretur, sed opus est satisfacere patienti; satisfactio autem habet quandam rationem meriti, & accepta est apud Deum. Verum hæc ratio assumit, quod esset probandum, & de quo est controversia: querimus enim, an solvi possit à damnatis illa pena temporalis præcisè patienti: tu negas hoc posse fieri: qui autem negat aliquid fieri posse, affirmat implicantium illius: omnis autem affirmans implicantium, subit onus eam probandi. Accedit, quod in humanis plus non requiriatur quam pati, & perferrre. P. Vasquez non habet aliud quo probet assumptum, quam ex absurdio. Sequeretur enim, inquit, quod quilibet in hac vita pro pena relicta ex peccatis dimissis, satisficeret per labores & arumnas, quas impatienter toleraret, quod est absurdum. Respondeatur. Cum Deus possit has arumnas in via infligere etiam non vt penas peccati commissi, ideo potest exigere, vt patienter ferantur, si velimus eas prodeſſe ad extinctionem penæ debitæ: at vero penas aeternas non potest Deus infligere nisi propter peccatum, & in penam peccati. Est adhuc alia disparitas. Nam quando Deus in hac vita infligit penas pro peccatis dimissis & venialibus, infligit eas amicis, & quidem circa condignum; ab amicis autem merito exigitur, vt grato animo acceptentur penæ, quæ sunt circa condignum. Denique Arriaga n. 16. §. respondebis. negat, quod Deus etiam in via exigit ad condignam satisfactionem, vt pena voluntariè acceptetur.

90. Ultimò Cardinalis Pallavicinus rejectis aliorum fundamentis, ingeniosè simul & laboriosè conatus est aliter probare secundam Sententiam, cuius propria verba dabo, timeo enim, ne si alij verbis dicere, fortè non crederentur ad mentem auctoris esse. Licebit tamen ejus sermonem, ne sua prolixitate fastidium pariat, & in fine omnia repetenda sint, quandoque interpellare, & quid minus probabile videatur, adnotare.

591. Existimat ergo, probabilius posse difficultatem presentem solvi ex quodam principio quod indicat S. Thomas q. 7. de peccato veniali a. 10. in C. vbi docet, duplicitate posse aliquod peccatum mereri poenam aeternam; primò quidem, ex specie ipsius peccati: secundò, ex inherētia ad tale subiectum. Et quidem peccatum mortale ex utroque capite meretur aeternitatem poenæ; nam & ex sua specie est aversio à bono infinito, & rursus privat gratiā illud subiectum cui inheret: ac proinde etiam ex hoc secundo capite meretur, vt illud subiectum semper habeat poenam. De Veniali autem S. Thomas sic loquitur. Peccatum Veniale neque meretur poenam aeternam ex primo capite, nec ex secundo per se, potest tamen mereri illam ex secundo capite per accidens, quatenus sit in subiecto quod privat gratiā, non quidem ab ipso veniali, sed ab alio mortali adjuncto. Ex his verbis conatur Pallavicinus extorquere rationem Conclusionis, sic philosophando.

592. Ex hac, inquit, doctrina inferimus quoddam principium universale, accommodatum solutioni difficultatis presentis, nimirum, naturam rationalem esse per se ordinatam ad statum perpetuum & permanentem, & sic omnia media per se conducentia ad finem hominis, hoc est, omnes actus virtutum vindicant sibi primum aeternum, & pariter sibi vindicarent poenam aeternam omnes actus mali, nisi vincerentur à bonitate praevaleente subiecti, hoc est natura rationalis, qua secundum se bona est, & digna aeterna felicitate, quam consequentur etiam infantes morientes in statu pura naturae: aeterna autem felicitati est inconjugibilis poena aeterna. Secus accedit in aliis bus bonis, quia bi nullo premio sunt digni, quando subiectum est simpliciter malum, cuius discrimen rationem paulo post afferemus. Veruntamen paritas est in hac parte, quod quicunque actus malus, & quicunque reatus, si conjugatur cum malitia subiecti simpliciter, (hoc est existente in peccato mortali) remaneat semper vigens in ordine ad poenam aeternam, sicut quilibet actus bonus, & quodlibet jus ex eo remanens, si conjugatur cum bonitate, semper viget in ordine ad primum aeternum. Non tamen est ita per se, vt reatus ex natura sua temporaneus puniatur aeterno tempore, arque est per se, quod meritum cuiusque actus boni habeat aeternam remuneracionem: Cum enim, vt diximus, natura, quantum est de se, sit bona, per accidens & contra naturam est, quod ille reatus, qui posset stare in subiecto bono, reipsa conjugatur cum subiecto simpliciter malo: atqui est per se, & secundum naturam, quod meritum conjugatur cum subiecto simpliciter bono. Hoc tenet Pallavicinus, qui nobis tantisper est interpellandus.

593. Ex hac doctrina sequeretur, Peccatum Veniale, quod ex intrinseco essentiali praedicato conjungeretur cum Mortali (v.g. si ego habens turpem internam delectationem, tamque metaphysicè in me cognoscens, dependenter ab hac cognitione mentirer me illam non habere) non per accidens, sed per se inductum reatum poenam aeternam, quia non esset illi per accidens,

sed per se ponit in subiecto simpliciter malo: conueniens est ex terminis contra naturam Peccati Venialis, vt ipse Pallavicinus docet; ergo pariter nullum est, quod quando conjugatur cum mortali percidentis, inducat per accidens reatum poenam aeternam. Deinde paritas & consequentia ab actu bono ad actu malum, est omnino nulla, non inquam vellet: omnis actus bonus factus à subiecto bono, dignus primum aeterno: ergo omnis actus malus factus à subiecto malo est dignus poenam aeternam. Disparitas est hęc. Omnis actus bonus factus ad hominem bono, hoc est amico Dei, meretur primum dignum amico Dei: nullum autem aliud primum est dignum amico Dei, nisi augmentum amicitiae divinae, hoc est gratia sanctificatrix, vt dicetur in tract. de Merito. Sic autem amicitia est simpliciter radix aeternæ felicitatis, ita augmentum amicitiae, est radix augmenti felicitatis aeternae. Econtra verò, non omnis & actus malus factus ab inimico, meretur augmentum inimicitiae, alioquin omne peccatum factum ab homine in statu peccati mortalis, esset mortale, quod est falsum: ergo nec omnis actus malus inducit reatum aeternam poenam; quia sicut radix aeternæ poenæ simpliciter est inimicitia, ita radix augmenti aeternæ poenæ, est augmentum inimicitiae. Jam iterum Pallavicinum audiamus.

594. Preterea inquit, opinamus, illam poenam, qua debetur peccato mortali, non remissi, & quam supra vocamus intrinsecè, & ex specie suam, esse incommensurabilem cum ea, qua debetur peccato aut veniali, aut mortali dimisso. Videatur non impossibile, quod reatus conjugibilis cum amico Dei, & cum definitione ad aeternum Dei complexum, possit inquam mereri cruciatum equaliter, quem meretur inimicus aeternus Dei, dum est in tempore, & in statu punitionis, ita ut possit contingere per quamcunque duplicationem illius reatus temporis, magis doleat ille, qui est in purgatorio, quam quis eorum, qui sunt in inferno. Ita ille. Eboracum tandem ultimum & principale fundamentum hujus structuræ, quod haec tenus à Theologis negatum est, adeo ut multi existimant, defacto in purgatorio aliquos intensivè acerbis cruciatum, quam multos ex damnatis. Hoc ergo fundamentum æquè facile negatur ac affirmatur.

His positis (pergit Card.) ita philosophemur. Quamvis in dimissione culpe, dimittatur pena aeterna, hęc tamen dimisso, quatenus est commutatio in temporalem, duplum haber effectum alter est, mutare illam poenam, que secundum suam speciem est aeterna, & conveniens tantum inimici Dei, in aliam poenam, que secundum suam speciem est temporanea, & conveniens amicis, ac definitum ad aeternum Dei complexum. & hic effectus est invocabilis, neque per ullum peccatum subsequens reviviscit reatus illius poenæ condonare incommensurabiliter gravioris. Alter effectus est, vt reipsa non debeat durare poena semper, sed tantum finitum tempore. Et quantum spectat ad hunc effectum, illermisso nihil aliud est, quam ablatio impedimenti in oratione ad

dum ad ultimum finem hominis, ad quem homo redditur agens per dimissionem culpa. Quare si ille reddatur aucto in euptum ad ultimum finem, reddit etiam se in euptum ad hoc beneficium, non quia reatus dimisus redat, sed quia tollitur ea circumstantia, quia qua creature rationali convenit pena temporali post terminum viae. Cujus rei ratio à priori est, quia existentibus in perpetuo statu inimicitia & odij divini, in quo sunt dannati ex peccato perfundi; non solum debentur aliae penae determinate, sed etiam debetur indeterminate hac pena, ut carant omni spe, & non possint unquam expectari statum maiorem: quare si à principio merentur diuidi supplicium, viisque merentur, ut illud, qualecumque sit, in eternum permaneat. Hac est nova probatio hujus Authoris, quæ tandem in fine, dum reddit rationem à priori, relata tota quanta in petitionem principiū, assumendo id, quod formalissime negatur à Scoto ejusque auctoribus.

191. Ulterius ita refutatur. Ex ultimis verbis evidenter sequitur (nec auctor diffidetur) quod commutatio penae aeterna in penam temporalem, quando in hac vita dimititur peccatum mortale, quod, inquam, sit mera commutatio conditionata, non absoluta, nempe, sub conditione, si homo in gratia deceperit: consequens est contra communem sensum fidelium, qui iudicant, non minus absolutè remitti penam aeternam, quamcom mutari in temporale, hoc est, tantum tempore finito & determinato duratur, quam remittitur absolute ipse reatus culpa; hunc autem absolutè remitti est de Fide.

Sed, commutationem penae aeternae in temporale, aliquo modo & sensu debere esse absolutam, est omnino certum, nec negat Pallavicinus, quatenus vocat effectum irrevocabilem. Nam testimonia Scriptura, quibus probatur absolute remissio culpa, vel nihil probant, vel probant etiam absolutam commutationem penae aeternae in temporale. Quod autem Pallavicinus comminiscatur aliquam penam sensu, ex specie sua aeternam, & aliam ex sua specie temporalem, & quoad acerbitatem incommensurabilem cum priore, nec in Scriptura, nec in Patribus, nec in auctoritate Theologorum fundatur, & est contra sensum fidelium; & fortasse nec est possibilis talis pena, proveniens vel ab igne, vel à verne conscientia, vt quoad suam acerbitatem non posset commensurari, seclusa extremitate, à pena purgatorij per multiplicacionem finitam. Et quidem de pena ignis, non appareat ratio dubitandi, quoad vermem conscientie, non video quare eius acerbitas non posset adiquari in purgatorio per desiderium vehementissime afflictivum Beatitudinis, & ipsius ignis acerbitatem, quomodounque explicetur usus ignis. Verum, demus, non posse per haec adquiri, inde sumitur argumentum contra Pallavi-

cum, nam damnati non tantum vexantur à verne conscientia, correspondente peccatis mortalibus, sed insuper vexarentur verme conscientia, correspondente illi pena aeterna, quam deberent pati propter peccata Venialia non dimissa in via: ergo pena respondens istis peccatis, eset etiam quoad speciem suam aeterna, quod tamen negat hic auctor.

Ex his, opinor, constat hanc Pallavicini probationem non esse solidiorem probationibus aliorum Doctorum, quas tamen ille ipse rejicit. Restat una & altera objectio breviter solvenda, & tunc apparet, quantum probabilitatis habeat sententia Scoti.

596. Ad probandum ergo, quod saltē illa pena esset per accidentis futura aeterna, quæ infligitur propter peccata venialia non dimissa in via quoad culpam, objicies. Quamdiu manet reatus culpa, tamdiu manet reatus pena, sed reatus illarum culparum manet in inferno per totam aeternitatem, ergo &c. Major, quam iup̄t̄ distinximus, probatur. Reatus pena est passio consequens (saltē nostro concipiendi modo) reatum culpa: sed essentia non potest esse sine suis passionibus: ergo &c. Ad hanc objectio- nein benē responderet P. Arriga, sc̄c. 4. subf. 2. Etiamsi in physicis hoc verum esset (quod tamen universum etiam non est verum, sc̄ patet in elementis) in moralibus tamen hoc non procedere, quod in hac ipsa materia omnibus fatendum est. Multo enim difficultius percipitur, quod passio maneat sine Essentia, quam quod Essentia sine passione; illa enim pendet ad summum à posteriori à passione, passio vero pendet à priori ab essentia, & tamen reatus aliquis pena potest manere ablatā culpā. Quod autem in moralibus poslit etiam manere Essentia sine proprietatibus, patet in Matrimonio, cuius proprietas est obligatio reddendi debitum, & tamen potest hac obligatio cessare, per alterius adulterium, manente Essentia Matrimonij: cur? quia haec proprietates sunt conditionatae: Nisi adulterium fiat. Pari modo dicimus, reatum pena esse conditionata passionem culpa venialis, nempe, quamdiu non fuerit pena soluta: ac proinde si haec solvatur, etiamsi non remittatur culpa in termino, evanescet passio, manente Essentiā.

597. Objicitur denique illud vulgare, quod in inferno nulla sit redemptio: esset autem aliqua redemptio, si aliqua pena remitteretur per satisfactionem. Ad hoc tamen pridem respondit S. Thomas ex aliorum mente, nec improbat ipse, negando minorem: quia, inquit, pena que solvit, non redimitur. nec est inconveniens, quod quantum ad aliquid accidentale penae Inferni minuantur usque ad diem Judicij. Hæc de Pe-
catis.

¶(o)¶